اولین روزنامه سهامداری ایران (خبرنگاران و کارکنان)

صمت
صنعت معدن تجارت

شنبه
• اول خرداد ۱۴۰۰
• ۱۰ شوال ۱۴۴۲
• ۲۲ مه ۲۰۲۱

• سال سی‌ویکم دوره جدید شماره ۱۷۹۴ • پیاپی ۳۱۱۲ • ۱۶ صفحه • قیمت: ۲۰۰۰ تومان

www.smtnews.ir - http://Telegram.me/smtnews

وزیر صنعت، معدن و تجارت در آیین امضای تفاهمنامه توسعه سرمایه‌گذاری اقتصاد مقاومتی اعلام کرد

انعقاد ۴۵۱ هزار میلیارد تومان تفاهمنامه توسعه سرمایه‌گذاری اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر طی ۲ مرحله

همین صفحه

سرمقاله

بهره‌وری آرزوی دست‌نیافتنی؟ ۲

گفت‌وگو

افزایش بهره‌وری صرفا بالا بردن سود نیست ۱۲

یادداشت‌های امروز

تعامل، حلقه گمشده بهره‌وری تولید تا بازار ۴

از بهره‌وری خیلی دوریم ۷

تحمیل نیروی مازاد مانع بهره‌وری ۱۱

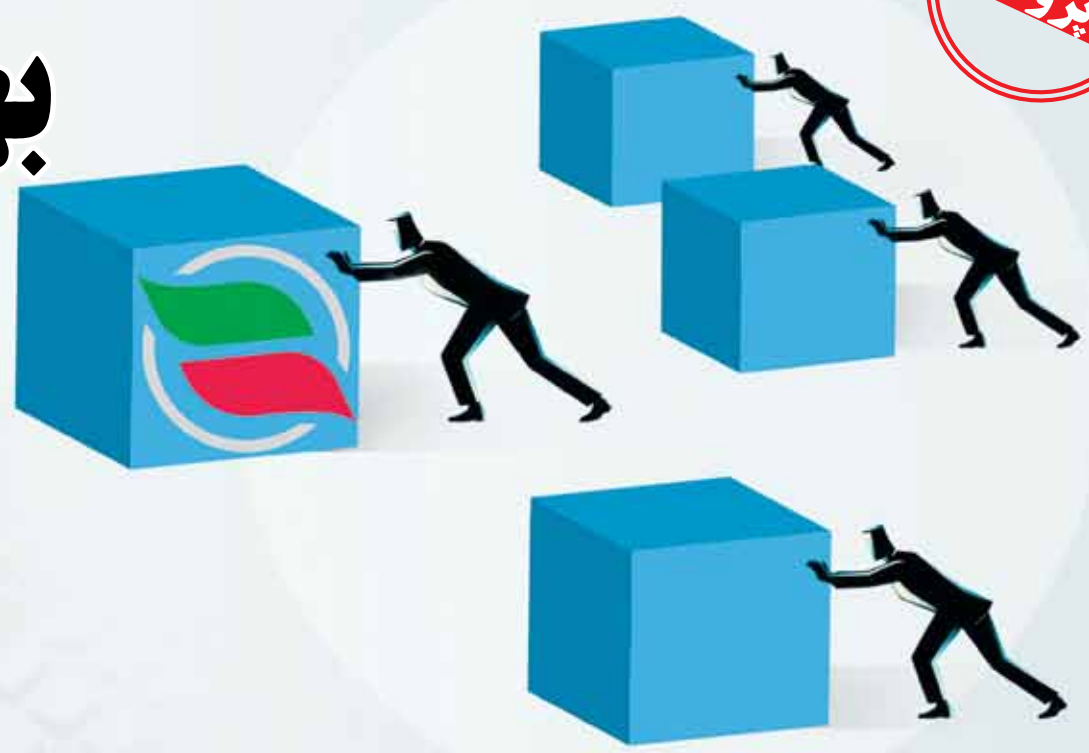

مدیریت زنجیره تامین و دستمزد کارگران ۱۴

پرونده

تاثیر بهینه‌سازی بر تولید به‌مناسبت روز بهره‌وری بررسی شد

بهره‌وری؛ نقطه سرخط

رابطه معنادار مزد ناکافی با کاهش بهره‌وری ۳
بهره‌وری در گرو توجه به آمایش سرزمین ۵
بهره‌وری، الزامی برای تداوم سودآوری ۱۱
حکمرانی سیاست‌های ضدبهره‌وری ۱۴
تولید با تمام ظرفیت، الزامی است ۶
بهره‌وری در مقیاس کوچک! ۸
راندمان تولید و خلق ثروت ۱۳
بهره‌وری؛ از حرف تا عمل ۷
مکعب چندوجهی تولید ۴

طرح: آیدا فریدی

وزیر صنعت، معدن و تجارت در آیین امضای تفاهمنامه توسعه سرمایه‌گذاری اقتصاد مقاومتی اعلام کرد

انعقاد ۴۵۱ هزار میلیارد تومان تفاهمنامه توسعه سرمایه‌گذاری اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر طی ۲ مرحله

وزیر صنعت، معدن و تجارت در آیین امضای تفاهمنامه توسعه سرمایه‌گذاری اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر، ارزش موافقتنامه‌های منعقدشده در این طرح را طی ۲ مرحله برگزاری تاکنون ۴۵۱ هزار میلیارد تومان اعلام کرد.

علیرضا رزم‌حسینی در آیین امضای تفاهمنامه توسعه سرمایه‌گذاری اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر، با بیان این مطلب، افزود: کشور را باید شرکت‌های بزرگ و برتر بسازند. این شرکت‌ها علاوه بر پشتیبانی از شرکت‌های کوچک و متوسط توسعه متوازن در کشور به‌وجود می‌آورند.

▣ بهبود درآمد طبقه متوسط با ورود شرکت‌های برتر به عرصه توسعه سرمایه‌گذاری

وی نتیجه ورود شرکت‌های بزرگ و برتر به عرصه سرمایه‌گذاری در راستای اقتصاد مقاومتی را، بهبود درآمد طبقه متوسط جامعه دانست و تصریح کرد: به فرموده رهبر معظم انقلاب باید اقتصادی قوی داشته باشیم تا کشورمان قوی باشد. بدون اقتصاد قوی در عرصه‌های دیگر (فرهنگی، اجتماعی و امنیتی) موفق نخواهیم شد.

▣ امضای ۴۵۱ هزار میلیارد تومان موافقتنامه در راستای اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر

وزیر صنعت، معدن و تجارت با اشاره به برگزاری ۲ مراسم امضای تفاهمنامه توسعه سرمایه‌گذاری اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر، بیان کرد: ارزش موافقتنامه‌های منعقدشده در این ۲ مرحله ۴۵۱ هزار میلیارد تومان است و باید شرکت‌های بزرگ سرمایه‌های خود را در جهت اشتغال و افزایش تولید به‌کار گیرند.

▣ معرفی ۱۰۰ شرکت بزرگ و توانمند به‌عنوان هدف سرمایه‌گذاری‌های جدید

رزم‌حسینی با اشاره به معرفی ۱۰۰ شرکت بزرگ و توانمند به‌عنوان هدف سرمایه‌گذاری‌های جدید اعلام کرد: این طرح به موفقیت نمی‌رسد؛ مگر اینکه همه ارکان حکومت در جهت توسعه اقتصادی و افزایش تولید پای کار بیایند.

▣ حضور ارکان حکومت، پشتیبانی برای طرح اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر

وی در ادامه تصریح کرد: امروز توسعه اقتصاد و توسعه تولید نیاز به پشتیبانی حکومت دارد (نه‌تنها دولت)، به همین دلیل در آیین امضای تفاهمنامه‌ها دستگاه قضا و استانداران، به‌عنوان نماینده حاکمیت حضور دارند.

▣ نباید مانع سرمایه‌گذاری شویم

وزیر صنعت، معدن و تجارت در بخش دیگری از سخنان خود با بیان اینکه معتقدم وزارت صنعت، معدن و تجارت باید یک وزارتخانه کوچک (خارج از بروکراسی اداری) باشد، تصریح کرد: نباید مانع سرمایه‌گذاری شویم و باید سرمایه‌گذاران را به‌عنوان مجاهدان اقتصادی موردحمایت قرار دهیم.

▣ صدور بخشنامه‌های روان‌ساز حوزه تولید اولویت ماست

رزم‌حسینی همچنین ادامه داد: در این مدت بخشنامه‌های خلق‌الساعه و شبانه صادر نشد و صدور بخشنامه‌های روان‌ساز حوزه تولید را در اولویت قرار داریم.

▣ مزایده فعال‌سازی ۶۰۰۰ معدن راکد، فرصتی برای سرمایه‌گذاری‌های جدید

وی با اشاره به دیگر اقدامات انجام‌شده برای حمایت از ورود سرمایه‌گذاران به عرصه‌های تولید، یادآور شد: ۶ هزار معدن را بعد از ۵۰ سال آزاد کردیم و از طریق مزایده طبق قانون با نظارت دستگاه‌های نظارتی در اختیار افراد دارای اهلیت و صلاحیت قرار خواهیم داد تا آنها را فعال کنند.

▣ تحقق ۷۰ درصدی ساخت داخل در حوزه لوازم خانگی

وزیر صنعت، معدن و تجارت در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به توفیقات در حوزه تولید، گفت: در حوزه لوازم خانگی ۱۵ میلیون عدد در سال گذشته افزایش تولید داشتیم، ساخت داخل ۷۰ درصد افزایش یافت، ۵۰۰ واحد در صنعت لوازم خانگی فعالیت می‌کنند که برخی از آنها به سمت سه‌شیفته شدن رفتند.

رزم‌حسینی با بیان اینکه اقتصاد با ورود خط تولید، ماشین‌آلات، اجزا و قطعات به‌روز می‌شود، ادامه داد: از ۳۸ میلیارد دلار واردات در سال گذشته ۲۶ میلیارد دلار کالاهای واسطه‌ای، خط تولید، مواد اولیه، اجزا و قطعات بود.

▣ ۵.۵ میلیارد دلار کاهش واردات؛ ۳.۵ میلیارد دلار ساخت داخل

وی با اشاره به حمایت‌ها از ساخت داخل، گفت: واردات ۲۲۳۰ کالا ممنوع شده است، ۵.۵ میلیارد دلار کاهش واردات و ۳.۵ میلیارد دلار ساخت داخل داشته‌ایم.

▣ صدور کارت ویژه برای تسهیل فرآیند اداری ۱۰۰ شرکت برتر

وزیر صنعت، معدن و تجارت با بیان اینکه صادرکنندگان سال گذشته کشور را با ارزآوری خود اداره کرده‌اند، تاکید کرد: قوه قضاییه باید فرش قرمز برای فعالان اقتصادی، سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان پهن کند و می‌خواهیم برای ۱۰۰ شرکت برتر کارت ویژه صادر کنیم تا هر وقت ضرورت داشت، نمایندگان آنها، مسئولان را بدون بروکراسی اداری ملاقات کنند.

▣ همه ارکان حکومت، موظف به توانمندی‌سازی اقتصاد

رزم‌حسینی با بیان اینکه اگر می‌خواهیم پرونده‌های قضایی کم شود، زندان‌ها خالی شود و جرائم امنیتی-اجتماعی نباشد، باید اقتصادی قوی داشته باشیم، گفت: همه ارکان حکومت موظف به توانمندی‌سازی اقتصاد هستند.

▣ نباید بگذاریم مدیران جسور و شجاع ناامید شوند

وی همچنین تصریح کرد: نباید بگذاریم مدیران جسور و شجاع ناامید شوند. باید این مدیران را تقویت کرد. نیاز به کار مداوم داریم و کشور را مدیران توانمند در کنار شرکت‌های‌شان می‌سازند.

▣ رسانه‌ها در جهت معرفی مجاهدان اقتصادی به مردم بکوشند

وزیر صنعت، معدن و تجارت از اصحاب رسانه و صداوسیما خواست که در راستای معرفی سرمایه‌گذاران، صنعتگران و تولیدکنندگان (این مجاهدان اقتصادی) به مردم بکوشند تا مردم و جوانان در این فضا ناامید نشوند.

▣ ایجاد اشتغال ۱۲۴ هزار نفری در بخش صنعت باوجود تحریم و کرونا

رزم‌حسینی با اشاره به رشد صنعتی ۷.۵ درصدی در شرایط تحریم و کرونا اضافه کرد: در همین شرایط توانستیم ۱۲۴ هزار شغل در بخش صنعت ایجاد کنیم.

▣ به یک میلیون میلیارد تومان سرمایه‌گذاری در کشور می‌رسیم

وی همچنین تصریح کرد: اگر شرایط به همین منوال پیش برود، به رقم یک میلیون میلیارد تومان سرمایه‌گذاری در کشور می‌رسیم و همین امروز ارزش موافقتنامه‌های امضاشده ۱۱ میلیارد و ۷۴۰ میلیون دلار است.

وزیر صنعت، معدن و تجارت همچنین بیان کرد: بسته مالی وزارت صنعت، معدن و تجارت خارج از شبکه بانکی شروع شده است.

▣ ضرورت برندسازی در صنایع برای حضور در بازارهای جهانی/اقدامات جدی وزارت صنعت، معدن و تجارت در بهبود فضای کسب‌وکار و توسعه سرمایه‌گذاری

معاون طرح و برنامه وزارت صنعت، معدن و تجارت، توسعه سرمایه‌گذاری و بهبود فضای کسب‌وکار را دو جهت‌گیری مهم این وزارتخانه در راستای حمایت از تولید اعلام کرد و گفت: یکی از نیازهای اقتصاد کشور و حوزه تولید ایجاد شرکت‌های بین‌المللی و برندسازی جهانی است.

سعید زرندی در آیین امضای تفاهمنامه توسعه سرمایه‌گذاری اقتصادی، مرحله دوم طرح «اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر»، با اشاره به شرایط اقتصادی کشور در دهه گذشته، گفت: از نکات مهمی که نیاز به برنامه‌ریزی و اصلاح نگاه دارد و رهبر معظم انقلاب نیز ذیل مفهوم اقتصاد مقاومتی به آن اشاره کردند موضوع تقویت میزان تولید است.

معاون طرح و برنامه وزارت صنعت، معدن و تجارت یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های اقتصادی کشور در دهه ۹۰ را تورم بالا و اثرات زیاد آن اعلام کرد و افزود: وزارت صنعت، معدن و تجارت به‌عنوان یکی از مخاطبان اصلی در فرمایشات رهبر معظم انقلاب در مسائل اقتصادی، تدابیر جدی برای افزایش بهره‌وری اقتصادی کشور در حوزه تولید اتخاذ کرد و اقدامات موثری را انجام داد.

زرندی در ادامه، جهت‌گیری‌های اصلی وزارت صنعت، معدن و تجارت را در ۲ حوزه بهبود فضای کسب‌وکار و توسعه سرمایه‌گذاری اعلام و بیان کرد: در حوزه بهبود فضای کسب‌وکار اقدامات خوبی انجام شده و با جلسات متعددی که در راستای رفع موانع و حل مشکلات حوزه تولید برگزار شده، سعی کردیم تا جایی که اختیارات وزارتخانه اجازه می‌دهد اقدامات موثری را انجام دهیم که حذف بروکراسی ناکارآمد اداری یکی از این اقدامات بود.

زرندی با بیان اینکه تدابیر وزارت صنعت، معدن و تجارت در ستاد اقتصادی دولت مصوب شده، از انجام مکاتبات وزارت صنعت، معدن و تجارت با مجلس شورای اسلامی در راستای رفع موانع و مشکلات قانونی خبر داد و آنها را از جمله اقدامات وزارت یادشده در حوزه بهبود فضای کسب‌وکار، در بخش برون‌سازمانی عنوان کرد.

معاون طرح و برنامه وزیر صنعت، معدن و تجارت در بخش دیگر صحبت‌های خود، سرمایه‌گذاری و توسعه سرمایه در دهه گذشته را ضعیف‌تر از انتظارات و اهداف دانست و افزود: لازم است علاوه بر تلاش برای کاهش تورم، سرعت و میزان سرمایه‌گذاری در کشور نیز افزایش پیدا کند.

وی یکی از سیاست‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت در سال ۹۹ و سال جاری را رشد سرمایه‌گذاری در کشور اعلام و اظهار کرد: موضوعی که رهبر معظم انقلاب به‌عنوان منشأ تحول ذکر کردند تولید است و لازم است تولید نوآور، فناورانه و دانش‌بنیان مورد توجه قرار گیرد؛ تکمیل زنجیره ارزش افزوده، جلوگیری از خام‌فروشی و مدیریت ارزی موردتوجه وزارت صنعت، معدن و تجارت است.

معاون وزیر صنعت، معدن و تجارت در ادامه بهره‌برداری از طرح تولید بدون کارخانه در راستای اجرای سیاست استفاده از ظرفیت‌های خالی در حوزه تولید، برنامه‌ریزی برای سرمایه‌گذاری خرد با مشارکت سازمان شهرک‌های صنعتی و توسعه صنعت ایران با استفاده از ظرفیت بنگاه‌های بزرگ اقتصادی را از دیگر سیاست‌های وزارتخانه در اجرای فرامین رهبر معظم انقلاب و تحقق شعار سال خواند.

زرندی در ادامه توضیحات خود با استناد به مدل‌های موفق بین‌المللی و استفاده آنها در اقتصاد، این روش را مدل موفقی در جهت تشویق سرمایه‌گذاری در کشور دانست و هدف و نیاز کشور را ایجاد شرکت‌های بین‌المللی و برندسازی جهانی عنوان کرد.

زرندی در ادامه با توضیح اینکه در دومین گام طرح «اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر»، ۱۰۰ موضوع با سرمایه‌گذاری ۱۱.۵ میلیارد یورو با مشارکت شرکت‌های ملی صنایع مس ایران (۳ میلیارد یورو سرمایه‌گذاری)، گروه صنعتی زر (۲ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری)، شرکت معدنی-صنعتی گل‌گهر (۵ میلیارد یورو سرمایه‌گذاری)، شرکت ایران‌رادیاتور (۴۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری) و شرکت سنگ آهن گهرزمین (۱.۷ میلیارد یورو سرمایه‌گذاری) اجرا می‌شود، به ایجاد خط سبز و مشوق‌های ویژه برای این شرکت‌ها اشاره کرد.

گفتنی است مرحله اول طرح «اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر»، در ۶۲ موضوع با سرمایه‌گذاری ۶.۱ میلیارد دلار و مشارکت شرکت ماشین‌سازی اراک، گروه معدنی و صنعتی چادرملو، شرکت نفت سپاهان، شرکت آلومینیوم المهدی و شرکت شیرین عسل در اسفند سال گذشته اجرا شد.

سر مقاله

بهره‌وری
آرزوی دست‌نیافتنی؟

ناصر بزرگمهر / مدیر مسئول
management@smtnews.ir
به نام او که هر چه بخواهد همان می‌شود

قرار است امسال، سال رفع موانع تولید باشد تا بتوانیم با بهره‌وری مناسب به نتایج دلخواه برای رشد و توسعه دست پیدا کنیم.

درباره بهره‌وری، ده‌ها تعریف وجود دارد که مهم‌ترین آنها نتیجه میزان تولید بر کل عوامل تولید و هزینه‌ها است که با به‌دست آوردن حداکثر سود ممکن و بهره‌گیری و استفاده بهینه از نیروی انسانی، تجهیزات، زمان و مکان بتوان به ایده‌آل‌های موردنظر دست پیدا کرد.

اما بهره‌وری شرایط بعد از شروع کار و در طول زمان تولید، برای رسیدن به نتایج بهتر است. در حالی که به‌نظر می‌رسد ما هنوز اندر خم کوچه اول هستیم و شرایط تولید یا آغاز یک کار و حرفه در ابتدایی‌ترین شکل آن هنوز برای جامعه کار و تولید فراهم نشده است.

از ساده‌ترین مشاغل مثل کار یک دوره‌گرد یا دستفروش خیابانی تا فردی که برای یک کارخانه بزرگ صنعتی سرمایه‌گذاری می‌کند، تکلیف خودش را با کار و قوانین نمی‌داند. قوانین مدون، همسو، تسهیل‌کننده، روان، پرجاذبه و بسیاری موضوعات دیگر برای سرمایه‌گذار فراهم نیست.

بزرگ‌ترین صنف کشور، شاغلان حوزه خرده‌فروشی یعنی مغازه‌های صنفی مربوط به اتحادیه‌های مختلف در سطح کشور هستند که تعداد آنها به چندصدهزار و شاغلان آن به چند میلیون نفر می‌رسد.

شما با هر مغازه‌دار و کاسب در هر شغل که به گفت‌وگو می‌نشینید جز اظهار نارضایتی از قوانین شهرداری‌ها، مالیات، تامین اجتماعی، بانک‌ها، اماکن و تازگی‌ها سازمان‌هایی مثل آتش‌نشانی و اداره بهداشت و حتی خود اتحادیه‌های‌شان، حرف دیگری نمی‌شنوید.

بدیهی است در حالی که هنوز مسائل زیربنایی یک واحد صنفی یا تولیدی حل نشده، نمی‌توان به راه‌حل‌های بهتر یا بیشتر مثل بهره‌وری فکر کرد.

وقتی یک واحد تولیدی ساده هنوز درگیر موانعی است که سازمان‌های دولتی، هر روز برایش به‌وجود می‌آورند، چگونه می‌تواند به شرایط بهتر کار فکر کند.

اصلا آیا در حال حاضر ایجاد کار جدید امکان‌پذیر است؟

آیا سازمان‌های گوناگون یا نمایندگان محترم مجلس یک بار به اصلاح قوانین صنفی فکر کرده‌اند؟

در سالی که رهبر معظم انقلاب آن را حل مشکلات و رفع موانع تولید نام‌گذاری کردند، در ۲ ماهی که گذشت کدام نهاد یا سازمان یا اتحادیه گامی حتی به‌صورت صوری برای حل مشکلات کار و تولید برداشته است؟

وزارت کار یا سازمان تامین اجتماعی یا وزارت اقتصاد و دارایی یا وزارت صنعت، معدن و تجارت کدام کارگروه را برای شناسایی مشکلات یا حل آنها تدارک دیده است؟

کدام بانک در طول ۲ ماه گذشته، حتی برای نمونه دست از سر یک تولیدکننده برداشته یا ده‌ها کارخانه تملیکی را به صاحبان‌شان برگردانده است؟

آیا شهرداری‌ها یا اداره‌هایی مثل آتش‌نشانی و بهداشت و اماکن یک بار برای اصلاح قوانین و آیین‌نامه‌های ساخته شده دست خودشان بررسی انجام داده‌اند تا فرآیند بروکراسی مجوزها را کمتر و کوتاه‌تر کنند؟

وزارت صنعت، معدن و تجارت یک بار بررسی کرده که وجود صدوخرده‌ای اتحادیه و ده‌ها اتحادیه شبیه یکدیگر چه خاصیتی دارد؟ و هزینه این همه اتحادیه و ساختمان و کارکنان و رئیس و مدیر از جیب چه کسانی پرداخت می‌شود؟ و در نهایت چه گلی بر سر مشتریان که همه این هزینه‌ها از جیب آنان می‌رود، زده می‌شود؟

اصلا این همه دعوای انتخاباتی از اتحادیه‌های صنفی تا اتاق‌های بازرگانی و امثالهم جز برای منافع فردی و شخصی عده‌ای شناخته‌شده، برای چیست؟

بدیهی است همان‌طور که این ۲ ماه گذشت، ماه‌های آینده هم به‌سرعت خواهد گذشت؛ به‌ویژه که انتخابات را هم در پیش داریم و بعد از آن درگیر تغییرات اتوبوسی در وزارتخانه‌ها و شورای شهر خواهیم شد و دیگر جایی برای این آرزوها باقی نمی‌ماند.

بهره‌وری باتوجه به فراهم نبودن حداقل‌های زیربنایی، یک آرزوی دست‌نیافتنی شده است. سال‌هاست که در همه امور اداری و وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها به موضوع بهره‌وری اشاره می‌شود اما وقتی ده‌ها سازمان و نهاد و غیره و غیره به‌صورت موازی در دولت و حاکمیت وجود دارد، چگونه می‌توان به رویای بهره‌وری مفید دست پیدا کرد؟

بهره‌وری تنها استفاده از نیروی انسانی و تمرکز بر بسیاری از کارها یا جلوگیری از اسراف و بریزوبپاش در حوزه‌های کوچک نیست، که البته آن‌هم در حد خود بسیار کار خوب و پسندیده‌ای است؛ بهره‌وری خلاقیتی است که می‌تواند با اصلاح قوانین توسط نمایندگان مجلس، اعضای شوراهای شهر و بسیاری از هیات‌مدیره‌ها و مسئولان، راه زیربنایی تولید و اشتغال بیشتر و بهتر را فراهم کند؛ اگر همتی باشد و کسی و کسانی از منافع فردی خود در جهت منافع ملی با نگاه آینده‌نگر بگذرند.

تاثیر بهینه‌سازی بر تولید به‌مناسبت روز بهره‌وری بررسی شد

بهره‌وری؛ نقطه سر خط

اهمیت ارتقای بهره‌وری برای اقتصاد کشور به‌ویژه در حوزه تولید بر کسی پوشیده نیست و اگر بخواهیم اقتصاد کشور در عرصه جهانی و منطقه‌ای توان رقابت داشته باشد، باید سطح بهره‌وری را تا آنجایی که ممکن است بالا ببریم. در حقیقت موفقیت در عرصه جهانی نیازمند دستیابی به سطح بالاتری از بهره‌وری است.

بهره‌وری نه‌تنها در واحدهای تولیدی زمینه‌ساز بقا و عامل اصلی رقابت در بازارهای داخلی و جهانی است، بلکه مفهومی است که برای تمام فعالیت‌ها مطرح است و برای توسعه و پیشرفت کشور باید در همه سطوح فعالیتی فراگیر شود.

امروزه دستیابی به رشد اقتصادی از طریق بهره‌وری از مهم‌ترین اهداف اقتصادی کشورها به‌شمار می‌رود؛ بر همین اساس نیز بهره‌وری به‌طور صریح و ضمنی در برنامه‌های مختلف توسعه مدنظر قرار گرفته و باتوجه به تاکید بسیار زیاد در برنامه‌های توسعه، شناسایی و رفع موانع افزایش بهره‌وری از اهمیت بسزایی برخوردار است.

در مباحث پیرامون کار نیز ۴ عامل موثر وجود دارد که شامل نیروی انسانی، روش کار، ماشین و مواد اولیه می‌شود. بدون شک برای توجه به بهره‌وری و ارتقای آن باید هر ۴ عامل موردتوجه قرار گیرد. همچنین برای رشد بهره‌وری، نیازمند ذهن‌های بهره‌ور هستیم.

به‌استناد گزارش سال ۲۰۱۹ سازمان بهره‌وری آسیایی(APO) بین سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶، ۲۴ کشور آسیایی ۳۵ درصد رشد اقتصادی ۵.۵ درصدی خود را از رشد بهره‌وری به‌دست آورده‌اند که این نسبت تقریبا ۴ برابر کشور ماست، این در حالی است که از هیچ سازمان، وزارتخانه یا نهادی برای نپرداختن یا کم‌توجهی به بهره‌وری سوال نمی‌شود؛ هنوز در دستگاه‌های اجرایی و دولتی برنامه‌های مدون، عملیاتی و جامعی برای بهبود و توسعه بهره‌وری وجود ندارد؛ بخش خصوصی هم در حد محدود، نه مطلوب به بهره‌وری پرداخته است. در پرونده این شماره صمت به بهانه اول خرداد، روز ملی بهره‌وری به ابعاد مختلف تاثیرگذار بر این شاخص مهم توسعه پرداخته‌ایم.

بررسی شکاف بهره‌وری در اقتصاد ایران

بهره‌وری همچنان در جا می‌زند

بهره‌وری به‌معنای استفاده بهینه و کارآمد از منابع در فرآیند تولید است. در این تعریف مطلب مهمی نهفته است؛ اینکه انسان می‌تواند هر روز کارهایش را بهتر از دیروز انجام دهد، اینکه عوامل تولید می‌توانند بهتر از قبل مورد استفاده قرار گیرند که نه‌تنها بازدهی آنها بالاتر برود، بلکه عوامل کمتری را برای تولید و بازدهی بیشتر مصرف کنند. این مفهوم معادل productivity در علم اقتصاد است، که هم توصیف‌کننده رابطه بین استفاده از عوامل تولید و ماحصل آن و هم به‌دنبال تقویت و رشد آن است. به‌طور کلی در علم اقتصاد گفته می‌شود محصولات مختلف با ادغام ۴ عامل اصلی زمین، سرمایه، کار و سازماندهی تولید می‌شوند که بازدهی جداگانه هر یک از این عوامل برای تولید، مشخص‌کننده میزان بهره‌وری هر یک از آنهاست (بهره‌وری کار و سرمایه دو شاخص مهم هستند). از طرفی، رابطه تولید با برآیند این عوامل نیز معنایی از بهره‌وری کل را در اقتصاد می‌دهد. بنابراین امروزه تمام کشورها به رشد بهره‌وری به‌عنوان مهم‌ترین منبع رشد اقتصادی توجه دارند. وقتی بتوان به‌ازای تولید معلومی، منابع کمتری استفاده کرد، می‌توان انتظار فشار کمتر بر محیط‌زیست، کاهش نرخ تمام‌شده محصولات و در نتیجه رقابت‌پذیری بنگاه‌ها را داشت که در چنین فرآیندی مصرف‌کنندگان نیز متنفع خواهند بود. این استراتژی مورد قبول همه کشورهاست و در سند چشم‌انداز ۲۰ساله ایران نیز آمده است.

بهره‌وری نهاده‌های تولید در اقتصاد

سطح بهره‌وری نهاده‌های تولید در اقتصاد یکی از نشانه‌های توسعه‌یافتگی کشورها و امکان بهره‌مندی شهروندان آن کشور از سطح رفاه اجتماعی بالاتر محسوب می‌شود.

به‌تعبیری می‌توان بهره‌وری را ظرفیت ایجاد ارزش افزوده بالاتر در یک فعالیت اقتصادی یا واحد ارائه‌کننده خدمات در بخش عمومی دانست. چنانچه سهم استفاده از نهاده‌های تولید یعنی نیروی کار و سرمایه در تولید ناخالص داخلی بیش از چگونگی و کیفیت ترکیب بهره‌گیری از آنها مورد توجه باشد، پایداری رشد و تولید تضمین نمی‌شود.

براساس اطلاعات منتشر شده کشورهای آسیایی عضو APO در دوره زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷ سهم ۳۰ درصدی از رشد اقتصادی را از محل بهره‌وری تجربه کرده‌اند، حال آنکه از ۲.۲ درصد رشد اقتصادی در ایران، سهم عمده (حدود ۷۵ درصد) حاصل سرمایه‌گذاری غیر فناوری اطلاعات بوده است.

آمار بهره‌وری نیروی کار زیر ذره‌بین

آمارهای بهره‌وری نیروی کار، سرمایه و کل عوامل تولید در روند بلندمدت ایران نشان‌دهنده قرار گرفتن اقتصاد ایران در گروه اقتصادهای نهاده‌محور است. مطابق آمارهای منتشر شده توسط سازمان بهره‌وری آسیایی (APO)، شاخص بهره‌وری کل عوامل تولید (TFP) ایران در مقایسه با بیشتر کشورهای آسیایی و برخی کشورهای مرجع در افق بلندمدت ۵۰ ساله تنها یک درصد رشد داشته است. در این بین، بروز برخی عوامل محیطی از جمله رویدادهای اثرگذاری همچون تغییر ساختار سیاسی، اجتماعی و اقتصادی پس از انقلاب شکوهمند اسلامی، ۸ سال جنگ تحمیلی و اعمال تحریم‌های ظالمانه امریکا موجب تشدید نوسانات شده است. با این وجود، از آنجایی که سیاست‌گذاری دقیقی برای ارتقای بهره‌وری نهاده‌های تولید و مولدسازی اقتصاد وجود نداشته، در افق بلندمدت انتظار رشد قابل توجهی در این شاخص وجود ندارد. به بیان دیگر، جذب سرمایه‌گذاری خارجی در مقاطع زمانی خاصی در این دوران، گرچه به‌طور مقطعی موجب رونق اقتصادی و رشد ارزش افزوده و تولید ناخالص داخلی شده، اما از آنجایی که در ساختار اقتصادی ایران کیفیت توزیع نهاده‌ها که عامل مهم ارتقای بهره‌وری در فعالیت‌های اقتصادی است، جایگاه ویژه‌ای ندارد، در دوره بلندمدت سطح بهره‌وری در اقتصاد حول مقدار صفر باقی می‌ماند.

توجه به بهره‌وری از برنامه چهارم توسعه

سیاست‌گذاران کلان اقتصادی در کشور، از برنامه چهارم توسعه توجه ویژه‌ای به بهره‌وری در رشد اقتصادی هدف‌گذاری شده داشته‌اند و این امر در برنامه‌های پس از آن نیز مورد توجه قرار گرفته است. باوجود این هدف‌گذاری در برنامه‌های توسعه، که نشان‌دهنده درک شرایط ذکر شده در سطوح بالای تصمیم‌گیری در کشور است، نبود سیاست‌گذاری دقیق متناسب با توزیع نقش‌ها و مسئولیت‌های بازیگران مهم اقتصادی در بخش عمومی و خصوصی و اقدامات کم‌اثر یا در برخی موارد متناقض در بخش‌های مختلف اقتصادی موجب تحقق نیافتن اهداف برنامه‌ای ارتقای بهره‌وری شده است. باوجود تلاش‌ها برای جبران این شکاف، با تکلیف قانونی جدید در قانون برنامه ششم توسعه و تعیین اهداف رشد اقتصادی و سهم بهره‌وری در آن برای بخش‌های نه‌گانه اقتصادی و تکلیف قانونی استقرار چرخه بهره‌وری در دستگاه‌های اجرایی کشور همراه با لزوم تدوین برنامه‌های عملیاتی ارتقای بهره‌وری، این بار به‌دلیل سازماندهی نامناسب عوامل کلیدی نظام مدیریت بهره‌وری در کشور، نتایج موردانتظار حاصل نشده است.

ضعف نظام مدیریت بهره‌وری

ضعف نظام مدیریت بهره‌وری در کشور و نوپا بودن تشکیلات بهره‌وری در ایران به گواه سابقه طولانی عضویت ایران در سازمان بهره‌وری آسیایی (از سال ۱۳۴۴) و ایجاد نخستین تشکیلات بهره‌وری در کشور پس از نزدیک ۳۰ سال (۱۳۷۲) قابل‌اثبات است. نتیجه آنکه، به‌طور میانگین کشورهای آسیایی عضو APO در دوره زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۷ سهم ۳۰ درصدی از رشد اقتصادی را از محل بهره‌وری تجربه کرده‌اند، حال آنکه از ۲.۲ درصد رشد اقتصادی در ایران، سهم عمده (حدود ۷۵ درصد) حاصل سرمایه‌گذاری غیرفناوری اطلاعات بوده و مابقی آن نیز نتیجه افزایش نیروی کار و کیفیت آن است و سهم سرمایه‌گذاری فناوری اطلاعات و بهره‌وری کل عوامل تولید تقریبا صفر بوده است. از سوی دیگر، رشد بهره‌وری نیروی کار، در این دوره زمانی از همه کشورهای آسیایی کمتر است. در این میان، تعمیق سرمایه غیر فناوری اطلاعات که مربوط به استفاده نیروی کار از ماشین‌آلات پیشرفته است و بهبود کیفیت نیروی کار مهم‌ترین عوامل این رشد و تعمیق سرمایه فناوری اطلاعات یعنی استفاده نیروی کار از فناوری اطلاعات و اصلاح ساختار و بهبود ترکیب عوامل، سهمی در رشد بهره‌وری نیروی کار نداشته است.

تدوین برنامه جامع بهره‌وری کشور

سازمان ملی بهره‌وری ایران، به‌موجب ماده ۷۹ قانون برنامه پنجم توسعه، برنامه جامع بهره‌وری کشور را در سال ۱۳۹۴ تهیه و با تایید هیات دولت توسط معاون اول رئیس‌جمهوری به دستگاه‌های اجرایی کشور ابلاغ کرد. در این برنامه تدوین نظام‌نامه متولیان بهره‌وری، ارتقای فرهنگ در حوزه بهره‌وری، پیش‌بینی منابع بودجه‌ای برای برنامه‌های ارتقای بهره‌وری در بودجه‌های سنواتی، تدوین دستورالعمل‌های سنجش، تدوین شاخص‌های اختصاصی بهره‌وری در دستگاه‌های اجرایی، انتشار شاخص‌های بهره‌وری در بخش‌ها، ارائه آموزش‌های تخصصی بهره‌وری، توسعه خدمات فنی و مشاوره‌ای بهره‌وری، تولید آمارهای مورد نیاز سنجش بهره‌وری، تدوین برنامه‌های عملیاتی ارتقای بهره‌وری در دستگاه‌های اجرایی، تقویت نظام مدیریت بهره‌وری استان‌ها و تبادل دانش با مراجع بین‌المللی، به‌عنوان استراتژی دولت برای جریان‌سازی و تسریع در حرکت ملی بهره‌وری معرفی شد.

از سوی دیگر، با ابلاغ برنامه ششم توسعه و تعیین نقش دستگاه‌های اجرایی کشور برای استقرار چرخه بهره‌وری در واحدهای ستادی و عملیاتی که تقویت‌کننده اهداف و اقدامات اجرایی تکلیفی در برنامه جامع بهره‌وری کشور است، الگوی جدیدی مبنی بر رویکرد مسئله‌محور برای پیشبرد این اهداف طراحی و باعنوان راهنمای اجرایی ماده ۵ قانون برنامه ششم در سال ۱۳۹۷ ازسوی سازمان ملی بهره‌وری ایران تهیه و ابلاغ شد. بدین ترتیب، دستگاه‌های اجرایی کشور می‌توانند با طی ۱۰ گام از مرحله نهادسازی و ایجاد ساختار و ارکان بهره‌وری در واحدهای ستادی و عملیاتی خود، تعیین اهداف و اولویت‌های اجرایی و شناسایی مسائل بهره‌وری (عوامل محرک و بازدارنده برای دستیابی به اهداف)، ریشه‌یابی مسائل و تدوین اقدامات اساسی متعاقب آن برنامه‌های عملیاتی ارتقای بهره‌وری، پایش و ارزیابی برنامه‌ها و تکرار مجدد چرخه بهره‌وری برای بهبود مستمر به استقرار چرخه بهره‌وری مبادرت ورزند.

بررسی نسبت ارزش‌افزوده به تعداد شاغلان

برای اندازه‌گیری بهره‌وری نیروی کار در سطح یک بخش از اقتصاد، می‌توان از نسبت ارزش‌افزوده به تعداد شاغلان استفاده کرد. این شاخص که از تقسیم ارزش افزوده به تعداد شاغلان حاصل می‌شود، نشان می‌دهد به‌طور متوسط هر فرد شاغل چه میزان ارزش‌افزوده ایجاد کرده است. در صورتی که علاوه بر اطلاع از تعداد شاغلان، اطلاعات در زمینه ساعات کار انجام‌شده یا ساعات کار پرداخت‌شده نیز موجود باشد، می‌توان در مخرج کسر شاخص به‌جای تعداد شاغلان از هر یک از اطلاعات مذکور به‌عنوان مثال نفر-ساعت کار مصرف‌شده استفاده کرد و در نتیجه بهره‌وری نیروی کار با دقت بیشتری به‌دست می‌آید. نتایج محاسبه شاخص بهره‌وری نیروی کار در کل اقتصاد و گروه‌های مختلف اقتصادی در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد در مقایسه با سال ۱۳۹۰ فقط در گروه کشاورزی، حمل‌ونقل و ارتباطات است که بهبود شاخص داشته‌ایم. روند بلندمدت‌تر نشان می‌دهد شاخص بهره‌وری نیروی کار در کل اقتصاد با پایه قرار دادن سال ۱۳۹۰ (۱۰۰= ۱۳۸۳) از رقم ۸۱ در سال ۱۳۸۴ به رقم ۸۹ در سال ۱۳۹۸ افزایش یافته است؛ به‌عبارت دیگر شاخص بهره‌وری کار در سطح کل اقتصاد ایران طی ۱۴ سال ۱۰درصد یا سالانه به‌طور متوسط ۰.۷ درصد افزایش یافته است. این میزان رشد بهره‌وری کار، باتوجه به میزان پیش‌بینی آن در برنامه‌های چهارم، پنجم و ششم توسعه (سالانه ۳.۵ درصد) و نیز با در نظر گرفتن تعداد دانشجویان، تعداد فارغ‌التحصیلان دانشگاه‌ها، هزینه‌های آموزشی قابل‌توجه و نرخ رشد بهره‌وری کار در کشورهای در حال توسعه آسیایی، بسیار کمتر از حد مورد انتظار است. این شاخص همچنین از ۱۳۹۰ تا سال ۱۳۹۸ با رشد منفی ۱۱ درصدی همراه بوده که نشان می‌دهد هرچند در محاسبه روند بلندمدت تحول مثبتی وجود داشته، اما طی این سال‌ها به‌مراتب رشد منفی را تجربه کرده است. همان‌طور که اطلاعات جدول نشان می‌دهد شاخص‌های بهره‌وری کار در بخش‌های معدن، صنعت، آب و برق و گاز، نفت و گاز، مستغلات، ساختمان و سایر خدمات در محدوده سال‌های ۹۸-۱۳۹۰ دارای رشد منفی و تنها بخش‌های حمل‌ونقل، کشاورزی دارای نرخ افزایشی مثبت و بخش ارتباطات دارای رشد فزاینده بوده که نشأت‌گرفته از نقش معجزه‌آسای فناوری اطلاعات و تغییرات فناوریک سریع آن است.

بهره‌وری سرمایه همچنان ثابت است

موجودی سرمایه یا دارایی ثابت یکی دیگر از عوامل به‌وجود آورنده تولید، ارزش افزوده و بهره‌وری سرمایه است که از حاصل تقسیم ارزش افزوده یا تولید ناخالص داخلی به مجموع ارزش سرمایه‌های ثابت (ساختمان، ماشین‌آلات، وسایط نقلیه، تجهیزات و لوازم بادوام) حاصل می‌شود. شاخص بهره‌وری سرمایه پایین است و نشان می‌دهد از سرمایه‌های ثابت کشورمان استفاده بهره‌ورانه به‌ویژه در بخش دولتی به‌عمل نیامده است.

ارقام شاخص بهره‌وری سرمایه این کاستی را به نحو و میزان بهتری نشان می‌دهد. پیش‌بینی متوسط رشد سالانه بهره‌وری سرمایه در برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه یک درصد است.

از طرفی از سال ۹۱ به بعد، رشد منفی بهره‌وری سرمایه را در بخش‌های ساختمان و سایر خدمات شاهد بودیم، درحالی که شاخص بهره‌وری سرمایه در بخش‌های کشاورزی، معدن و نفت و گاز با رشد مثبت همراه بود. همچنین در این سال بیشترین کاهش در این شاخص در مقایسه با ابتدای دوره (۱۳۸۴) مربوط به بخش‌های نفت و گاز، سایر خدمات و صنعت و بیشترین افزایش در رشد بهره‌وری سرمایه مربوط به بخش‌های ارتباطات، معدن و حمل‌ونقل بوده است. از طرفی میانگین شاخص بهره‌وری سرمایه در کل اقتصاد در دوره ۱۳۹۷-۱۳۸۴ حدود منفی ۹ درصد بوده و در این بین بخش‌های ارتباطات و معدن به ترتیب با ۱۵ و ۸.۴ درصد بیشترین میانگین رشد شاخص بهره‌وری سرمایه را در این دوره تجربه کرده‌اند.

سخن پایانی...

تقویت نقش راهبری سازمان ملی بهره‌وری ایران با ایجاد و راه‌اندازی شبکه ملی بهره‌وری کشور که در آن ذی‌نفعان بهره‌وری در بخش‌های خصوصی و عمومی (از سطوح واحدهای خرد اقتصادی که عمدتا بهره‌وری و کارآیی در آنها نمود مشخص‌تری دارد تا سطوح کلان و نهادی) در دستور کار این سازمان قرار دارد. انتقال تجارب برتر، تعیین عوامل محرک و بازدارنده رشد بهره‌وری در حوزه‌های میان‌بخشی و فرابخشی از کارکردهای مهم این شبکه تلقی می‌شود.

بدون‌شک فشارهای اقتصادی در سال‌های اخیر، اطمینان نداشتن نیروی کار به آینده اقتصادی کشور و پررونق شدن بازارهای غیرمولد از عمده‌ترین دلایل کاهش بازدهی نیروی کار در بخش حقیقی محسوب می‌شود که ادامه روند موجود به بدتر شدن این شاخص نیز منجر می‌شود.

گسترش صنعت
شنبه
اول خرداد ۱۴۰۰
۱۰ شوال ۱۴۴۲
۲۲ مه ۲۰۲۱
شماره ۱۷۹۴
پیاپی ۳۱۱۲

مکعب چندوجهی تولید

راندمان تولید و خلق ثروت

حکمرانی سیاست‌های ضدبهره‌وری

تحلیل روز

صمت دلایل شکست سیاست‌های رشد بهره‌وری در ایران را بررسی کرد

رابطه معنادار مزد ناکافی با کاهش بهره‌وری

عکس: صمت

امیرعباس آذرموند: بحث بهره‌وری در ایران مدت‌هاست آغاز شده است؛ دست‌کم از سال ۶۸ تشکیلات ملی برای افزایش این شاخص در کشور کار خود را شروع کرده است. با این حال، بهره‌وری در ایران با تعاریف متفاوتی است اما در عملکرد بیشتر ذهن‌ها را به سمت کاهش دستمزد و تعدیل نیروی کار می‌برد چراکه بخش خصوصی برای افزایش بهره‌وری همواره چنین اقداماتی را در دستور گذاشته است. همین رویکرد سبب شده از یک سو با کاهش دستمزد به کمتر از هزینه‌های زندگی کشور با پدیده شاغلان فقیر در ابعاد وسیع مواجه شود و همزمان با بیکاری گسترده با افزایش نرخ افراد دو و چندشغله مواجه شود که خودبه‌خود به کاهش بهره‌وری می‌انجامند. با این حال، بررسی آمارها نشان می‌دهد با وجود انواع سرکوب‌های مزدی و سندیکایی طبقه کارگر، در عمل نه تنها بهره‌وری در کشور افزایش نیافت بلکه از شاخص بهره‌وری نیروی کار هم کاسته شده است. سازمان ملی بهره‌وری مدت‌هاست آمارها و گزارش‌های دوره‌ای خود را به‌روز نکرده اما مراجعه به همان گزارش‌هایی که تا میانه دهه ۹۰ را بررسی کرده هم نشان می‌دهد با وجود عقب افتادن مزد از معیشت باز هم وضعیت بهره‌وری در کشور بهبود نیافته و تولید به‌صرفه نیست.

به گزارش صمت تلاش برای بهبود و استفاده موثر و کارآمد از منابع گوناگون چون نیروی کار، سرمایه، مواد، انرژی و اطلاعات هدف مدیران سازمان‌های اقتصادی و واحدهای تولیدی صنعتی و موسسات خدماتی است. به این ترتیب از مهم‌ترین اهداف هر سازمان ارتقای سطح بهره‌وری آن است و با توجه به اینکه نیروی انسانی در ایجاد بهره‌وری نقشی محوری دارد، درخواست‌های او در سازمان اثری کلیدی به جا می‌گذارد. بهره‌وری عبارت است از به حداکثر رساندن استفاده از منابع، نیروی انسانی و انجام تمهیدات لازم به طریق علمی به منظور کاهش هزینه‌ها، رضایت کارکنان، مدیران و مصرف‌کنندگان. در تعریفی دیگر بهره‌وری نیروی انسانی را حداکثر استفاده مناسب از نیروی انسانی به منظور حرکت در جهت اهداف سازمان با کمترین زمان و حداقل هزینه دانسته‌اند. براساس دیدگاه سازمان ملی بهره‌وری ایران، بهره‌وری یک نگرش عقلانی به کار و زندگی است. این نگرش، توسعه و ترویج فرهنگی است که هدف آن هوشمندانه‌تر کردن فعالیت‌ها برای یک زندگی بهتر و متعالی است. بهره‌وری عبارت است از به دست آوردن حداکثر بهره‌گیری و استفاده بهینه از نیروی کار، توان، استعداد و مهارت نیروی انسانی، زمین، ماشین، پول، مکان و... به منظور ارتقای رفاه جامعه، به گونه‌ای که افزایش آن به‌عنوان یک ضرورت، در جهت ارتقای سطح زندگی انسان‌ها همواره پیش‌روی صاحب‌نظران باشد.

رابطه ساعت کار و بهره‌وری

در یکی از گزارش‌های منتشرشده از سوی سازمان ملی بهره‌وری آمده است: یکی از مواردی که همواره مورد توجه مخاطبان به‌ویژه رسانه‌ها قرار داشته، میزان ساعات کار به‌ویژه ساعات کار مفید در کشور و مقایسه آن با دیگر کشورها است. به‌عنوان مثال چندی پیش، برخی رسانه‌های کشور در مطلبی با عنوان «کدام ملت‌ها بیشترین ساعات را در سال کار می‌کنند؟» به نقل از روزنامه تلگراف، نوشته بودند که «طبق آمار منتشرشده از سوی سازمان همکاری اقتصاد و توسعه که مربوط به سال ۲۰۱۵ است، مکزیکی‌ها با ۲ هزار و ۲۴۶ ساعت کار در سال در صدر جدول پرکارترین مردم دنیا قرار می‌گیرند.»

در ادامه این گزارش مباحثی چون «ساعت کار در سال» و «ساعت کار مفید در هفته»، اعلام کرده‌اند که «اما ایرانی‌ها با ۱۱ ساعت کار مفید در هفته، سالانه تقریبا ۸۰۳ ساعت کار مفید را در کارنامه خود ثبت می‌کنند.» تا احتمالا این نتیجه حاصل شود که ایرانی‌ها کم‌کار هستند.

بر همین اساس، گاهی این سوال در اذهان عمومی ایجاد می‌شود که آیا ساعات کار مفید کارکنان را می‌توان محاسبه کرد یا به طور میانگین هر یک از شاغلان یک کشور چقدر کار کرده‌اند؟

از دیدگاه متخصصان اقتصادی، اصولا تعریف مفهومی به نام کار مفید منطقی و امکان‌پذیر نیست چراکه عملکرد ذهن انسان با ماشین تفاوت دارد و گاهی اثرگذاری و تاثیر یک اقدام نوآورانه و تصمیم اصولی مستلزم ساعت‌ها مطالعه و تحقیق است.

از سوی دیگر، بیشتر کار کردن لزوما به منزله مفیدتر کار کردن تلقی نمی‌شود. کارآیی و اثربخشی نیروی انسانی در قالب شاخصی به نام بهره‌وری نیروی کار منعکس می‌شود که البته این شاخص نیز تمام جنبه‌های عملکردی نیروی کار شاغل را بیان نمی‌کند و صرفا ارزش افزوده یا ارزش ستانده حاصل از فعالیت شاغلان را به‌ازای میزان ساعات صرف شده برای تولید کالا یا ارائه خدمات محاسبه می‌کند. در این میان تاثیر عواملی چون سرمایه و فناوری نیز قابل‌توجه است.

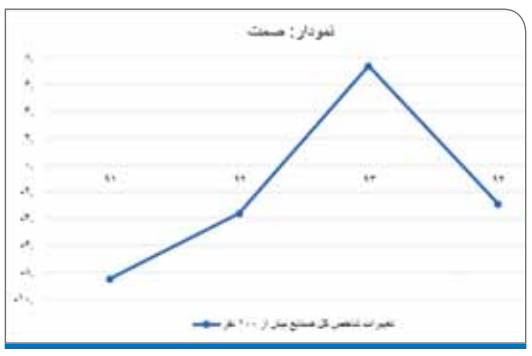
بنابراین ارائه آمارهایی که به مقایسه میزان ساعات کار افراد یک کشور با سایر کشورها می‌پردازد، تفسیر روشنی از عملکرد نیروی کار فعال در این کشورها ارائه نمی‌کند.

کاهش نرخ بهره‌وری نیروی کار در نیمه اول دهه ۹۰

سازمان ملی بهره‌وری تا سال ۹۴ اقدام به انتشار گزارش‌هایی درباره بهره‌وری نیروی کار در صنایع مختلف می‌کرد. در گزارشی که به شاخص‌های تولید، اشتغال، مزد و حقوق و بهره‌وری نیروی کار کارگاه‌های صنعتی بزرگ با ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر می‌پردازد ضرایب اهمیت و رتبه‌بندی فعالیت‌های مختلف صنعتی براساس ویرایش چهارم استاندارد طبقه‌بندی فعالیت‌های صنعتی و برمبنای سال پایه ۱۳۹۰ نشان داده شده است. «صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی»، «صنایع تولید فلزات اساسی»، «صنایع تولید وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر»، «صنایع تولید محصولات کانی غیرفلزی» و «صنایع تولید مواد غذایی» به ترتیب صنایع با بیشترین تولید ارزش افزوده هستند؛ به نحوی که نزدیک به ۸۰ درصد کل ارزش افزوده ایجادشده را در بین کارگاه‌های بزرگ صنعتی به خود اختصاص داده‌اند. آمارها روشنگر این است که ۵ رشته فعالیت اصلی در تولید ارزش افزوده کل کارگاه‌های صنعتی است. در کنار این ۵ فعالیت یادشده و «صنایع تولید ماشین‌آلات مولد و انتقال نیروی برق و دستگاه‌های برقی»، دیگر فعالیت‌ها سهمی کمتر از ۳ درصد در تولید ارزش افزوده کل کارگاه‌های بزرگ صنعتی دارند.

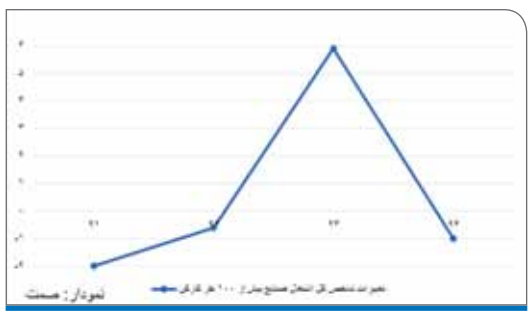
شاخص تولید برای کارگاه‌های بزرگ صنعتی در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ به تفکیک کدهای دورقمی و همچنین به صورت تجمیع‌شده برای کل صنعت برمبنای سال پایه ۱۳۹۰ ارائه شده است. ملاحظه می‌شود که شاخص تولید در کل صنعت از سال ۱۳۹۰ به بعد روندی نوسانی داشته است. در سال‌های مختلف بازه مورد بررسی، با نوساناتی همراه بوده اما همواره از مقدار ۱۰۰ در سال ۱۳۹۰ کمتر بوده و بیشترین مقدار آن با عدد ۹۶.۹ مربوط به سال ۱۳۹۵ بوده است.

به این ترتیب می‌توان گفت گرچه در ۳ گروه اصلی «صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی»، «صنایع تولید فلزات اساسی» و «صنایع تولید مواد غذایی» شاهد افزایش شاخص تولید در سال ۱۳۹۵ نسبت به سال ۱۳۹۰ بوده‌ایم اما به علت افت شاخص تولید در گروه‌های «صنایع تولید وسایل نقلیه موتوری و تریلر» و «صنایع تولید محصولات کانی غیرفلزی» در این دوره و سایر فعالیت‌های صنعتی، برآیند این تغییرات باعث افت شاخص کل تولید صنعت در بازه مورد بررسی شده است. هرچند بررسی سایر گروه‌های صنعتی بااهمیت است اما بررسی و تعمیق بیشتر هرکدام از این گروه‌ها مطالعه مستقلی را می‌طلبد. گروه‌های صنایع تولید آشامیدنی‌ها، صنایع تولید کاغذ و محصولات کاغذی، صنایع تولید فرآورده‌های نفتی، تولید داروها و فرآورده‌های دارویی شیمیایی و گیاهی و تولید سایر مصنوعات طبقه‌بندی‌نشده در جای دیگر با افزایش قابل‌توجهی در شاخص تولید مواجه بوده‌اند، به گونه‌ای که در بیشتر این گروه‌ها شاخص تولید در سال ۹۴ نسبت به سال ۹۰ افزایش محسوس و بالاتر از ۱۰ درصدی داشته‌اند. با این حال، کاهش شاخص تولید رشته فعالیت‌های صنایع تولید محصولات از توتون و تنباکو، تولید پوشاک، به جز پوشاک از پوست خزدار، تولید محصولات رایانه‌ای، الکترونیکی و نوری، تولید مبلمان و تعمیر و نصب ماشین‌آلات و تجهیزات قابل‌توجه است به گونه‌ای که شاخص تولید در سال ۹۴ نسبت به سال ۹۰ کاهش بیش از ۳۰ درصدی را تجربه کرده است.

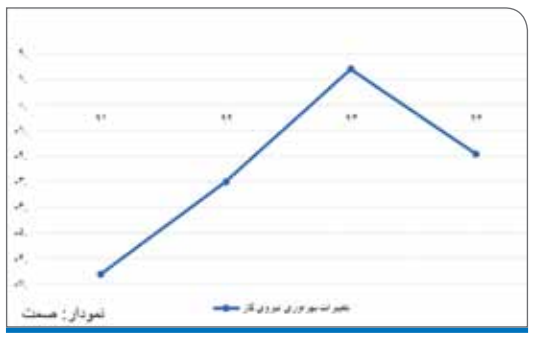

شاخص کل اشتغال در صنایع با بیش از ۱۰۰ نیروی انسانی روندی نوسانی را در نیمه اول دهه ۹۰ تجربه کرد به گونه‌ای که در سال‌های متوالی رشدهای مثبت و منفی را تجربه کرده است. تغییرات شاخص اشتغال در کل صنعت تغییرات محدودی داشته و مقایسه نقطه‌ای سال‌های ۹۰ و ۹۴ نشان می‌دهد که شاخص کل اشتغال ۲.۱ درصد افزایش داشته است. از جداول و نمودارهای مربوط به اشتغال می‌توان این‌طور برداشت کرد که این شاخص در ۴ گروه از ۵ گروه اصلی با ضرایب بالا، افزایش و فقط در رشته فعالیت «صنایع تولید وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر، در سال ۹۴ نسبت به سال ۹۰ روندی کاهشی داشته است. شاخص اشتغال در گروه‌های «صنایع تولید مواد غذایی»، «صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی»، «صنایع تولید محصولات کانی غیرفلزی» و «تولید فلزات اساسی» در سال ۹۴ به ترتیب به ارقام ۱۱۸.۳، ۱۰۷.۹، ۱۰۱.۷ و ۱۰۵.۹ رسیده است. در بین ۵ گروه اصلی، صنایع تولید مواد غذایی بیشترین افزایش و صنایع تولید وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر بیشترین کاهش را داشته‌اند.

از دیگر نکات برجسته درباره شاخص اشتغال، افزایش حدود ۵۰ درصدی شاخص اشتغال در سال ۹۵ نسبت به سال ۹۰ در گروه صنایع تولید فرآورده‌های نفتی است که این امر ناشی از سرمایه‌گذاری بیشتر و سیاست‌گذاری‌ها در امر اشتغال این بخش است. همچنین گروه‌های انتشار و چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط‌شده، صنایع تولید سایر وسایل نقلیه و تولید مبلمان کاهش بیش از ۲۵ درصدی شاخص اشتغال در سال ۹۴ نسبت به سال ۹۰ را تجربه کرده‌اند.

در بحث شاخص مزد و حقوق برای تمام کارگاه‌های صنعتی ۱۰۰ نیروی انسانی و بیشتر به دلیل در دسترس نبودن شاخص تعدیل مناسب، به صورت ارقام جاری گزارش شده‌اند. روند شاخص مزد و حقوق و تغییرات این شاخص در بازه زمانی ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۴ برای کل صنعت و در صنایع با ضریب اهمیت است. به دلیل تعدیل نشدن شاخص مزد و حقوق روند صعودی آن قابل پیش‌بینی است، هرچند که افزایش قابل‌توجهی در مقدار این شاخص در دو گروه صنایع تولید مواد غذایی و صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی در میان ۵ گروه اصلی نمایان‌تر است. همچنین گروه صنایع تولید وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر نیز کمترین افزایش را در این شاخص در بین تمام فعالیت‌های صنعتی داشته‌اند. درباره سایر رشته فعالیت‌ها نیز افزایش شاخص مزد و حقوق در گروه صنایع تولید فرآورده‌های نفتی مدنظر است. در این میان گروه تولید مبلمان در سال ۹۴ با کمترین شاخص مزد و حقوق را بین تمامی رشته فعالیت‌ها به خود اختصاص داده است.

شاخص بهره‌وری نیروی کار از تقسیم شاخص تولید بر شاخص اشتغال محاسبه می‌شود. شاخص بهره‌وری نیروی کار در کل صنعت کشور در سال ۹۴ شاهد افت شدیدی بوده، به‌گونه‌ای که این شاخص در کل صنایع بزرگ به مقدار ۹۰.۱ درصد در سال ۹۴ رسیده است. روند نزولی این شاخص از سال ۹۱ تا ۹۴ ادامه داشته است. در تمام ۵ گروه غالب، شاخص بهره‌وری نیروی کار در سال ۹۴ نسبت به سال ۹۰ کاهش یافته است. با این حال، کمترین کاهش شاخص بهره‌وری نیروی کار متعلق به «صنایع تولید فلزات اساسی» و بیشترین کاهش نیز در «صنایع تولید وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر» به ترتیب با مقادیر شاخص ۹۷.۹ و ۵۸.۵ درصد رخ داده است. در سایر فعالیت‌ها غیر از ۵ فعالیت اصلی، رشد شاخص بهره‌وری نیروی کار در گروه‌های صنایع تولید کاغذ، انتشار و چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط‌شده و تولید داروها و فرآورده‌های دارویی شیمیایی و گیاهی و تولید محصولات ساخته از فلز قابل‌توجه است. همچنین کمترین مقادیر مربوط به این شاخص در گروه‌های صنایع تولید محصولات از توتون، تولید پوشاک، صنایع تولید فرآورده‌های نفتی و صنایع تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی بوده است.

شاخص‌های کل تولید، مزد و حقوق، اشتغال و بهره‌وری نیروی کار بیانگر آن است که شاخص‌های تولید، اشتغال و بهره‌وری نیروی کار در مجموع روندی نزولی داشته و در پایان دوره نسبت به سال ابتدای دوره کاهش یافته‌اند. شاخص مزد و حقوق نیز به دلیل عدم تعدیل، روندی صعودی داشته اما درباره شاخص مزد و حقوق باید به این نکته توجه شود که این شاخص به قیمت‌های جاری گزارش شده و به همین دلیل نمی‌توان تحلیل‌های قابل‌قبولی درباره این شاخص ارائه داد. با یک تقریب ساده می‌توان نرخ تعدیل برای شاخص مزد و حقوق را هم ارز نرخ تورم منتشرشده از سوی بانک مرکزی درنظر گرفت و شاخص مزد و حقوق را با نرخ تورم تعدیل کرد. با این همه مشاهده می‌شود که روند تغییرات این شاخص نسبت به گذشته، اندکی تعدیل شده اما سیر صعودی این شاخص همچنان ادامه داشته و قابل ملاحظه است.

بخش خصوصی و بهره‌وری

فعالان بخش خصوصی همیشه روی مسئله بهره‌وری حرف‌هایی برای گفتن دارند. پدرام سلطانی از اعضای هیات‌رئیسه اتاق بازرگانی تهران از جمله فعالانی است که پیش‌تر در یادداشتی به اهمیت این مسئله اشاره کرده بود. در این یادداشت آمده بود: بهره‌وری یکی از مفاهیمی است که از سوی بخش خصوصی مورد توجه قرار نگرفته است.

مشاهده نرخ رشد بهره‌وری نشان می‌دهد در حدود ۴۰ سال گذشته، متوسط نرخ رشد بهره‌وری صفر بود، به این معنا که در این سال‌ها در کشور بهره‌وری نداشتیم دلیل اصلی این امر هم می‌تواند اقتصاد دستوری، مشکلات متعدد در فضای کسب‌وکار، رانت‌های موجود در اقتصادی، تحریم‌ها و دیگر مواردی که امکان نوسازی فناوری و فناوری را به صنعت نداده است.

در کنار این مسائل، دانش بخش خصوصی در حوزه‌های مدیریتی و از جمله درباره بهره‌وری، نحوه سنجش آن، ارائه تعریف از بهره‌وری، نحوه پایش و چگونگی بهبود آن و همه این موارد که در اعمال بهره‌وری در صنعت مورد توجه است، پایین بوده و موجب می‌شود در این سال‌ها بهره‌وری رشد نکند. یکی از کارهایی که تشکل‌ها می‌توانند برای اعضای خود انجام دهند تا به رشد بهره‌وری آنها کمک شود، آن است که با مفهوم بهره‌وری، روش‌ها و الزامات آن آشنا شده و آموزش‌های لازم در این باره را دریافت کنند. اقدامی دیگر که تشکل‌ها باید دنبال کنند فراهم کردن زمینه آشنایی واحدهای عضو با فناوری‌های جدید در حوزه فعالیت آنهاست.

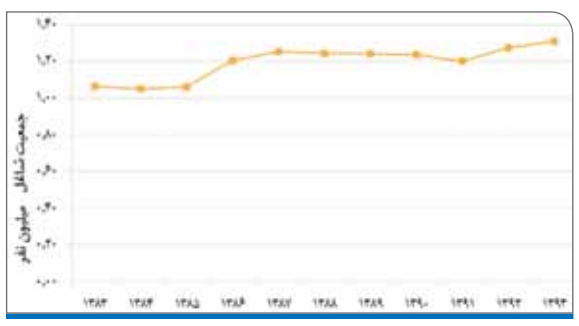
جریان بهبود فناوری در جهان این‌گونه است که نسل‌های جدید فناوری، بهره‌وری بیشتری به همراه دارند و شرایط نامساعد بهره‌وری در کشور به دلیل فرسوده بودن ماشین‌آلات، قدیمی بودن تجهیزات و فناوری‌های در اختیار صنعت و تولید. اگر تشکل‌ها بتوانند فناوری‌های جدید را معرفی و مزایای آنها را شناسایی کنند زمینه و استعداد حرکت واحدهای عضو به سمت بهره‌وری ایجاد می‌شود.

افت بهره‌وری در صنایع کوچک‌تر

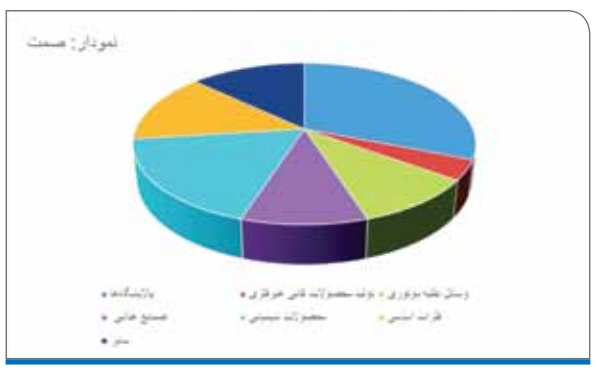
در گزارشی دیگر، سازمان ملی بهره‌وری وضعیت بهره‌وری نیروی کار و دستمزد در صنایع بیش از ۱۰ نفر را در فاصله سال‌های ۸۳ تا ۹۳ بررسی کرده است. در این گزارش بیشتر از منابع مرکز آمار ایران استفاده شده است. تعداد کل شاغلان در کارگاه‌های صنعتی با ۱۰ نفر نشان می‌دهد در سال ۹۲ افزون‌بر یک میلیون و ۲۷۳ هزار و ۱۴۰ نفر در این صنایع فعال بودند اما تعداد شاغلان این بخش در سال ۹۳ افزایش یافت و به یک میلیون و ۳۰۹ هزار و ۵۸ نفر رسید.

بیشترین تعداد شاغلان در تمام سال‌های دوره زمانی مورد بحث، در صنایع مواد غذایی و آشامیدنی مشغول به کار بوده‌اند، درحالی‌که کمترین تعداد شاغلان در این دوره به بخش بازیافت مربوط می‌شود. رتبه دوم و سوم بیشترین تعداد شاغل متعلق به تولید سایر محصولات کانی غیرفلزی و تولید وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر است. قابل‌توجه است که در سال ۸۳ رتبه سوم در اختیار تولید منسوجات بوده و از آن به بعد روند کاهشی داشته درحالی‌که از سال ۸۴ تولید و سایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر جایگزین تولید منسوجات شده است. تولید فلزات اساسی و محصولات شیمیایی نیز در این دوره روند افزایشی داشته است.

تغییرات جمعیت شاغلان در کل بخش صنعت نشان می‌دهد گرچه در سال ۹۱ از تعداد شاغلان در بخش صنایع بیش از ۱۰ نفر اندکی کاسته شده اما پس از آن دوباره روند افزایشی به خود گرفته است. بیشترین تعداد شاغلان در استان تهران و کمترین تعداد شاغلان در استان‌های ایلام و کهگیلویه و بویر احمد مشغول به کار بوده‌اند. رتبه‌های دوم و سوم بیشترین تعداد شاغلان به ترتیب به استان‌های اصفهان و خراسان رضوی اختصاص دارد.

سهم بالای ۵ صنعت از ارزش افزوده

مقایسه سهم تمام فعالیت‌های صنعتی از ارزش ستانده کل کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیشتر نشان می‌دهد سهم ارزش ستانده صنایع تولید وسایل نقلیه موتوری، تولید فلزات اساسی و صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی و صنایع مواد غذایی به ترتیب و به طور متوسط در دوره مورد مطالعه بالاترین سهم ارزش ستانده را به خود اختصاص داده‌اند و فعالیت بازیافت نیز کمترین سهم را در ارزش ستانده کل بخش صنعت داشته است.

گفتنی است در سال ۹۳ مجموع سهم ۵ فعالیت عمده تولیدکننده ارزش افزوده (شامل وسایل نقلیه موتوری، صنایع شیمیایی، تولید فلزات اساسی، صنایع غذایی و آشامیدنی) ۷۵ درصد است. در همین سال سهم دو فعالیت عمده صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی و تولید فلزات اساسی در تولید ارزش افزوده به ۴۵ درصد رسیده بوده است.

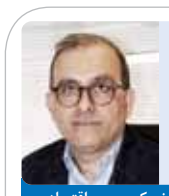
این موضوع بیانگر آن است که غالب بودن چندین فعالیت اول در تولید ارزش افزوده صنعتی کشور است. همچنین در بازه زمانی سال‌های ۸۳ تا ۹۳ کمترین میزان ارزش افزوده در رشته فعالیت بازیافت تولید شده است.

سخن پایانی

همان‌طور که ارقام رسمی هم نشان می‌دهد، سرکوب مزدی به بهبود وضعیت تولید در کشور منجر نشده است بلکه با افزایش فشارهای معیشتی ثبات اجتماعی را هم می‌تواند دچار خطر کند. تنها راه سودآورتر کردن تولید افزایش استثمار و بهره‌کشی مضاعف نیست بلکه بالا بردن آرامش در محیط تولید و افزایش رفاه نیروی کار هم می‌تواند به افزایش خلاقیت بینجامد. از سوی دیگر، ارتقای فناوری و مکانیزه کرده خطوط تولید هم می‌تواند راهکاری مناسب باشد که در کنار نیروی انسانی از ماشین استفاده شود و از این طریق هزینه تولید را کاهش داد. تولیدکنندگان نباید فراموش کنند که مصرف‌کنندگان کالای آنها کارگران خود هستند پس هرچه مزد کمتری بدهند درنهایت کار را برای فروش محصولات خود دشوارتر می‌کنند.

یادداشت

تعامل حلقه گمشده بهره‌وری تولید تا بازار

امیرحسین صیرفی/ عضو کمیسیون اقتصادی اتحادیه صنفی قطعات خودرو تهران

در این نوشتار قصد دارم درباره عوامل موثر بر بهره‌وری تولید و چابکی آن هنگامی‌که با زنجیره تامین قطعات خودرو در حوزه خدمات پس از فروش مستقل (Independent After market) در تعامل باشد، نکاتی را مطرح کنم. ابتدا به تعریف این دو مفهوم می‌پردازم.

زنجیره تامین شامل تمام عواملی می‌شوند که همگی در طول یک زنجیره با هدف تولید و تامین کالا برای مصرف‌کننده فعالیت می‌کنند. تولیدکننده، توزیع‌کننده، فروشنده و مصرف‌کننده نهایی، ۴ عنصر اصلی ساده‌ترین یک مدل زنجیره تامین هستند.

معنای کلی بهره‌وری هم کارآیی به‌علاوه اثربخشی است؛ یعنی «درست انجام دادن کار» به‌علاوه «انجام دادن کار درست». اما اینکه این دو مفهوم چه مقدار روی یکدیگر می‌توانند اثرات مثبت یا منفی داشته باشند، نیازمند تحلیل آنها در ساختار کنونی بازار و نظام تولید است. یک تولیدکننده مطابق تعریف یادشده در دو بعد می‌تواند بهره‌وری خود را بالا ببرد. یک اینکه کار درست را انجام دهد، به این معنا که در انتخاب محصول، ماشین‌آلات و سایر عوامل تولید، بهترین گزینه‌های ممکن پیش‌رو را براساس شناخت صنعت، بازار، منابع و توانایی‌های خود انتخاب کند و دوم اینکه با انجام دادن کارهای درست و فرآیندهای مناسب و تدوین‌شده از این منابع به صورت بهینه استفاده کند تا بتواند بیشترین بهره را از فعالیت خود داشته باشد. اگر یک لایه عمیق‌تر شویم، دریافت می‌شود که فناوری و ماشین‌آلات مورداستفاده در تولید، یک عنصر مهم و کلیدی به‌شمار می‌رود. در عصر کنونی که سرعت رشد فناوری‌های تولید شتاب زیادی گرفته و ماشین‌آلات تولید اتوماتیک و مبتنی بر برنامه‌ریزی‌های کامپیوتری روزبه‌روز پیشرفته‌تر می‌شوند، سرعت تولید محصول در واحد زمان نیز بالا رفته و باعث رقابت شدید تولیدکنندگان در صنعت برای عرضه پایدارتر و بیشتر به بازار مصرف شده است. اما آیا با توجه به شرایط تحریمی که کشور ما درگیر آن است این‌گونه فناوری‌ها وارد صنعت قطعه کشور شده‌اند؟ این پرسش را باید افراد فعال در این صنعت پاسخ دهند. اما با فرض اینکه این‌گونه فناوری‌ها وارد شده باشند، نکته این است که آیا نظام تولید کشور با نظام توزیع در تعامل و هماهنگی است یا خیر؟ اگر این ارتباط وجود نداشته باشد، تولیدکنندگان ما باوجود داشتن تمام این فناوری‌ها بهره‌وری نخواهند داشت، چراکه تقاضای واقعی شناسایی نشده است. به‌عنوان مثال درحال‌حاضر بیشتر محصولات تولیدی قطعات خودرو در ایران معطوف تامین قطعه برای خودروسازان دو خانواده پژو و پراید شده است و این وابستگی زیاد آنها به خودروسازان شاید آنها را از بازار افترمارکت دور کرده باشد. بهره‌وری زمانی مشخص می‌شود که آنها بتوانند تمام نیاز کشور را در کوتاه‌ترین زمان ممکن تامین کنند اما اگر نیاز واقعی مشخص و دقیق نباشد، آنگاه آنها به فراخور تقاضاهای اتفاقی پیش‌بینی نشده برنامه‌ریزی تولید خود را تهیه و اجرا می‌کنند و با این روش لزوما نمی‌توان بهره‌وری آنها را محک زد.

حالا تصور کنید یک سیستم نظام‌مند نیازهای واقعی مصرف را چه در حوزه خودروسازان و چه در حوزه بازار افترمارکت، مدیریت و این نیازها را با ظرفیت تولیدکنندگان مقایسه کند، در این صورت است که بهره‌ور بودن یا نبودن را می‌توان اندازه گرفت. یکی از نقاط ضعفی که مدیریت نظام تولید و توزیع ما دارد این است که با یکدیگر در تعامل سازنده نیستند و از توانمندی‌های یکدیگر آگاهی کامل ندارند، به همین دلیل است که یک زمانی می‌شنویم می‌گویند کالا در بازار کم شده اما همزمان تولیدکنندگان می‌گویند کالا در انبارهای ما انباشته شده است و مشتری ندارد!

اصل مهم در نظریه سیستم‌ها این است که خروجی هر سیستم مطابق خروجی ضعیف‌ترین جزء آن سیستم است. این قاعده در زنجیره تامین نیز صدق می‌کند و بهره‌وری زنجیره تامین مطابق کم‌بهره‌ورترین بخش این زنجیره است. حال اینکه ببینیم حلقه تامین بهره‌ورتر است یا حلقه تولید، مهم نیست، اصل این است که این دو حلقه باید با یکدیگر در تعامل سازنده و حرفه‌ای باشند تا کل زنجیره را بهره‌ور کنند.

این نکته را هم باید مد نظر داشت که همه این تحلیل‌ها به شرطی معتبر خواهد بود که برنامه‌ریزی تولید به صورت اصولی و علمی انجام شود و مهم‌تر اینکه یک برنامه‌ریزی تولید زمانی موفق خواهد بود که مبتنی بر تقاضای واقعی و پایدار انجام شده باشد. اهمیت ارتباط بهره‌وری و زنجیره تامین در اینجا نمود پیدا می‌کند. اگر تولیدکنندگان ما با بازار مصرف در حوزه خدمات پس از فروش مستقل (Independent After market) برای کشف نیاز واقعی در ارتباط باشند می‌توانند با برنامه‌ریزی تولید مبتنی بر نیاز واقعی بهره‌وری خود را بالا ببرند و از بیشترین ظرفیت تولید خود استفاده کنند.

مکعب چندوجهی تولید

هیچ‌یک از مولفه‌های موردنیاز راندمان تولید اجرا نمی‌شود

فاطمه امیراحمدی
editor@smtnews.ir

تولید بدون بهره‌وری شاید بتواند بازار انحصاری داخل را در اختیار داشته باشد اما سهمی در بازار جهانی نخواهد داشت. این امر حتی اگر تعرفه‌ها کاهش پیدا کند و واردات کالاهای مشابه خارجی با نرخ تمام‌شده پایین‌تر به بازار تزریق شود، به‌طور قطع منجربه تعطیلی کارگاه‌های تولید و کوچک شدن واحدهای صنعتی خواهد شد.

عکس: صمت

درحال‌حاضر به‌دلیل تحریم‌ها بسیاری از مواد اولیه مناسب به‌لحاظ کیفیت، نرخ و در زمان مناسب را نمی‌توانیم تهیه کنیم؛ ۳ متغیر اثرگذاری که نمی‌توان آنها نادیده گرفت

صنعت کشور بهره‌ور نیست، چون در هیچ‌یک از مولفه‌های زنجیره تامین (مواد اولیه، ماشین‌آلات، روش و نیروی کار) عملکرد درستی ندارد. در حوزه مواد اولیه یکی از گلایه‌های تولیدکنندگان این است که نرخ مواد اولیه تولید داخل نسبت‌به نرخ جهانی بالاتر است.

از سوی دیگر، یکی از شروط خرید از شرکت مادر تناژ بالا بوده که به‌دلیل کمبود نقدینگی ناچار صنعتگران باید این مواد اولیه را با واسطه و قیمتی بالاتر از بازار آزاد تهیه کنند. علاوه‌بر اینکه به‌لحاظ فناوری این مواد نسبت‌به مشابه خارجی از کیفیت پایین‌تری برخوردار است. وقتی این موضوع روشن‌تر می‌شود که بدانیم ۷۰ درصد تولید وابسته به مواد اولیه است.

در بخش سخت‌افزاری و تجهیزات نیز ماشین‌آلات مربوط به ۳ تا ۴ دهه قبل بوده که حتی هنگام خرید نیز به شکل دست دوم خریداری شده‌اند. این بدین‌معنی است که ماشین‌آلات خط تولید از همان ابتدا، تجهیزات از رده خارج کشورهای صنعتی بوده‌اند.

روش تولید مولفه مهم دیگر در حوزه بهره‌ور بودن تولید است که تاثیر زیادی در راندمان فعالیت واحدهای صنعتی دارد. به‌طور معمول، در کشور صنایع با شیوه مهندسی معکوس فعالیت دارند که در آن حوزه نیز بسیار عقب بوده و فقط توانایی تولید محصولاتی با فناوری پایین را دارند.

نیروی انسانی که به‌عنوان بزرگ‌ترین سرمایه ملی از آن نام برده می‌شود نیز در کشور بهره‌ور نبوده که بخشی از آن به مهارت این نیروهای کار برمی‌گردد و بخشی در حوزه اجتماعی با پدیده بیکاری پنهان به آن برمی‌خوریم.

یعنی افرادی که به اجبار در حرفه‌ای مشغول هستند اما راندمان لازم را ندارند. از سوی دیگر، گاهی نیروی کارآمد در اختیار داریم اما ماشین‌آلات به‌روز نبوده و فضای کسب‌وکار اجازه سود از این توانمندی را نمی‌دهد.

تامین سرمایه و کاهش دغدغه تولیدکننده

نادر روان از فعالان صنعت درباره چرایی نبود بهره‌وری در صنعت کشور به صمت گفت: قوانین و زیرساخت‌ها دو مولفه مهم در حوزه بهره‌وری در صنعت و البته تولید به‌شمار می‌رود. قوانین مربوط به تولید کشور در حوزه تسهیلات بانکی و... کمک‌کننده نبوده و یکی از موانع این امر است؛ البته بخشی از این قوانین در حال اصلاح هستند.

وی افزود: یکی از بحث‌های مهم واحدهای صنعتی تامین منابع مالی است. در جهان، بانک بخشی از سرمایه و نقدینگی مورد نیاز تولید را تامین می‌کند. اگر نتوانیم منابع مالی تولید را تهیه کنیم و فکر تولیدکننده از بابت پرداخت دیون آن راحت نباشد تولید با چالش روبه‌رو خواهد بود.

او ادامه داد: در کشورهای جهان سرمایه‌های بانکی به سمت تولید سوق داده می‌شوند. به‌عنوان مثال، اگر منابع مالی کشوری مانند ترکیه آنالیز شود ۸۰ درصد نقدینگی این کشور به سوی تولید هدایت شده است. زمینه به‌گونه‌ای است که همه به‌نوعی تمایل به تولید دارند. این کشور امروز یکی از صادرکنندگان مهم جهان است.

او تصریح کرد: یکی از برنامه‌های ترکیه برای یکی‌دو سال آینده ۵۰ میلیارد دلار صادرات از محصولات کشاورزی است. همچنین بیش از این عدد درحال‌حاضر محصولات صنعتی در حال صادرات از ترکیه است، چون نگاه آنها، هدایت سرمایه به سوی تولید است. درنتیجه سرمایه یک عامل تعیین‌کننده برای تولید و بهره‌ور کردن آن به‌شمار می‌رود.

▣ تسهیلات سود را می‌بلعد

ابتدای هر سال وزارت صنعت، معدن و تجارت برنامه‌ای در راستای پرداخت تسهیلات و کمک به تولید در دستور کار خود قرار می‌دهد. روان در این‌باره توضیح داد: این تسهیلات با چه نرخی پرداخت می‌شود؟ نرخ سود ۱۸ درصد تمام سود تولیدکننده را می‌بلعد. وقتی فعالیتی سود نداشته باشد و حتی منجربه زیان واحد صنعتی شود طبیعی است که تولید متوقف می‌شود.

این فعال صنعت با بیان اینکه برای تولید و افزایش راندمان فعالیت‌ها دولت باید مشوق‌هایی را تعیین کند، گفت: یکی از این ابزار تشویقی وام‌های طولانی‌مدت با سود بسیار کم است. این امر بهره‌وری در تولید را در بلندمدت امکان‌پذیر می‌کند.

او تاکید کرد: برای برنامه تولید و شروع ساخت و نیز صادرات، باید واحدهای کوچک به‌شدت مورد حمایت قرار گیرند. اگر حمایت نباشد به‌طور قطع واحدهای کوچک دوباره به واحدهای خردتر تبدیل می‌شوند تا بتوانند حیات‌شان را حفظ کنند. در نتیجه شرکت‌ها بزرگ و توانمند در کشور نخواهیم داشت. چون شرکت‌ها توانمند و بزرگ نیستند تولید در مقیاس اقتصادی و قابل صادرات نخواهد بود.

بنابراین نرخ تمام شده به‌شدت بالا رفته و قدرت رقابت با کالای خارجی نخواهد داشت در نتیجه واردات کالای خارجی توجیه‌اقتصادی پیدا می‌کند.

او اظهارکرد: این نتیجه حمایت نشدن واحدهای تولیدی یا بازرگانی از سوی دولت بوده که منجربه کاهش راندمان فعالیت‌ها در کشور می‌شود.

▣ خلأهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری

روان در ادامه سخنان خود به ماشین‌آلات سخت‌افزاری اشاره کرد و گفت: در حوزه زیرساخت‌ها باید موضوع را در دو بخش پیگیری کرد؛ بخش‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری. در بخش سخت‌افزاری با ماشین‌آلات فناوری شده زمان و هزینه‌ها بسیار کاهش پیدا می‌کند و تحول بزرگی در تولید رخ می‌دهد. به‌عنوان مثال، اگر ماشین‌آلات به‌روز باشد به جای تولید یک قطعه می‌توان ۱۰۰ قطعه در روز ساخت. در نتیجه نرخ تمام شده به‌شدت پایین می‌آید و این امر قدرت رقابت را بسیار افزایش می‌دهد.

او ادامه داد: بحث دوم در حوزه نرم‌افزاری و فناوری است. ورود فناوری می‌توان محصولاتی تولید کرد که در بازار جهانی قابل عرضه باشند و البته قابل رقابت با شرکت‌های بزرگ و صاحب‌نام جهان.

روان با بیان اینکه صنعت کشور در این دو حوزه خلأهای زیادی دارد، گفت: اگر نتوانیم فناوری و دانش فنی را به کشور انتقال دهیم خروج محصولات قدیمی نتیجه آن خواهد شد.

به‌عنوان مثال، خودروهایی که در ایران تولید می‌شود مربوط به چه دهه میلادی است؟ برخی مدل‌ها بیش از ۳ دهه از تولید آنها گذشته است و درحالی‌که شرکت‌های بزرگ خودروساز مدل‌های ۲۰۲۱ را به بازار عرضه کرده‌اند ما هنوز خودروهای دهه ۹۰ میلادی را تولید می‌کنیم.

این فعال صنعت تاکید کرد: ما باید به‌لحاظ دانش فنی به سطحی برسیم که یک خودرو داخلی با خودرویی خارجی توان رقابت داشته باشد.

▣ مقایسه ایران و چین

روان در پاسخ به این پرسش که آیا ماشین‌آلات حوزه تولید هم به‌لحاظ فناوری ۳ دهه از ماشین‌آلات جهان عقب است، گفت: در حوزه صنعت چه خودروسازی چه ساختمان‌سازی و چه سایر صنایع نتوانستیم فناوری روز را وارد کنیم. کارخانه‌های داخلی را با کارخانه‌های چینی مقایسه کنید یا قطعات خودرویی تولید داخل و چینی را مورد بررسی قرار دهید.

روند کیفی قطعات چینی از دهه ۹۰ تا ۲۰۲۱ چه تفاوتی کرده اند؟ آیا این امر برای تولید قطعات در داخل ایران هم رخ داده است؟ آنها کجا بودند و امروز کجا هستند؟ ایران چه جایگاهی داشته و امروز در رتبه‌بندی در کدام دسته قرار دارد؟

او گفت: قطعه‌ساز ما همچنان در حال تولید قطعاتی است که برای دهه ۹۰ میلادی است.

خودروهایی تولید می‌کنیم که در دهه ۹۰ میلادی تولید می‌شدند. طبیعی است صادراتی نداشته باشیم، چون امروز مدل‌های ۲۰۲۱ در حال خریدوفروش هستند.

▣ دانش فنی و چالش تولید

روان در پاسخ به پرسشی دیگر مبنی بر اینکه آیا تولید داخل در روش هم دچار چالش است یا خیر، گفت: روش همان دانش فنی است. وقتی دانش فنی روز وارد تولید شود به‌طور قطع روش و نوع تولید هم تغییر می‌کند.

علاوه‌بر اینکه مواد اولیه مورد نیاز تولید هم دچار تحولات زیادی می‌شود. او اظهارکرد: وقتی دانش فنی منتقل می‌شود همه درگاه‌ها را پوشش می‌دهد، زیرا نوع تولید در جهان امروز به‌شدت متحول شده است.

درحال‌حاضر زنجیره تامین صنایع بیشتر با مهندسی معکوس تولید دارند. روان در این‌باره عنوان کرد: در این حوزه هم عقب هستیم. آیا امروز می‌توانیم با روش مهندسی معکوس بنز و قطعات بنز را تولید کنیم؟ در صنعت موتورسیکلت هم همین‌گونه است.

۹۰ درصد موتورسیکلت‌های تولیدی داخل سی‌جی ۱۲۵ است؛ موتورسیکلت‌هایی که برای دهه ۷۰ میلادی است. به‌ندرت موتورسیکلت هندی می‌بینید که آنها هم به شکل مجموعه کامل وارد و در داخل مونتاژ می‌شوند.

روان با بیان اینکه تا زمانی‌که دانش فنی را منتقل نکنیم و قراردادها متضمن انتقال دانش فنی باشد، مونتاژکار باقی می‌مانیم، گفت: وقتی در مرحله مونتاژ باقی بمانیم چه انتظاری از بهره‌وری تولید می‌توان داشت.

این فعال صنعت در ادامه سخنان خود به ۲ فرصت تولید در کشور اشاره کرد و گفت: حامل‌های انرژی و نیروی انسانی ارزان‌قیمت داریم. نیروی انسانی ایرانی دارای دو مشخصه مناسب است؛ جوان و تحصیلکرده.

اگر نیروی کار را روش تولید فاکتور مهمی در نظر بگیریم بهره‌وری با درصد زیادی افزایش می‌یابد. این امر در کنار انرژی ارزانی که در اختیار داریم فرصت مطلوبی برای افزایش راندمان کار خواهد بود.

روان در پایان یادآور شد: اگر بهره‌وری با وجود چنین فرصت‌هایی به‌دست نیامده است به جای خالی فناوری برمی‌گردد. فناوری مناسب پیدا نکردیم که بتوانیم از نیروی کار و انرژی ارزان داخلی بهره‌وری لازم داشته باشیم.

> نادر روان: وقتی در مرحله مونتاژ باقی بمانیم چه انتظاری از بهره‌وری تولید می‌توان داشت

> ابوالفضل روغنی گلپایگانی: قوانین وضع شده و مزاحم زیادی در امر تولید وجود دارد که از عوامل کاهش بهره‌وری در واحدهای صنعتی است

تضادهای تولید

ابوالفضل روغنی‌گلپایگانی، رئیس کمیسیون صنایع اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با بیان اینکه بهره‌وری را باید در منابع انسانی، ماشین‌آلات تولید، مواد اولیه و روش دید به صمت گفت: مجموعه‌ای از این عوامل باید دست‌به‌دست هم بدهند تا بهره‌وری و راندمان در تولید و خدمات خودش را نشان دهد.

او افزود: ما در تولید داخل در بیشتر مولفه‌ها دچار خلأ هستیم. به‌عنوان مثال، ممکن است در حوزه ماشین‌آلات، صنایع از تجهیزات روز استفاده کرده باشند اما آموزش لازم را نداشته‌ایم؛ یعنی توانمندسازی ما در حوزه منابع انسانی ضعیف بوده است.

او ادامه داد: ممکن است دارای نیروی انسانی توانمند باشیم اما فناوری موردنیاز این نیروی انسانی کارآمد را وارد نکرده باشیم. نیروی کار به‌لحاظ تجربی و آموزشی نیروی توانمند است اما زمینه کار فراهم نیست.

▣ عقب‌تر از برنامه ششم

روغنی‌گلپایگانی در ادامه سخنان خود به موضوع مواد اولیه تولید اشاره کرد و گفت: درحال‌حاضر به‌دلیل تحریم‌ها بسیاری از مواد اولیه مناسب به‌لحاظ کیفیت، نرخ و در زمان مناسب را نمی‌توانیم تهیه کنیم؛ ۳ متغیر اثرگذاری که نمی‌توان نادیده گرفت.

وی افزود: این واقعیتی است که مواد اولیه موردنیاز تولید را باید از شرکت‌های دست دوم سوم جهان تهیه کنیم. این فعال صنعت در ادامه درباره امکانات قابل‌دسترسی به فناوری افزود: آیا امکانات موارد استفاده یک ایرانی از تلفن آیفون با یک امریکایی یکی است. خیر. نخست اینکه ما به زبان تخصصی آن تسلط کافی نداریم. دوم اینکه به‌دلیل محدودیت‌های تحریمی یک سلسله محدودیت‌ها برای صاحب ایفون ایرانی در نظر گرفته شده است. مجموع این عوامل شرایطی برای ما به‌وجود آورده تا نتوانیم در فعالیت‌های تولیدی و خدماتی خود بهره‌وری لازم را داشته باشیم. او ادامه داد: در حالی‌که مواد اولیه و محصولات نهایی باکیفیت بالا در جهان تولید می‌شود ما از این امر محروم هستیم. در برنامه ششم پیش‌بینی شد تا ۳۰ درصد بهره‌وری کشور افزایش یابد. محقق نشد، زیرا هیچ یک از این مولفه‌ها را نتوانستیم در تولید پیاده کنیم.

▣ نظام و ساختار اداری

رئیس کمیسیون صنایع اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در پاسخ به این پرسش که آیا مدیران تولید در روش عملکرد درستی داشتند، گفت: اگر مدیریت بنگاهی نتواند عملکرد درستی در شرایطی که به‌سر می‌برد، داشته باشد محکوم به تعطیلی است. توجه داشته باشیم بخشی از بهره‌وری به نظام و ساختار اداری کشور برمی‌گردد؛ در وضع قوانین و تسهیلات. فضای کسب‌وکار برای تولید و افزایش راندمان فعالیت‌ها تسهیل نشده است. او گفت: قوانین وضع‌شده و مزاحم زیادی در امر تولید وجود دارد که خود یکی از عوامل کاهش بهره‌وری در واحدهای صنعتی است.

سخن پایانی

صنعتگران و کارشناسان حوزه صنعت معتقدند عوامل متعددی در کاهش راندمان کار در ایران تاثیر دارد و در واقع مولفه‌های زنجیره تامین در تولید رعایت نمی‌شوند. اگر نیروی کار جوان، تحصیلکرده و ارزان‌قیمت داریم، ماشین‌آلات به‌روز نداریم. اگر در واحد صنعتی از ماشین‌آلات روزآمد استفاده می‌شود، نیروی انسانی از آموزش‌ها لازم برخوردار نیست، زیرا این ماشین‌آلات وارداتی و کار با آنها نیاز به آموزش دارد؛ از این‌رو ممکن است بخشی از امکانات آنها نادیده گرفته شود. در حوزه تامین مواد اولیه ارزان، باکیفیت و در زمان مقرر نیز به‌دلیل تحریم ضعف‌های اساسی وجود دارد. روش‌های کار هم با مهندسی معکوس و مونتاژ نمی‌توان انتظار بهره‌وری داشت و البته با همین روش هم به فناوری دهه ۹۰ میلادی در برخی صنایع بسنده شده و تولیدکننده روزآمد تولید ندارد. در نتیجه بهره‌ور نیز نیست.

تولید با تمام ظرفیت الزامی است

بهره‌وری الزامی برای تداوم سودآوری

افزایش بهره‌وری صرفا بالا بردن سود نیست

صمت شرط مولدسازی معادن را بررسی کرد

بهره‌وری در گرو توجه به آمایش سرزمین

عکس: آیدا فریدی

ملیکا انصاری: بهره‌وری و استفاده بهینه از منابع موجود در کشورها موضوع مهمی است که امروزه در تمام مباحث مدیریتی و برنامه‌ریزی توجه بسیاری به آن شده است. نیروی انسانی، سرمایه و منابع طبیعی همواره سرشاخه‌های اصلی برنامه‌ریزی برای افزایش بهره‌وری هستند و از تمام مهره‌های دیگر برای مصرف بهینه آنها استفاده می‌شود. برنامه‌ریزی برای استفاده بهینه از منابع طبیعی و ذخایر معدنی، بهره‌وری از نیروی کار در معادن و تخصیص صحیح سرمایه در فعالیت‌های معدنی مباحثی هستند که زیرمجموعه مدیریت منابع و بهره‌وری بخش معدن قرار می‌گیرند. درباره موارد مذکور و شرایط فعلی آنها در بخش معدن و صنایع معدنی، صمت با کارشناسان و فعالان این بخش گفت‌وگو کرده که در ادامه می‌خوانید:

تجمیع معادن و بهره‌وری ذخایر

یکی از مواردی که به‌عقیده کارشناسان و فعالان حوزه معدن، بهره‌وری این بخش را افزایش می‌دهد، استفاده از ذخایر و منابع موجود در معادن با مقیاس کوچک و متوسط است. به‌دلیل مقیاس کوچک این معادن، تاسیس واحد فرآوری و انجام فعالیت معدنی اغلب برای فعالان معدنی به‌صرفه نیست و در نتیجه این ذخایر معدنی رها می‌شوند. کوروش شعبانی، نایب‌رئیس انجمن مس ایران با اشاره به ظرفیت‌های معدنی موجود، تجمیع معادن کوچک را راهکار مناسبی برای افزایش بهره‌وری از این ذخایر معدنی دانست و در گفت‌وگو با صمت گفت: ایران از نظر ظرفیت‌های معدنی از جایگاه خوبی در جهان برخوردار است، به‌طوری که علاوه بر معادن بزرگ و مهم، در سراسر کشور شاهد وجود معادن کوچک‌مقیاس نیز هستیم که با تمهیدات مناسب می‌توان از این معادن بهره‌برداری موثر و بهینه کرد. به‌عنوان مثال، معادن کوچک شن و ماسه استان تهران که تقریبا در یک منطقه قرار گرفته‌اند، با طراحی مناسب علمی و فنی قابلیت اجماع با یکدیگر را دارند. با اجرای این طرح می‌توان از برخی تهدیدات و اقدامات غیرفنی که در بعضی معادن کوچک صورت می‌گیرد، جلوگیری کرد. همچنین با افزایش بهره‌وری معادن کوچک‌مقیاس، بسیاری از ملاحظات زیست‌محیطی و فنی می‌تواند در این معادن به شیوه‌ای دقیق‌تر اجرا شود. کوروش شعبانی در ادامه سخنان خود افزود: معادن مس کوچک‌مقیاس زیادی نیز در سراسر کشور وجود دارد که فعالیت روی این معادن به‌تنهایی صرفه اقتصادی ندارد اما اگر این معادن کوچک با یکدیگر تجمیع شوند، شاهد بهره‌برداری بهتر از این معادن خواهیم بود.

توجه ویژه به خوشه‌های معدنی

شعبانی با اشاره به اینکه شیوه‌های مختلفی برای تجمیع معادن کوچک و متوسط با یکدیگر وجود دارد، گفت: از جمله این روش‌ها می‌توان به تاسیس یک واحد فرآوری مشترک برای چند معدن کوچک که در یک منطقه وجود دارند، اشاره کرد؛ به آن معنا که با یک فاصله مناسب از معادن کوچک، واحد صنعتی برای فرآوری مواد این معادن تاسیس شود و معادن در این صنعت معدنی سهیم شوند. در این صورت نوعی تجمیع در فرآوری مواد استخراج شده از معادن کوچک شکل می‌گیرد. وی در ادامه تصریح کرد: در این نوع تجمیع معادن، تولیدکننده مواد اولیه واحدهای فرآوری، خود معادن هستند و هر معدن متناسب با سهمی که در تامین مواد اولیه دارد، در فرآوری و سود این واحدهای صنعتی سهیم خواهد شد. در انجمن مس ایران این نوع تجمیع در قالب گروه، خوشه‌های معدنی نام‌گذاری شده است. انتظار داریم در سال جاری شاهد تحقق طرح تجمیع معادن کوچک‌مقیاس در جهت تامین نیازهای بخش معدنی کشور باشیم. شعبانی در ادامه افزود: برخی از فعالان و کارشناسان معدنی، تجمیع معادن کوچک را فرصتی برای حضور نهادهای دولتی بر سر این معادن و کمرنگ شدن نقش بخش خصوصی در فعالیت‌های معدنی کشور می‌دانند که به‌نظر من این نگرانی بی‌مورد و بی‌اساس است.

جای خالی آمایش سرزمین در معادن

به‌طور کلی آمایش سرزمین اشاره به روش‌ها و رویکردهای استفاده‌شده ازسوی بخش خصوصی و عمومی به‌منظور اثرگذاری بر توزیع جمعیت و فعالیت‌ها و بهبود بهره‌وری منابع باتوجه به ظرفیت‌های موجود طبیعی و انسانی در فضاهایی با مقیاس‌های گوناگون دارد. پایدارترین آرایشی که به ۳ مولفه مهم جمعیت، سرمایه و منابع طبیعی و محیطی یک منطقه یا سرزمین ختم می‌شود، برنامه آمایش سرزمین نامیده می‌شود. آمایش سرزمین در بخش معدن یکی از مباحث مهمی است که با رعایت کردن آن می‌توان به بهره‌وری مناسب معادن دست یافت. سهراب حسینی، نایب رئیس کمیسیون صنعت، معدن و تجارت جوانان اتاق بازرگانی تهران و عضو کمیته اکتشاف خانه معدن ایران درباره راهکارهای مناسب رسیدن به بهره‌وری مطلوب و جایگاه آمایش سرزمین در بخش معدن و صنایع معدنی، در گفت‌وگو با صمت گفت: اگر معدنکاری را از اکتشاف تا تولید صنایع مادر، زنجیره بدانیم، باید توزیع را تمام بخش‌های مختلف آن در نظر بگیریم و برای تمامی قسمت‌های آن چشم‌انداز درنظر گرفته شود. در این شرایط قسمتی از برنامه بلندمدت است که شاید تبدیل به یک افق چندساله کشور شود و می‌توان براساس آن برنامه‌ریزی کوتاه‌مدت و میان‌مدت انجام داد. وی در ادامه سخنان خود افزود: اگر به نقشه راه معدن به‌عنوان یک چشم‌انداز و برنامه بلندمدت نگاه کنیم، اقدامات کلی در جهت آمایش معادن شکل نگرفته است. اکتشاف و راه‌اندازی معدن اولویت‌دار برمبنای جمعیت منطقه و ظرفیت‌های استانی و اشتغالی در دستور کار قرار نگرفته و نقشه نواحی باتوجه به تقسیم کار و استقرار جمعیت در آن مناطق و همین‌طور زنجیره تولید تهیه نشده است. باتوجه به این نکات متوجه می‌شویم که آمایش در حوزه معادن انجام نشده و تاکنون اهمیتی به آن داده نشده است.

کم‌توجهی دولت به آمایش

نایب رئیس کمیسیون صنعت، معدن و تجارت جوانان اتاق بازرگانی تهران کم‌توجهی به آمایش سرزمین در معادن را بازتاب غفلت نهادهای دولتی از بخش معدن کشور دانست و در این باره گفت: به‌طور کلی باوجود آنکه بحث و شعار پیرو استفاده از ذخایر معدنی و استقلال از اقتصاد نفتی همواره مطرح می‌شود، معدن به‌عنوان یک نقطه مهم اقتصادی هنوز هم در نگاه دولتمردان کشور ما جا نیفتاده است؛ از همین رو دلیل این دست سیاست‌گذاری‌های دولتی و نادیده گرفتن مباحث مهم از جمله آمایش سرزمین در معادن را می‌توان کم‌توجهی آنها به بخش معدن و صنایع معدنی معرفی کرد. حتی رهبر معظم انقلاب بر بهره‌برداری و ساماندهی مناسب معادن تاکید داشته‌اند اما آن چیزی که مشاهده می‌شود، بی‌اعتنایی به آمایش و نکات تخصصی و مشکلات پیچیده حوزه معدن و در نتیجه تدوین نشدن طرح کلی آمایش معادن ازسوی سازمان برنامه و بودجه کشور است. وی در ادامه افزود: یکی از راهکارها برای تدوین طرح آمایش معادن آن است که ابتدا نقشه راه معدن مناسبی تهیه شود اما نه به‌صورت بخش‌بندی شده. در نقشه فعلی تقسیم‌بندی‌ها به‌صورت وظیفه‌ای است و به‌نظر می‌رسد تعدادی سازمان و نهاد موازی وجود دارد که وظایف در حال تقسیم‌بندی بین آنها است، نه براساس محیط‌زیست و جمعیت موجود در هر منطقه؛ به همین جهت کارشناسان و فعالان معدنی بر این باورند که با ایجاد طرح آمایش سرزمین در حوزه معادن، مشکلات بین نهادها و سازمان‌ها نیز در حوزه معدن کاهش می‌یابد؛ به‌عنوان مثال با استفاده بهینه‌تر از منابع نسبت به ذخایر و جمعیت موجود، شاهد کاهش مشکلاتی از جمله آسیب محیط‌زیستی گسترده به منطقه خاصی خواهیم بود.

سخن پایانی

بهره‌وری در مفاهیم اقتصادی، تفسیر قدرت تولید، باروری و مولد بودن را به خود اختصاص داده است. بنا بر نظر کارشناسان و فعالان معدنی، معادن برای بهره‌ور بودن، نیاز به توجه و حمایت دولتی دارند و غفلت از آن، نه‌تنها بهره‌وری بلکه توسعه بخش معدن و صنایع معدنی را دچار اختلال خواهد کرد.

آگهی مناقصه ۱۲۰۵/۰۰ق اجرای اپوکسی کف‌پوش اتاق‌های برق

شرکت توسعه آهن و فولاد گل‌گهر

شرکت توسعه آهن و فولاد گل‌گهر در نظر دارد «اجرای اپوکسی کف‌پوش اتاق‌های برق» را از طریق برگزاری مناقصه عمومی در سطح کشور به تامین‌کنندگان واجد شرایط واگذار نماید.

متقاضیان می‌توانند جهت دریافت اسناد مناقصه از طریق سایت اینترنتی شرکت به آدرس WWW.GISDCO.COM، بخش مزایده‌ها و مناقصه‌ها اقدام نمایند.

مرحله اول پاکت‌های "الف" و "ب" شامل "ضمانت‌نامه" و "پیشنهاد فنی" توسط مناقصه‌گر ارایه می‌گردد و پس از تایید آن توسط مناقصه‌گزار، نحوه ارایه پیشنهاد مالی اطلاع‌رسانی می‌گردد.

جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره‌های ۰۳۴۳۱۲۹۴۲۱۲ و ۰۹۱۳۹۴۵۷۹۹۸ در ساعات کاری شنبه الی چهارشنبه تماس حاصل فرمایید.

آخرین مهلت ارایه ضمانت‌نامه و پیشنهاد فنی چهارشنبه مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۱۰ می‌باشد.

معاونت بازرگانی شرکت توسعه آهن و فولاد گل‌گهر

فراخوان مناقصه عمومی یک مرحله‌ای

نوبت اول

شرکت آلومینای ایران

شرکت آلومینای ایران در نظر دارد مناقصه زیر را از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت برگزار نماید. کلیه مراحل برگزاری مناقصه از دریافت اسناد مناقصه تا ارائه پیشنهاد مناقصه‌گران و بازگشایی پاکت‌ها از طریق درگاه سامانه الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس WWW.setadiran.ir انجام خواهد شد و لازم است که مناقصه‌گران درصورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت‌نام در سایت مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در مناقصه محقق سازند.

ردیف	موضوع مناقصه	نوع مناقصه	شماره مناقصه در سامانه الکترونیکی دولت
۱	راهبری نیروهای کارشناس، تکنسین، راننده، متصدی، کارگر و غیره شاغل در معادن سمنان و سایر معادن شرکت آلومینای ایران	عمومی یک‌مرحله‌ای	۲۰۰۰۰۱۴۹۱۰۰۰۰۰۷
	خرید وسایل حفاظت فردی شرکت آلومینای ایران	عمومی یک‌مرحله‌ای	۲۰۰۰۰۱۴۹۱۰۰۰۰۰۸

مهلت زمانی دریافت اسناد مناقصه از سایت: از مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۰۳ لغایت مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۱۲ می‌باشد.

مهلت زمانی ارائه پیشنهاد: مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۳ می‌باشد.

زمان بازگشایی پاکت‌ها: ساعت ۱۱:۰۰ مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۵ می‌باشد.

اطلاعات تماس مناقصه‌گزار جهت دریافت اطلاعات بیشتر درخصوص اسناد مناقصه و ارائه پاکت‌های الف: استان خراسان شمالی- شهرستان جاجرم- مجتمع تولید آلومینا، به شماره: تلفن ۳۰۶۷ و ۳۲۶۰۵۳۴۵-۰۵۸ و فکس ۳۲۲۷۲۴۸۷-۰۵۸

پست الکترونیک Info@iranAlumina.ir

آدرس اینترنتی WWW.IranAlumina.ir

اطلاعات تماس سامانه ستاد جهت انجام مراحل عضویت در سامانه: مرکز تماس: ۴۱۹۳۴ - ۰۲۱

دفتر ثبت‌نام: ۸۸۹۶۹۷۳۷ و ۸۵۱۹۳۷۶۸ - ۰۲۱

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۰/۰۳/۰۱ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۰/۰۳/۰۳

روابط عمومی شرکت آلومینای ایران

تجدید آگهی ارزیابی کیفی تأمین کنندگان

نوبت دوم شناسه ۱۱۳۵۹۹۱

سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس

موضوع مناقصه: خرید قطعات و لوازم مصرفی آنالایزرهای ایستگاهای پایش آنلاین کیفیت هوا ECOTECH – شماره مناقصه (۹۹/۱۵)

نوع مناقصه	مناقصه عمومی یک‌مرحله‌ای
نام و نشانی مناقصه‌گزار	سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس ـ استان بوشهر، عسلویه، ساختمان همایش‌های خلیج‌فارس
مبلغ تقریبی برآورد اولیه	۸،۲۲۲،۸۷۹،۸۱۳ ریال
نوع و مبلغ تضمین شرکت در فرایند ارجاع کار	ضمانتنامه بانکی یا وجه نقد به مبلغ ۴۱۱،۲۰۰،۰۰۰ریال (که قابل تمدید به مدت سه ماه با درخواست مناقصه‌گزار بوده و پس از تایید در مرحله ارزیابی کیفی بایستی همزمان با تحویل پیشنهادها ارایه گردد.)
شرایط شرکت در مناقصه	شخص حقوقی واجد شرایط (دارا بودن سابقه تأمین کالاهای آزمایشگاهی و مرتبط با موضوع مناقصه)
نحوه دریافت استعلام ارزیابی کیفی مناقصه‌گران	از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس اینترنتی www.setadiran.ir
آخرین مهلت اخذ فرم‌های استعلام ارزیابی از سامانه ستاد	ساعت ۱۹:۰۰ روز سه‌شنبه مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۰۴
آخرین مهلت بارگذاری مدارک و مستندات در سامانه ستاد	ساعت ۱۴:۰۰ روز چهارشنبه مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۱۹
شماره فراخوان در سامانه ستاد	۲۰۰۰۰۹۳۰۳۵۰۰۰۰۱۴
تلفن کمیسیون مناقصات	۰۷۷۳۱۳۷ ۲۱۵۰-۴ نمابر : ۰۷۷۳۱۳۷۲۱۵۵

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۰/۰۲/۲۹ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۰/۰۳/۰۱ روابط عمومی سازمان منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس

آگهی مزایده عمومی شرکت فولاد هرمزگان جنوب

موضوع مزایده: فروش ضایعات تولیدی

مواد مورد مزایده به شرح جدول ذیل:

ردیف	شماره مزایده	شرح کالا	واحد	مقدار	مبلغ ضمانت (ریال)
۱	۰۰۰۴۰۱	خرسک	کیلوگرم	۸،۰۰۰،۰۰۰	۵٪ کل مبلغ پیشنهادی
۲	۰۰۰۴۰۲	ته تاندیش	کیلوگرم	۱۵،۰۰۰،۰۰۰	۵٪ کل مبلغ پیشنهادی

نحوه شرکت در مزایده:

کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی برای شرکت در مزایده می‌توانند جهت بازدید و دریافت اسناد هر یک از ردیف‌های مزایده مبلغ ۵۰۰/۰۰۰ ریال به حساب ۰۱۱۱۱۱۱۱۰۰۰۰۸ بنام شرکت فولاد هرمزگان جنوب، نزد بانک ملی شعبه گمرک بندرعباس واریز نموده و با ارائه فیش واریزی(برای هر یک از ردیف‌های مزایده، یک فیش واریزی مجزا ارائه گردد) و درخواست کتبی در ساعت اداری (بجز روزهای پنجشنبه و ایام تعطیل) پس از هماهنگی به شرکت فولاد هرمزگان مراجعه نمایند و یا با ارسال فیش واریزی از طریق فکس به شماره ۰۷۶-۳۳۵۳۰۰۵۵ و یا آدرس ایمیل Nikhalat.m@hosco.ir اسناد را از طریق الکترونیکی دریافت نمایند.

ارائه معرفی‌نامه، داشتن مهر شرکت (اشخاص حقوقی) و رسید واریزی هزینه خرید اسناد جهت دریافت حضوری اسناد الزامی است.

محل دریافت اسناد:

بندرعباس،کیلومتر ۱۳ جاده اسکله شهید رجایی، شرکت فولاد هرمزگان جنوب، واحد خرید مواد مصرفی و فروش کالای مازاد.

جدول زمانی انجام مزایده:

تاریخ شروع فروش اسناد	تاریخ پایان فروش اسناد	آخرین مهلت ارائه پاکت‌های مزایده	تاریخ گشایش پاکت‌ها
۱۴۰۰/۰۳/۰۱	۱۴۰۰/۰۳/۰۸	۱۴۰۰/۰۳/۱۷ تا ساعت ۱۲:۰۰	۱۴۰۰/۰۳/۱۸

متقاضیان برای آگاهی بیشتر می‌توانند در ساعات اداری با شماره تلفن ۰۷۶-۳۳۵۳۰۰۰۳ داخلی ۸۸۱۳ تماس حاصل فرمایند و یا به سایت فولاد هرمزگان www.hosco.ir مراجعه نمایند.

جهت حضور افراد در فولاد هرمزگان و بازدید از موضوع مورد مزایده، هماهنگی با شماره فوق (۴۸ ساعت قبل از حضور) الزامیست.

هزینه درج آگهی با برنده مزایده می‌باشد.

روابط عمومی شرکت فولاد هرمزگان جنوب

خبر

فولاد مبارکه به یاری بیماران کرونایی رفت

شیوع ویروس کرونا در کل کشور طی ۲ سال اخیر مشکلات بسیاری را برای تعداد قابل‌توجهی از استان‌ها همچون استان اصفهان ایجاد و گذر از بحران را به مهم‌ترین موضوع این استان صنعتی تبدیل کرده است. به گزارش ایراسین، سفر وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به این استان برای شرکت در بیست‌وسومین آیین پویش ره سلامت و آغاز فاز سوم کارآزمایی بالینی واکسن کرونا در اصفهان بهانه‌ای شد تا بار دیگر مدیریت شرایط کرونایی در این استان و به‌ویژه کمک‌ها و حمایت شرکت‌های بزرگ صنعتی همچون فولاد مبارکه را در قالب مسئولیت اجتماعی که برعهده آنها است، بررسی کنیم.شرکت فولاد مبارکه از ابتدای شیوع گسترده کرونا با تامین اکسیژن رایگان و تجهیز بیمارستان‌ها آن هم نه‌تنها بیمارستان‌های استان اصفهان بلکه برای کل کشور توانسته به‌خوبی از پس این رسالت ملی خود بربیاید.رئیس بیمارستان شهدای لنجان درباره اقدامات انجام‌شده از سوی شرکت فولاد مبارکه در دوران کرونا اظهار کرد: بیمارستان شهدای لنجان تاکنون کمک‌ها و حمایت‌های بسیاری از سوی شرکت فولاد مبارکه دریافت کرده است اما تامین اکسیژن رایگان برای بیماران کرونایی ازجمله مهم‌ترین اقدامات شرکت فولاد مبارکه بوده که نشان از دغدغه این شرکت برای سلامتی مردم دارد. محمد سوداوی با بیان این مطلب در ادامه افزود: از مهر ۹۹ که من مسئولیت این بیمارستان را قبول کردم کمک‌های بسیاری خوبی از سوی شرکت فولاد مبارکه به این بیمارستان شده که ازجمله مهم‌ترین آنها پرداخت هزینه خرید تجهیزات مورد نیاز بخش کووید ۱۹ بوده که کمک بسیار اثرگذاری برای این بخش بوده است زیرا ما توانستیم تجهیزات موردنیاز برای بیماران کووید ۱۹ را با کمک شرکت فولاد مبارکه خریداری کنیم.وی افزود: همچنین اکسیژن مایع که یکی از نیازهای مهم و اصلی برای بیماران کرونایی است از سوی فولاد مبارکه به صورت رایگان تامین شده که بسیار ارزشمند است و منجر به پیشگیری و جلوگیری از فوت بیماران کرونایی شده است. رئیس بیمارستان شهدای لنجان در ادامه تصریح کرد: در روز پرستار نیز شرکت فولاد مبارکه از پرستارانی که بیماران کرونایی را مدیریت می‌کردند و در خط مقدم این بخش قرار داشتند قدردانی و تشکر کرد که اقدام بسیار سازنده و روحیه‌بخشی برای کادر درمان بود.

ارزیابی شاخص‌های بهره‌وری در صنایع معدنی

تولید با تمام ظرفیت، الزامی است

توجه به شاخصه‌های بهره‌وری و تلاش برای ارتقای آنها زمینه رقابت‌پذیری هرچه بیشتر صنایع را فراهم می‌کند. این شاخصه در صنایع معدنی و با توجه به اهمیت و اثرگذاری آنها در توسعه و رشد اقتصادی کشور از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. توجه به الزامات بهره‌وری زمینه رقابتی‌تر شدن فعالیت صنایع را فراهم می‌کند و در همین حال سودآوری بنگاه‌ها را افزایش می‌دهد. به‌علاوه آنکه درنهایت شاهد حضور موفق محصولات تولیدشده در این صنایع در بازارهای بین‌المللی خواهیم بود.

مرضیه احقاقی
editor@smtnews.ir

عکس: صمت

عزیز قنواتی

آریا صادق‌نیت حقیقی

شاخص‌های ارتقای کیفیت تولید

عزیز قنواتی، مدیرعامل شرکت فولاد آتیه خاورمیانه در گفت‌وگو با صمت درباره بهره‌وری در صنایع معدنی گفت: بهره‌وری در صنعت به شاخص‌هایی مانند مهارت نیروی انسانی، تجهیزات مدرن، استفاده از فناوری‌های پیشرفته، بومی‌سازی قطعات، وابستگی نداشتن به قطعات خارجی و مدیریت منابع مالی، منابع انسانی و بهره‌وری بستگی دارد.این فعال صنعت فولاد ضمن تاکید بر بالا بودن بهره‌وری صنعت فولاد در ایران در مقایسه با سایر صنایع گفت: این امتیاز را باید ناشی از حضور کارشناسان و مهندسان توانمند و باتجربه در صنعت فولاد دانست. با وجود این، بهره‌وری در صنعت فولاد ایران در مقایسه با سایر کشورهایی که در این صنعت از جایگاه و رتبه‌ای برخوردار هستند، چندان بالا برآورد نمی‌شود. این ضعف موجب می‌شود بهای تمام‌شده محصولات در صنعت فولاد به‌مراتب بیشتر از کشورهایی با صنایع فولاد پیشرفته باشد. در چنین شرایطی، رقابت قیمتی فولاد دشوار می‌شود. چنانچه بهره‌وری افزایش یابد، بهای تمام‌شده کاهش می‌یابد و سودآوری بیشتر می‌شود. بنابراین می‌توان رقابت آسان‌تر در بازار بین‌المللی داشت و زمینه را برای رشد فروش فراهم کرد. وی درباره بهره‌وری نیروی انسانی در صنایع کشور گفت: در صنایع کشور، نیروی انسانی به مراتب بیشتری در مقایسه با سایر کشورها فعالیت می‌کنند. همین موضوع در قیمت تمام‌شده تولید تاثیر منفی دارد. باید تاکید کرد که بهره‌گیری از فناوری‌های روز زمینه را برای کاهش تعداد نیروی انسانی فراهم می‌کند. یکی از دلایل اصلی برای بهره‌وری پایین منابع انسانی در صنعت فولاد را می‌توان جذب غیرکارشناسی نیروی انسانی نام برد. درواقع این کارکنان از طریق مصاحبه و آزمون استخدام نمی‌شوند بلکه عوامل سیاسی و اجتماعی در جذب آنها دخیل است. در چنین شرایطی ممکن است برخی از این افراد مشخصات یا ویژگی‌های لازم برای کسب آن موقعیت شغلی را نداشته باشند یا در مواردی شاهد هستیم که منابع انسانی برخی مجموعه‌های فولادی مسن شده‌اند. البته این افراد از تجربه کاری بالایی برخوردار هستند اما بهره‌وری دوران جوانی خود را ندارند. به‌علاوه آنکه با ورود فناوری‌های جدید باید از حضور افرادی کمک گرفت که به دانش روز مسلط باشند. مدیرعامل شرکت فولاد آتیه خاورمیانه ضعف‌های فناوری را از دیگر دلایل کاهش بهره‌وری در صنعت فولاد کشور برشمرد. مهم‌ترین ضعف ما نبود ماشین‌آلات روز جهان است. در مواردی به دلیل تحریم‌ها نتوانسته‌ایم از آخرین فناوری روز جهان در تولید فولاد استفاده کنیم. قنواتی در پایان تاکید کرد: وجود ظرفیت‌های خالی در یک خط تولید به منزله افزایش هزینه‌های سازمان‌هاست. بخش عمده‌ای از سرمایه‌گذاری در صنایع ثابت است. بنابراین افزایش تولید، سهم بسزایی در بهای تمام‌شده محصولات دارد که به کاهش هزینه‌ها منجر می‌شود. اما چنانچه یک واحد تولیدی با ظرفیت اسمی خود تولید کند، بهای تمام‌شده محصولات آن کاهش می‌یابد زیرا هزینه‌های ثابت سرشکن می‌شود. در چنین شرایطی امکان رقابت با کشورهای خارجی برای ما فراهم می‌شود.

دسترسی محدود به فناوری‌های نوین

آریا صادق‌نیت حقیقی، عضو هیات‌مدیره سندیکای صنایع آلومینیوم ایران در گفت‌وگو با صمت اظهار کرد: تولید با ظرفیت پایین به منزله کاهش بهره‌وری در مسیر تولید است. اغلب تولیدکنندگان آلومینیوم در کشور ما به دلایل مختلف با ظرفیت پایین‌تر از ظرفیت اسمی خود فعالیت می‌کنند، همین موضوع نیز موجب می‌شود هزینه‌های سربار تولید در این مجموعه‌ها به‌شدت افزایش پیدا کند و درنتیجه قیمت تمام‌شده تولیدات افزایش می‌یابد. در چنین شرایطی این تولیدکنندگان حتی نمی‌توانند در عرصه رقابت و فروش، حضور موفقی را از خود به نمایش بگذارند درنتیجه بازنده رقابت با محصولات مشابه خارجی خواهند شد. در چنین شرایطی بهره‌وری تولید در این مجموعه‌ها تحت‌تاثیر قرار می‌گیرد و از میزان سوددهی این شرکت‌ها کاسته می‌شود. وی در ادامه افزود: صنایع به دلیل تحریم‌ها دسترسی محدودی به فناوری‌های روز دارند. در چنین شرایطی هزینه‌های تولید در این مجموعه‌ها روز به روز افزایش می‌یابد. درواقع با بهره‌گیری از تجهیزات نوین و پیشرفته، راندمان تولید ارتقا و محصولات پرت کاهش می‌یابد. با وجود این، سال‌های متمادی تحریم و چالش‌هایی که تولیدکنندگان برای تامین نقدینگی مورد نیاز خود دارند موجب شده امکان تامین تجهیزات و فناوری‌های نوین در کشور ما محدود شود. این کمبود فقط مختص صنایع پایین‌دستی آلومینیوم نیست و تولیدکنندگان صنایع بالادستی نیز با آن دست‌وپنجه نرم می‌کنند.این ضعف در حالی است که بهره‌گیری از فناوری‌های پیشرفته راندمان تولید را افزایش و مصرف انرژی را به‌شدت کاهش می‌دهد؛ یعنی اثر مستقیم بر بهای تمام‌شده محصول و رقابتی بودن تولید دارد و به کسب سهم بیشتری از بازار منجر می‌شود. با این حال، خوشبختانه دور بودن از فناوری‌های نوین نتوانسته از کیفیت شمش و محصولات آلومینیومی ایران بکاهد چراکه حضور نیروی متخصص، این ضعف را جبران کرده است. وی در ادامه افزود: حضور نیروی انسانی متخصص در صنعت آلومینیوم کشور پس از منابع غنی انرژی، دومین مزیت این صنعت به شمار می‌رود که زمینه رشد و توسعه آن را فراهم کرده است. کمااینکه کشورهای منطقه که صنعت آلومینیوم پیشرفته‌ای دارند، اغلب از نیروهای خارجی برای کارهای تخصصی و مدیریت بهره می‌گیرند.حقیقی افزود: تولید در بخش خصوصی با بهره‌وری بیشتری همراه است چراکه مدیریت هزینه برای این تولیدکنندگان اهمیت بیشتری دارد. این شرکت‌ها اغلب به تناسب دخل و خرج‌شان هزینه می‌کنند. اغلب با چالش مازاد نیروی انسانی روبه‌رو نیستند، مگر آنکه بخواهند افراد آموزش‌دیده را در شرایط خاص حفظ کنند. همین موضوع نیز تاثیر بسزایی بر بهبود شرایط تولیدی آنها دارد. اما معمولا صنایع بالادستی آلومینیوم کشور با مشکل سربار نیروی کار روبه‌رو هستند. به جرأت می‌توان گفت حدود ۳۰ درصد نیروی انسانی در این مجموعه‌ها مازاد بر نیاز آنهاست. در چنین شرایطی، هزینه‌های تولید در این شرکت‌ها افزایش می‌یابد و به تولیدکنندگان صنایع پایین‌دستی فشار وارد خواهد شد.

سخن پایانی

مفهوم بهره‌وری از علم اقتصاد و مدیریت اقتباس شده است و به استفاده موثر از منابع و امکانات برنامه‌ریزی اختصاص دارد. بهره‌وری رابطه میان تولید و مصرف را نشان می‌دهد و در صنایع معدنی مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به اهمیت و اثرگذاری شاخصه‌های بهره‌وری در مسیر تولید، انتظار می‌رود این پارامترها بیش از پیش مدنظر قرار گیرند.

در آیین گرامیداشت روز ملی روابط عمومی صورت گرفت

درخشش روابط عمومی فولاد هرمزگان با کسب دو تندیس

در آیین گرامیداشت روز ملی روابط عمومی با رای هیات داوران عنوان ستاره ملی روابط عمومی در سال ۱۳۹۹ و ستاره ملی روابط عمومی با تاکید بر مسئولیت‌های اجتماعی به روابط عمومی فولاد هرمزگان اعطا شد.

در آیین گرامیداشت روز ملی روابط عمومی که با حضور دکتر علی ربیعی دستیار ارتباطات اجتماعی رئیس‌جمهور و سخنگوی دولت، فیلیپ بورمانس رئیس انجمن بین‌المللی روابط عمومی و رؤسای تشکل‌های روابط عمومی و با تأکید بر اهمیت روابط عمومی و لزوم بهره‌مندی از دانش و رویکرد روابط عمومی جامعه برگزار شد؛ از روابط عمومی فولاد هرمزگان به دلیل درخشش در مجموعه فعالیت‌های ارتباطی و فعالیت‌های درخشان در حوزه مسئولیت‌های اجتماعی تجلیل و تندیس «ستاره ملی روابط عمومی در سال ۱۳۹۹» و تندیس «ستاره ملی روابط عمومی با تاکید بر مسئولیت‌های اجتماعی» به این روابط عمومی اعطا شد.

آگهی فراخوان عمومی ارزیابی کیفی مناقصه‌گران

نوبت اول
شناسه ۱۱۲۷۰۹۱

شرکت ملی گاز ایران
شرکت بهره‌برداری پالایش گاز پارسیان

شرکت پالایش گاز پارسیان در نظر دارد فراخوان ارزیابی کیفی جهت برگزاری مناقصه عمومی دو مرحله‌ای خرید سیلیکاژل (SILICAGEL TYPE WS & H) به شماره ۲۰۰۰۰۹۲۴۱۶۰۰۰۰۰۱ را از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت برگزار نماید.

کلیه مراحل برگزاری فراخوان ارزیابی کیفی از دریافت و تحویل اسناد استعلام ارزیابی کیفی تا ارسال دعوتنامه جهت سایر مراحل مناقصه، از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت(ستاد) به آدرس www.setadiran.ir انجام خواهد شد.

لازم است مناقصه‌گران در صورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت‌نام در سایت مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در مناقصه محقق سازند.

تاریخ انتشار فراخوان در سامانه تاریخ ۱۴۰۰/۰۳/۰۲ می‌باشد.

اطلاعات و اسناد مناقصه عمومی پس از برگزاری فرآیند ارزیابی کیفی و ارسال دعوتنامه از طریق سامانه ستاد به مناقصه‌گران ارسال خواهد شد.

مهلت دریافت اسناد استعلام ارزیابی کیفی: ساعت: ۱۸:۳۰ روز شنبه تاریخ ۱۴۰۰/۰۳/۰۸

مهلت ارسال پاسخ استعلام ارزیابی کیفی: ساعت: ۱۸:۳۰ روز شنبه تاریخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۲

اطلاعات تماس دستگاه مناقصه‌گزار: آدرس استان فارس- شهرستان مهر- شرکت پالایش گاز پارسیان (کدپستی: ۷۴۴۵۱۳۹۶۱۱) و تلفن ۵۲۷۲۴۱۳۴-۰۷۱ الی ۳۶.

اطلاعات تماس سامانه ستاد جهت انجام مراحل عضویت در سامانه: **مرکز تماس:** ۴۱۹۳۴-۰۲۱

دفتر ثبت‌نام: ۸۸۹۶۹۷۳۷ و ۸۵۱۹۳۷۶۸

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۰/۰۳/۰۱ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۰/۰۳/۰۴

روابط عمومی شرکت دولتی پالایش گاز پارسیان

آگهی تجدید فراخوان مناقصه عمومی یک مرحله‌ای
همراه با ارزیابی کیفی (فشرده) (مناقصه شماره ۱۴۰۰/۴۳۳)

شناسه ۱۱۳۵۰۲۷

شرکت گاز استان خراسان شمالی (سهامی خاص)

۱ـ موضوع مناقصه: خرید درب حوضچه کامپوزیت

۲ـ نام و نشانی دستگاه مناقصه‌گزار: شرکت گاز خراسان شمالی به آدرس بجنورد- خیابان طالقانی شرقی- نبش خیابان دهخدا- کدپستی ۹۴۱۵۶-۷۵۹۴۹

۳ـ نحوه دریافت اسناد و مهلت ارائه مدارک: از کلیه تولیدکنندگان/تأمین‌کنندگان کالا (دارای گواهینامه مورد تأیید شرکت ملی گاز VENDOR LIST) دعوت به‌عمل می‌آید جهت شرکت در این مناقصه از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس www.setadiran.ir اقدام نمایند.

* تهیه، تکمیل و بارگذاری مدارک خواسته شده براساس اسناد مناقصه و اسناد ارزیابی کیفی صرفاً تا تاریخ ۱۴۰۰/۰۳/۲۰ امکان‌پذیر است. ضمناً ضروری است اسناد مربوطه پس از درج مهر و امضای الکترونیکی مجاز، با کیفیت مطلوب در سامانه ستاد بارگذاری و ارسال گردد.

** تحویل اصل ضمانت‌نامه شرکت در فرآیند ارجاع کار تا قبل از جلسه بازگشایی پاکت‌ها الزامی است و در صورت عدم وصول اصل ضمانت نامه در مهلت مقرر، مناقصه‌گر از فرآیند مناقصه حذف خواهد شد.

*** شرکت‌های دارای هیأت‌مدیره/سهامدار مؤثر مشترک مجاز به ارائه پیشنهاد قیمت همزمان در این مناقصه نخواهند بود.

**** مطابق بند الف ماده ۵ قانون "حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی کشور و حمایت از کالای ایرانی"، ارجاع کار صرفاً به مؤسسات و شرکت‌های ایرانی ثبت شده در فهرست توانمندی‌های مندرج در سامانه ماده ۴ این قانون (سامانه توانیران) مجاز است.

۴- نوع و میزان تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار: مطابق با بند الف ماده ۵ آئین‌نامه تضمین معاملات دولتی به مبلغ ۷۹۵/۰۶۴/۰۰۰/ـــ ریال (هفتصد و نود و پنج میلیون و شصت و چهار هزار ریال) می‌باشد.

۵- مبلغ برآورد اولیه: برآورد مناقصه به مبلغ: ۱۵/۹۰۱/۲۸۰/۰۰۰/ـــ ریال (پانزده میلیارد و نهصد و یک میلیون و دویست و هشتاد هزار ریال) می‌باشد.

۶- نحوه و زمان توزیع اسناد مناقصه: اسناد مناقصه حداکثر تا تاریخ ۱۴۰۰/۰۳/۰۶ از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) قابل دریافت می‌باشد.

شماره مرکز تلفن: کد شهری ۹-۳۲۴۰۳۳۳۳ (۰۵۸)
تلفن مستقیم امور قراردادها: ۳۲۴۰۳۳۴۱
فاکس امور قراردادها: ۳۲۴۰۳۳۴۲
کد فراخوان مناقصه مندرج در پایگاه ملی اطلاع‌رسانی مناقصات: ۵۰۴۵۸۲۴۰

روابط عمومی شرکت گاز استان خراسان شمالی

" فراخوان شناسایی تامین کنندگان خرید قطعات یدکی ماشین بریکت‌سازی برند koppern"

شرکت مجتمع جهان فولاد سیرجان در نظر دارد نسبت به **خرید قطعات یدکی ماشین بریکت سازی** با برند koppern اقدام نماید؛ لذا از تأمین‌کنندگان معتبر که دارای توانایی مناسب و سوابق و تجارب مورد قبول می‌باشند، دعوت به عمل می‌آید، **حداکثر یک هفته** از تاریخ چاپ آگهی نسبت به اعلام آمادگی خود اقدام نمایند.

بدیهی است بعد از تاریخ فوق به هیچ درخواستی ترتیب اثر داده نخواهد شد.

لیست مشخصات ماشین بریکت‌سازی در سایت sjsco.ir قسمت مناقصات به پیوست می‌باشد.

مدارک لازم:

ارسال نامه اعلام آمادگی، رزومه شرکت درخصوص سوابق اجرایی ـ توان مالی ـ توان تجهیزاتی ـ توان فنی و قراردادهای در خصوص موضوع مناقصه، را به نشانی steel.abbaszade@gmail.com قبل از تاریخ اعلامی ارسال فرمایند.

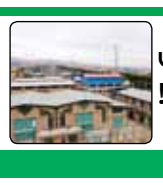
تکمیل فرم خوداظهاری تامین‌کنندگان و ارسال به همراه مستندات مربوطه (دانلود از طریق سایت sjsco.ir در بخش خرید و فروش)

* ارایه مدارک و سوابق هیچگونه حقی را برای متقاضیان ایجاد نخواهد کرد *

واحد تدارکات و خرید شرکت مجتمع جهان فولاد سیرجان

سازمان آگهی‌ها ۸۸ ۷۲۲ ۷۳۳

گسترش
تجارت
شنبه
اول خرداد ۱۴۰۰
۱۰ شوال ۱۴۴۲
۲۲ مه ۲۰۲۱
شماره ۱۷۹۴
پیاپی ۳۱۱۲

بهره‌وری
در مقیاس کوچک!

مشارکت در اجرای
پروژه انتقال آب
از خلیج‌فارس

www.Tejaratdaily.com

توسعه تولید و تجارت با حرف حاصل نمی‌شود

بهره‌وری؛ از حرف تا عمل

تجارت همواره یکی از منابع اصلی و محورهای ارزآوری کشور بوده است؛ البته این ارزآوری برخلاف بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و پیشرفته، بیش از آنکه براساس صادرات مبتنی‌بر بهره‌وری باشد، برمبنای صادرات منابع طبیعی به صورت خام‌فروشی بوده است. کارشناسان حوزه اقتصاد، بارها تاکید داشته‌اند که تولید و تجارت کشور باید براساس بهره‌وری اتفاق بیفتد تا سودآوری واقعی برای کشور حاصل شود و باید برای بهره‌وری تولید و تجارت کشور برنامه‌ریزی شود.

اگرچه سال‌هاست بهره‌وری در تولید و تجارت ازسوی صاحب‌نظران این حوزه مطرح می‌شود اما در یکی دو سال اخیر به دلیل مشکلات اقتصادی مختلف و به‌ویژه دور شدن ارزهای نفتی از کشور، شکل جدی‌تری به خود گرفته است. اما واقعا آیا موضوع بهره‌وری می‌تواند تاثیر قابل‌قبولی در عرصه تولید و تجارت کشور داشته باشد؟ و راهکارهای اجراشده تا امروز تا چه حد انتظارات اقتصاد را از بهره‌وری برآورده کرده است؟ با گزارش صمت در این باره همراه باشید:

تحقق بهره‌وری نیازمند همکاری همه‌جانبه است

محمدرضا مودودی، کارشناس اقتصاد بین‌الملل در گفت‌وگو با صمت درباره لزوم توجه به بهره‌وری در تجارت عنوان کرد: در دنیای امروز تجارت در مقیاس بین‌المللی، بهره‌وری یکی از ابزارهای موفقیت در بازارهای جهانی تلقی می‌شود. درواقع یکی از اصلی‌ترین عواملی که می‌تواند یک محصول را رقابت‌پذیر کند یا یک شرکت را به لحاظ رقابت در عرصه بین‌المللی توانمند نشان دهد، ایجاد بهره‌وری و حرکت در این راستا است.

مودودی درباره اهمیت موضوع بهره‌وری در تجارت افزود: هنگامی که بهره‌وری در محصول یا خدمت ارائه‌شده لحاظ نمی‌شود، خواه‌ناخواه نرخ تمام‌شده آن کالا یا خدمت بالاتر از محصولات رقبای دیگر خواهد بود زیرا در بازار رقابتی امروز که همه برای عرضه محصول با نرخ پایین‌تر می‌کوشند، این موضوع باعث کنار رفتن آن محصول از بازار می‌شود. بنابراین متوجه می‌شویم بهره‌وری، شاخص بسیار مهمی در تمام حوزه‌ها است که باید در صدر تمام برنامه‌های تولیدی و خدماتی قرار بگیرد و توجه خاصی به آن شود.

▣ هنوز سنتی فکر می‌کنیم

وی با اشاره به فاصله داشتن تجارت کشور از بهره‌وری در این زمینه افزود: متاسفانه در کشور ما وضعیت بهره‌وری شکل مطلوبی ندارد و به دلیل اینکه یارانه‌های بسیار زیادی به شرکت‌های مختلف تعلق می‌گیرد، معمولا صاحبان این کسب‌وکار نیازی برای سرمایه‌گذاری در حوزه بهره‌وری احساس نمی‌کنند و به مسیر تولید سنتی خود ادامه می‌دهند.

این کارشناس اقتصاد بین‌الملل در ادامه با اشاره به شکل‌های متنوع بهره‌وری در تجارت خاطرنشان کرد: درحال‌حاضر وقتی صحبت از بهره‌وری به میان می‌آید، عده‌ای فقط یک‌سری از شاخص‌های ثابت در این موضوع را درنظر می‌گیرند در صورتی که برای به حداکثر رساندن میزان بهره‌وری، در این حوزه باید استفاده از مواردی مثل ظرفیت‌های نوآوری و همچنین استفاده از مشارکت‌ها را نیز به بالاترین حد برسانیم تا هزینه‌ها کاهش پیدا کنند.

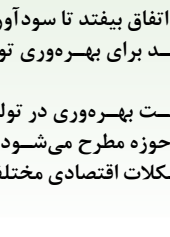
وی در این باره افزود: از این منظر مدیریت شرکت‌های فعال در کشور ما بسیار سنتی است و نگاه سنتی در آنها غالب است و متاسفانه فهم مشارکت و نوآوری در آنها تا حدود زیادی پایین است و در نتیجه به همان نسبت بهره‌وری حاصل از فعالیت‌های تولیدی و تجاری آنها نیز کاهش پیدا می‌کند. اما بهره‌وری فقط مختص کالایی نیست که از خط تولید با کمترین هزینه‌ها خارج می‌شود و برای رسیدن به یک بهره‌وری صد درصدی باید همان مختصات بهره‌ورانه در تمام عوامل پخش، توزیع و صادرات محصول نیز وجود داشته باشد تا برآیند این فعالیت تولیدی و تجاری، رقابت‌پذیر باشد.

▣ رسیدن به بهره‌وری، فردی نیست

سرپرست پیشین سازمان توسعه تجارت درباره نقش عوامل دیگر در ایجاد بهره‌وری در تولید و تجارت نیز تصریح کرد: با توجه به نهادهای پشتیبان و زیرساخت‌های موجود در سیستم اقتصادی کشور باید گفت ما در این زمینه به هیچ‌وجه رقابت‌پذیر نیستیم و این عدم رقابت‌پذیری از همان ابتدا و از بروکراسی‌های اداری این حوزه آغاز می‌شود؛ بهره‌وری نیروی کار در این سیستم به هیچ وجه وجود ندارد، خدمات ارائه‌شده از سوی بانک‌های ما به هیچ وجه متناسب با رقبای بین‌المللی ما نیست، هزینه‌های بندری ما در مقایسه با کشورهای منطقه بسیار بالاست، جاده‌های ما استاندارد نیستند و درنهایت وقتی همه این عوامل را در کنار یکدیگر قرار می‌دهیم نمی‌توانیم انتظار بهره‌وری قابل‌توجهی از این حوزه داشته برشیم زیرا هرچه تولیدکننده برای ایجاد بهره‌وری در فرآیند تولید تلاش کند، این تلاش به نتیجه مطلوب و موردنظر نخواهد رسید.

مودودی در پایان گفت: اگرچه ما در حوزه اقتصاد به شعارهای خوش‌آب و رنگ عادت کرده‌ایم اما اگر قرار است که در مسیر ایجاد بهره‌وری قدم برداریم، تلاش‌های ما نباید فقط در حد شعار باشد و بهره‌وری را نباید تنها مربوط به واحد تولیدی یا واحد خدماتی بدانیم. درواقع تمام ساختار بروکراسی دولت و حاکمیت که قرار است از تولید یک محصول حمایت و آن را هدایت کنند، باید به صورت هماهنگ در راستای تحقق این بهره‌وری گام بردارند.

رشد بهره‌وری با شعار حاصل نمی‌شود

سید مرتضی افقه، اقتصاددان و استاد دانشگاه نیز در گفت‌وگو با صمت درباره نقش بهره‌وری در تجارت امروز دنیا اظهار کرد: نقش بهره‌وری یک موضوع گسترده است که در همه جنبه‌های اقتصادی حائز اهمیت است و بسیاری از کشورهای پیشرفته دنیا در این زمینه برنامه‌ریزی‌های متعدد و مفصلی انجام داده‌اند.

افقه در این باره افزود: درواقع این‌طور می‌توان گفت که توسعه فرآیندی است که به تسلط انسان بر طبیعت پیرامون او منتهی شود و برای این تسلط نیاز به شناخت محیط پیرامون وجود دارد و به همین دلیل علم، تحقیق و پژوهش رکن اصلی و اساسی در بکارگیری بهتر ابزارها برای تقویت این تسلط است و طبیعی است که یکی از وجوه تمایز توسعه و پیشرفت امروز و شیوه‌های سنتی آن و از نگاه دیگر وجه تمایز کشورهای پیشرفته و عقب‌مانده همین بهره‌وری است که می‌آموزد که از منابع موجود چگونه می‌توان به شکل مطلوب‌تر استفاده کرد.

این کارشناس اقتصاد درباره تاثیر بهره‌وری در رشد اقتصادی کشورها یادآور شد: بدون درنظر گرفتن موضوع همه‌گیری ویروس کرونا، آمارها نشان می‌دهد نرخ رشد اقتصادی بین صفر تا ۴ درصد در کشورهای پیشرفته است درحالی‌که این رقم در کشورهای در حال توسعه می‌تواند حتی تا بیش از ۱۰ درصد نیز برسد. دلیل این موضوع هم این است که کشورهای پیشرفته به سطح اشتغال کامل رسیده‌اند و از همه عوامل سه‌گانه خود برای توسعه استفاده کرده‌اند و رشد حدود ۴ درصد آنها از محل بهره‌وری است و این یعنی این کشورها از طریق علم و پژوهش، با استفاده از منابع ثابت خود همچنان تولید خود را افزایش می‌دهند و این افزایش اندک نرخ رشد بسیار ارزشمندتر از رشد نرخ توسعه با تکیه بر افزایش منابع است. درنتیجه امروز رقابت بین کشورهای پیشرفته در بهبود بهره‌وری است و هر کشوری که از عقل، اندیشه، علم و دانش خود بیشتر و بهتر استفاده کند، می‌تواند بهره بیشتری از منابع موجود خود بگیرد.

وی با تعمیم این موضوع به اقتصاد ایران خاطرنشان کرد: اگر این موضوع را در همه ابعاد اقتصادی کشور به کار بگیریم، خواهیم توانست بهره‌وری را افزایش دهیم. با این حال، متاسفانه در کشور ما نفت به دلیل نقش تاریخی خود، همواره جای خالی همه عوامل موثر در رشد اقتصادی از جمله بهره‌وری را پر کرده است به همین دلیل نیز ما هیچوقت لزوم توجه به این مقوله را حس نکردیم و سرمایه‌گذاری مناسبی روی عواملی که می‌توانند بهره‌وری را افزایش دهند نداشته‌ایم و شاید در این مدت کاهش فروش نفت و کاهش نرخ آن بوده که پرداختن به این موضوع اندکی شکل جدی به خود گرفته است که البته آن نیز تا امروز بیشتر در حد حرف بوده است.

افقه در زمینه فرصت‌سوزی‌ها در حوزه بهره‌وری در سال‌های گذشته نیز تاکید کرد: بی‌توجهی به بهره‌وری و نقش آن در پیشرفت اقتصادی باعث شده در این سال‌ها از منابع و نیروهای موجود خود به‌درستی استفاده نکنیم و با این کار زمینه مهاجرت نیروهای انسانی کشور را فراهم کرده‌ایم و در کل بهره‌وری و سازمان آن در این سال‌ها تبدیل به سازمان‌هایی شکلی شده‌اند که چندان نیز موفق به ایجاد بهره‌وری در بخش‌های مختلف صنعت، کشاورزی، تجارت و... نشده‌اند.

این اقتصاددان در این زمینه توضیح داد: در حقیقت سیاست‌گذاران، تصمیم‌گیران و تصمیم‌سازان ما هنوز به‌درستی به نقش اصلی و اساسی نیروی انسانی در توسعه و پیشرفت پی نبرده‌اند و به همین دلیل این ظرفیت عظیم را رها کرده‌ایم و برای جبران فقدان آن متوسل به نفت شده‌ایم. ما شعار رهایی از اقتصاد نفتی را از ابتدای انقلاب داده‌ایم اما چون مسیر نیل به این هدف را که همان جایگزینی نیروی انسانی به جای منابع طبیعی از جمله نفت است را بلد نبوده‌ایم، همچنان وابسته و معتاد به نفت مانده‌ایم.

▣ الگوی درست داشته باشیم

وی ادامه داد: یکی دیگر از نکات قابل‌توجه درباره بهره‌وری اقتصادی و از عارضه‌های کشور ما، تقلید از کشورهای دیگر بدون درنظر گرفتن نیازها و پیش‌نیازهای مربوط به آن است. درست مثل این مورد که چون می‌بینیم کره جنوبی ۳ درصد از تولید ناخالص ملی خود را صرف تحقیق و پژوهش می‌کند و فکر می‌کنیم اگر ما نیز این بودجه‌ها را افزایش دهیم، به همان جایگاه خواهیم رسید درحالی‌که به هیچ وجه این‌طور نیست و ما هنوز نیاز به پژوهش را در این مورد حس نکرده‌ایم؛ در زمینه بهره‌وری نیز همین‌طور است، یعنی یک‌سری اقدامات صوری در این باره انجام می‌شود اما درنهایت نفت همه مشکلات را حل می‌کند و جای خالی بهره‌وری حس نمی‌شود.

افقه در پایان گفت: در هر حال برای ایجاد بهره‌وری در نظام تولید و تجارت کشور نیازمند برنامه‌ریزی‌های کاربردی هستیم و نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم موضوع ایجاد بهره‌وری در تولید و تجارت با چند سخنرانی و نشست خبری به سرانجام مطلوبی برای اقتصاد کشور برسد.

گنجشک‌روزی نباشیم

درباره لزوم رسیدن به بهره‌وری و مزایای آن برای تولید و تجارت کشور بارها و بارها گفته‌ایم و خوانده‌ایم و شنیده‌ایم و همگی به اتفاق با رسیدن به این جایگاه موافقیم اما اگر با خودمان صادق باشیم در عمل هنوز برنامه اجرایی و مشخصی را که دارای زمان‌بندی و هدف‌گذاری‌های مشخص باشد برای این کار درنظر نگرفته‌ایم. در سال‌های اخیر با اینکه مدام از بهره‌وری، بهینه‌سازی و صادرات ارزش افزوده سخن گفته‌ایم، همچنان در حال صادرات فله‌ای و خام‌فروشی منابع بوده‌ایم و به جای بکارگیری این ظرفیت در تولید داخل، مواد خام، ارزش افزوده و اشتغالزایی مستتر در آن را دو دستی تقدیم به کشورهای واردکننده محصولات خود کرده‌ایم.

اقتصاد ایران همواره با تکیه بر فروش نفت و اتکا بر طرح‌های کوتاه‌مدت، از ظرفیت بالای تولید و تجارت بهره لازم را نبرده و در یک روند قهقرایی، یک کشور «گنجشک‌روزی» در تجارت ساخته‌ایم در صورتی که این مسیر به‌راحتی و با بکارگیری از افراد کارآمد و روش‌های روزآمد قابل اصلاح است. در هر حال، اگر خواهان ایجاد بهره‌وری در تولید و تجارت کشور هستیم، با این «یک بام و دو هوا» بودن و این «گفتن و عمل نکردن‌ها» هیچ وقت به مقصد مطلوب نخواهیم رسید و باید مرد عمل باشیم.

در حوزه اقتصاد به شعارهای خوش‌آب و رنگ عادت کرده‌ایم اما اگر قرار است در مسیر ایجاد بهره‌وری قدم برداریم، تلاش‌ها نباید فقط در حد شعار باشد

یادداشت

از بهره‌وری خیلی دوریم

مجیدرضا حریری
کارشناس و فعال اقتصاد

بهره‌وری در تولید و تجارت عنوان دهان‌پرکنی است که می‌توان ساعت‌ها درباره مزایای آن صحبت کرد و به ارائه نقد و نظر درباره آن پرداخت اما وقتی قرار باشد آن را در عمل اجرایی کنیم با مشکلات فراوانی روبه‌رو خواهیم شد زیرا ما هنوز در درک بسیاری از مفاهیم در این بحث با مشکل مواجه هستیم.

البته باید گفت که بحث بهره‌وری بحث افراد نیست در این موضوع، سیستم مطرح است و زمانی که درباره اقتصاد کشور صحبت می‌کنیم، بهره‌وری مسئله‌ای است که باید در وهله اول از سیاست‌گذار آغاز شود و بعد از طراحی یک سیستم بهره‌ور، می‌توان از افراد توقع داشت که بهره‌وری خود را افزایش دهند. درواقع این موضوع پیش و بیش از آنکه یک انتخاب شخصی باشد، از وظایف حکومتی تلقی می‌شود.

البته مسئله به همین‌جا ختم نمی‌شود؛ نکته دیگر درباره بهره‌وری در حوزه اقتصاد، این است که نمی‌توان این موضوع را به‌عنوان یک مولفه جداگانه در سیستم اقتصادی مورد بررسی قرار داد بلکه باید آن را به مثابه جزئی از سیستم و در قالب یک ماهیت یکپارچه دید.

درواقع در سیستم اقتصادی ما بهره‌وری وجود ندارد به این دلیل که اقتصاد ما ۳ عامل لازم برای بهره‌وری یعنی شفاف بودن، رقابتی بودن و آزاد بودن را ندارد. وقتی این ۳ عامل بر اقتصاد یک کشور حاکم نباشند، چه در فضای تولید و چه در فضای تجارت نمی‌توان از آن سیستم توقع بهره‌وری و حرکت در آن مسیر را داشت.

وقتی سیاست‌گذار سیستم را برمبنای بهره‌وری قرار نداده و از سوی دیگر شفافیت، رقابت و آزادی اقتصادی وجود ندارد، حتی اگر کسی بخواهد با استفاده از امکانات شخصی خود، سالم و بهره‌ور عمل کند، حتما در این کار ناموفق خواهد بود زیرا سیستم موجود براساس عدم شفافیت، فساد، ناکارآمدی و عدم بهره‌وری تعریف شده است.

اگر بخواهیم درباره بهره‌وری در تولید و تجارت به طور صریح صحبت کنیم باید بگوییم که سال‌هاست در موضوعات اقتصادی، در برنامه‌ها، سمینارها و کنفرانس‌ها از اهمیت بهره‌وری می‌گوییم اما هیچ نمود عینی برای آن وجود ندارد.

درواقع از زمان اجرای برنامه دوم توسعه در کشور، همیشه قرار بوده درصدی از نرخ رشد اقتصادی از محل بهره‌وری حاصل شود اما در عمل نه آن برنامه‌ها و نرخ رشد اقتصادی پیش‌بینی شده محقق شد و نه آن درصد بهره‌وری به وقوع پیوست.

حقیقت این است که درحال‌حاضر سیستم اقتصادی ما به دلیل نداشتن همین ۳ مولفه، یک سیستم بیمار است که اگر هم بخواهد نمی‌تواند بهره‌وری‌محور باشد. در یک اقتصاد شفاف قابلیت‌های برنامه‌ها، بنگاه‌ها و سازمان‌های بهره‌وری‌محور نسبت به سایر بخش‌ها بروز می‌کند اما در اقتصاد غیرشفاف مثل اقتصاد ما این اتفاق نمی‌افتد و نسبت شما با یک نهاد یا فرد قدرتمند و فسادی که می‌توان برای خریدن موانع بروکراتیک در آن کسب‌وکار به کار برد، می‌تواند شما را نسبت به یک فرد بهره‌ور ده‌ها قدم پیش بیندازد.

مشکل اصلی در وضعیت نابسامان اقتصاد کشور به در سال‌های پس از جنگ تحمیلی و بروز انواع و اقسام سلاطین و مافیاها در حوزه‌های مختلف، در درجه اول فقدان همین شفافیت است و تا در این زمینه اقدام موثری صورت نگیرد، نمی‌توان امید بهبود از این بیمار دیرسال داشت.

اقتصاد ما در اصول پایه‌ای خود نیز دچار مشکلات عدیده است و با توجه به ایندکس‌های بین‌المللی مملو از انحصار و فساد است و با این شرایط به نظر می‌رسد تا رسیدن به استانداردهای متعارف در این زمینه راه زیادی باقی مانده و درحال‌حاضر صحبت از توقع برای بهره‌وری، چندان دست‌یافتنی نخواهد بود.

پیمان صفردوست
editor@smtnews.ir

می‌توانیم از کسب‌وکارهای کوچک شروع کنیم

بهره‌وری در مقیاس کوچک!

عکس: صمت

این موضوع نه‌تنها درباره صنایع بزرگ و در مقیاس کلان که حتی در کسب‌وکارهای کوچک و متوسط به‌ویژه اصناف حوزه تولید می‌تواند نقش داشته باشد. اما بهره‌وری در کسب‌وکار تولیدکنندگانی که با حداقل نیروی انسانی در فضای محدود و اغلب به شکل نیمه‌صنعتی مشغول فعالیت هستند، چطور می‌تواند تاثیرگذار و راهگشا باشد؟! گزارش بازار و اصناف این شماره روزنامه صمت به بررسی راهکارهای موجود برای ایجاد بهره‌وری در این کسب‌وکارها می‌پردازد.

پیمان صفردوست: **بهره‌وری (Productivity) یکی از مفاهیم علم اقتصاد و مدیریت است و بر مقدار کالا یا خدمات تولیدشده در مقایسه با هر واحد از انرژی یا کار هزینه شده بدون کاهش کیفیت اشاره دارد. به بیان ساده‌تر بهره‌وری عبارت است از به‌دست آوردن حداکثر سود با بهره‌گیری و استفاده بهینه از نیروی کار، توان، استعداد و مهارت نیروی انسانی، زمین، ماشین، پول، تجهیزات، زمان و مکان به‌منظور ارتقای رفاه جامعه. وقتی از این منظر به بهره‌وری نگاه می‌کنیم، متوجه می‌شویم**

شهرک‌های بهره‌وری

برخی معتقدند در ایران یک واحد صنفی به ازای هر ۳۵ نفر وجود دارد، در حالی که در تمامی دنیا به‌ازای هر ۲۳۰ نفر یک واحد صنفی وجود دارد و این افزایش افسارگسیخته و تعدد واحدهای صنفی به نفع اصناف و مصرف‌کننده نیست. از سوی دیگر پراکندگی واحدهای صنفی در سطح شهرها و روستاها باعث ایجاد هزینه بالاتر شده و تجهیز و مدیریت واحدهای صنفی را با کاستی و کندی همراه می‌سازد. باتوجه به این مشکلات ممکن است سرمایه‌گذاری در راه‌اندازی واحدهای بزرگ توجیه اقتصادی بیشتری داشته باشد. با این همه نمی‌توان از ظرفیت‌های اصناف کوچک چشم‌پوشی کرد.

بدون شک اصناف باتوجه به گستردگی که دارند می‌توانند تاثیر بسزایی در چرخه اقتصادی کشور داشته باشند. برای بهره از این ظرفیت و ارتقای بهره‌وری این بخش نیاز به رفع مشکلاتی داریم.

سال‌های کمی نیست که موضوع انتقال اصناف آلاینده از شهرها به شهرک‌های صنعتی مطرح است و تلاش‌های پر فرازونشیبی نیز برای اجرایی شدن این کار صورت گرفته است. البته کارشناسان معتقدند این انتقال نه فقط برای کاهش آلودگی شهرها بلکه برای صاحبان اصناف نیز می‌تواند سبب خیر باشد و آنها را در مسیر کاهش هزینه‌ها و بهره‌وری قرار دهد.

در این باره محمود بنانژاد، عضو هیات رئیسه اتاق اصناف ایران در گفت‌وگو با صمت عنوان کرد: انتقال اصناف آلاینده گرچه برای شهرها و کاهش آلودگی آنها بسیار مفید است، اما می‌تواند برای اصناف و کاهش هزینه‌های آنها نیز یک راه‌حل تلقی شود.

بنانژاد در این باره افزود: از جمله گروه‌های صنفی که انتقال آنها به شهرک‌های صنعتی ضروری است، صنف آبکاران هستند. این صنف برای فعالیت در شهرها ملزم به استفاده از سیستم تصفیه پساب هستند، زیرا پساب آنها به‌دلیل وجود ترکیباتی مثل سیانور بسیار سمی و آسیب‌زننده به محیط‌زیست است و باید از طریق تصفیه پساب آنها، از میزان زیان آنها به محیط‌زیست کاست. بدیهی است نصب چنین سیستمی در شهرها برای هر واحد صنفی امری هزینه‌بر است اما در شهرک‌های صنعتی، باتوجه به تجمع واحدهای هم‌صنف، می‌توان برای این اصناف به‌صورت گروهی از یک سیستم تصفیه استفاده کرد که در هزینه‌های خرید، نصب و نگهداری، می‌تواند به سود صاحبان کسب‌وکار باشد. وی در ادامه از صنف ریخته‌گران و بهره‌وری فعالیت آنها در شهرک‌های صنعتی یاد کرد و گفت: این گروه برای فعالیت خود نیازمند نصب کوره‌هایی هستند که اغلب با سوخت‌های فسیلی مانند مازوت و نفت سیاه کار می‌کند و علاوه بر آلایندگی، هزینه زیادی را نیز برای آنها به همراه دارد و در سال‌های اخیر افزایش نرخ قابل‌توجهی هم پیدا کرده اما در شهرک‌ها صنعتی واحدهای این اصناف می‌توانند با نصب کوره‌های مشترک القایی، هزینه‌های خود را کاهش داده و بهره‌وری ایجاد کنند و آلایندگی کمتری نیز داشته باشند. عضو هیات رئیسه اتاق اصناف ایران همچنین با اشاره به افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل مواد اولیه و کالا عنوان کرد: صرفه‌جویی هزینه‌ها در این بخش نیز می‌تواند در ایجاد بهره‌وری برای اصناف موثر باشد زیرا حمل بار و تامین مواد اولیه می‌تواند به‌طور مشترک و با کاهش هزینه انجام شود.

بنانژاد در پایان گفت: جدا از همه این موارد تشکیل شهرک‌های صنعتی باتوجه به خارج کردن اصناف آلاینده از شهرها و سالم‌سازی محیط شهری، سبب افزایش سلامت و کاهش هزینه بیماری‌ها خواهد شد که در نگاه کلان می‌تواند یک نوع بهره‌وری در منابع مالی و نیروی انسانی باشد.

بهره‌وری با ایجاد زنجیره‌های کامل

هزینه‌های مربوط به حمل‌ونقل تنها درباره اصنافی مانند ریخته‌گری و آبکاری مطرح نیست و تقریبا همه اصناف حوزه تولید در یک یا چند مرحله با آن سروکار دارند و کاهش هزینه‌های مربوط به آن می‌تواند در کاهش هزینه تمام شده و افزایش بهره‌وری موثر باشد.

یکی از گروه‌هایی که در چند مرحله متحمل هزینه‌های حمل‌ونقل می‌شوند، تولیدکنندگان مرغ گوشتی هستند که از مرحله دریافت نهاده تا عرضه گوشت مرغ به بازار چندین بار با هزینه‌های حمل مواجهند.

در این باره برومند چهارآیین، کارشناس حوزه تولید مرغ و یکی از فعالان این عرصه در گفت‌و گو با صمت اظهار کرد: هزینه‌های حمل‌ونقل در صنعت تولید مرغ در چند مرحله باعث افزایش نرخ این کالا می‌شود.

وی در این زمینه افزود: هزینه‌های حمل نهاده‌های دام و طیور به مرغداری‌ها، حمل مرغ به کشتارگاه‌ها و حمل محصول به بازار از اصلی‌ترین این هزینه‌هاست که می‌تواند محدودتر شود؛ علاوه بر اینکه درصدهای واسطه‌گری نیز در هر یک از این مراحل می‌تواند نرخ تمام‌شده کالا را افزایش دهد.

این تولیدکننده محصولات پروتئینی با تاکید بر امکان تجمیع مراحل تولید مرغ تا عرضه به بازار در یک مجموعه خاطرنشان کرد: اگر مرغداران بتوانند مراحل جوجه‌کشی، پرورش، کشتار، قطعه‌بندی و عرضه به بازار مرغ را در مجموعه‌ای واحد انجام دهند، هزینه‌های حمل و واسطه‌گری در این کسب‌وکار به حداقل می‌رسد و محصول عرضه‌شده بهای تمام‌شده کمتری خواهد داشت.

ضمن اینکه در این حالت تولیدکننده اختیار بیشتری در سایزبندی محصولات خود دارد.

چهارآیین با اشاره به میزان سرمایه در گردش فعالان این بخش تاکید کرد: باتوجه به شرایط اقتصادی کشور، تجمیع مراحل تولید برای بسیاری از مرغداران از نظر مالی مقدور نیست و در ایجاد این شکل از بهره‌وری، به همکاری نهادهای بالادست و ارائه تسهیلات مناسب نیاز است.

قطره‌هایی که دریا می‌شوند

صحبت از بهره‌وری در سطح کلان اقتصاد کشور، هم دهان‌پرکن است و هم هدف بزرگی محسوب می‌شود اما در نظر گرفتن این هدف بزرگ، دردسرهای بزرگ‌تری را نیز به همراه دارد؛ پس شاید به‌جای برداشتن این سنگ بزرگ که ممکن است براساس تجربه، نشانه نزدن هم باشد، بهتر باشد اول طعم بهره‌وری را در مقیاس کوچک و متوسط بچشیم و بعد به سراغ بلندپروازی‌های بیشتر برویم. بی‌شک بهره‌وری در حوزه اصناف تولیدی کوچک و متوسط گاهی با تغییراتی کوچک در زنجیره تولید حاصل می‌شود اما رسیدن به آن نیاز مبرمی به دست یاری و حمایت نهادهای بالادست از قبیل وام‌های بلندمدت و کم‌بهره -البته نه از آن دست که در بحران کرونا شاهد آن بودیم- دارد و شاید این بهره‌وری‌های کوچک و قطره‌قطره قدم‌های شمرده‌تری در مسیر ساماندهی تولید و بهره‌وری‌هایی باشد که سال‌هاست در تولید منتظر ظهور آن نشسته‌ایم.

وزیر صنعت، معدن و تجارت:

سلطانی از بزرگان صنعتی کشور و از مجاهدین اقتصادی است

درگام دوم اجرای طرح «اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر» گروه صنعتی و پژوهشی زر تفاهمنامه‌ای را با سرمایه‌گذاری به ارزش ۲میلیارد دلار برای اجرای ۱۸ طرح در حوزه صنایع تبدیلی غذایی با وزارت صمت به امضا رساند.

با حضور وزیر صنعت، معدن و تجارت، استانداران، نمایندگان مجلس و مسئولان دستگاه قضایی و فعالان بخش خصوصی در دومین مرحله از طرح اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر ۳۰۰ هزار میلیارد تومان تفاهم‌نامه سرمایه‌گذاری میان وزارت صمت و پنج شرکت گروه صنعتی زر، شرکت‌های ملی صنایع مس ایران، شرکت معدنی و صنعتی گل‌گهر، شرکت ایران رادیاتور و شرکت سنگ‌آهن گهر زمین در ۱۰۱ موضوع و طرح با هدف توسعه سرمایه‌گذاری و استفاده از توان شرکت ها به امضا رسید.

رزم‌حسینی در آیین امضای تفاهمنامه توسعه سرمایه‌گذاری اقتصاد مقاومتی با شرکت‌های برتر گفت: کشور را باید شرکت‌های بزرگ و برتر بسازند. این شرکت‌ها علاوه بر پشتیبانی از شرکت‌های کوچک و متوسط توسعه متوازن در کشور به وجود می‌آورند.

رزم حسینی از مرتضی سلطانی به عنوان یک مجاهد اقتصادی نام برد و گفت امثال سلطانی‌ها که از یک شرکت خصوصی ۲میلیارد دلار، معادل شرکت ملی مس دولتی ایران می‌خواهد سرمایه‌گذاری کند بسیار ارزشمند است. رسالت و وظیفه صدا و سیما و اصحاب رسانه‌ها این است که شخصیت ایشان را به جوان‌ها معرفی کند. آنها باید در تلویزیون کلاس درس برگزار کنند و امید و تلاش را به جوانان و سرمایه‌های اجتماعی ما آموزش دهند.

وی در ادامه گفت: ما در این چهل سال به بزرگان صنعت ایران ، به مجاهدین اقتصادی بی‌مهری کردیم و فرار سرمایه را به‌وجود آوردیم و امروز شاهد کاهش سرمایه‌گذاری در کشور شدیم.

وی همچنین تصریح کرد: باید موضوع توسعه سرمایه‌گذاری در بخش تولید به عنوان مهم‌ترین راهبرد اقتصادی ایران تبدیل شود و همه ظرفیت‌ها در این خصوص فعال شوند.

بنیانگذار گروه صنعتی و پژوهشی زر درخصوص امضای این تفاهم‌نامه گفت: این تفاهم‌نامه شامل تولید محصولات دانش بنیان نوآور و صادرات محور در حوزه غلات و صنایع تبدیلی بوده که تولید داخلی نداشته و کشور ما را از واردات در این حوزه بی‌نیاز می‌کند.

سلطانی به توانمندی جوانان کشور اشاره کرد و گفت: باید به جوانان باور داشته باشیم و تفویض اختیار کنیم تا امروز شاهد بالندگی و شکوفایی صنعت در جهات مختلف باشیم. توانمندی جوانان سرزمین ما بی‌نظیر است، این را دنیا اعتراف کرده مدیرانی که در این سال‌ها تحریم را از تهدید به فرصت تبدیل کرده‌اند این دستاورد بزرگی است. از جمله لیزین که مهم‌ترین دغدغه در حوزه کشاورزی بود و از خارج وارد می‌شد ولی بچه‌های دانش‌بنیان زر توانستند تمام این دغدغه‌ها را مرتفع نمایند و توانستیم در بحران کرونا بخش اعظم مواد اولیه تولید الکل را در همین مجموعه عرضه کنیم.

وی تصریح کرد: ما مشکل بیرونی نداریم، مشکل ما بروکراسی داخلی است که باید حل و فصل گردد.

سلطانی با تاکید بر اینکه زمان گران‌تر از منابع است افزود: من از زیر نقطه فقر آمدم فرزند مطلق فقر هستم همه بیوگرافی مرا خوب می‌دانند. ما باید زمان را در نظر داشته باشیم فرصت را از دست ندهیم این مگاپروژه‌ها لکوموتیوهای توسعه کشور هستند.

بنیانگذار گروه صنعتی و پژوهشی زر با اشاره به تاکیدات رهبر معظم انقلاب در سال‌های اخیر بر مسئله تولید، تاکید کرد: می‌توانیم در حوزه تولید و صنعت با تکیه بر متخصصان و جوانان توانمند داخلی فخر دنیا باشیم، باید این باور و نگاه را در خود ایجاد کنیم.

آگهی مزایده عمومی

شهرداری کرج
سازمان ساماندهی مشاغل شهری و فرآورده‌های کشاورزی

شهرداری کرج در نظر دارد حق بهره‌برداری غرف بازار تخصصی گل و گیاه را به اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار نماید. لذا متقاضیان می‌توانند جهت دریافت اسناد به آدرس سازمان ساماندهی مشاغل شهری و فرآورده‌های کشاورزی شهرداری کرج مراجعه نمایند.

ردیف	شماره غرفه	مبلغ ماهیانه پایه مزایده سال اول(ریال)	مبلغ سپرده شرکت در مزایده (ریال)	ردیف	شماره غرفه	مبلغ ماهیانه پایه مزایده سال اول(ریال)	مبلغ سپرده شرکت در مزایده (ریال)
۱	۱	۲۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۱۳	۱۳	۴۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰
۲	۲	۲۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۱۴	۱۴	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۶۰،۰۰۰،۰۰۰
۳	۳	۲۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۱۵	۱۵	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۶۰،۰۰۰،۰۰۰
۴	۴	۲۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۱۶	۱۶	۴۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰
۵	۵	۲۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۱۷	۱۷	۴۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰
۶	۶	۲۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۱۸	۱۸	۳۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰
۷	۷	۲۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۱۹	۱۹	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۶۰،۰۰۰،۰۰۰
۸	۸	۳۰،۰۰۰،۰۰۰	۳۰،۰۰۰،۰۰۰	۲۰	۲۰	۱۵،۰۰۰،۰۰۰	۳۰،۰۰۰،۰۰۰
۹	۹	۲۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۲۱	۲۱	۲۵،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰
۱۰	۱۰	۳۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۲۲	۲۲	۲۵،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰
۱۱	۱۱	۳۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۲۳	۲۳	۲۵،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰
۱۲	۱۲	۳۰،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰	۲۴	۲۴	۲۵،۰۰۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰،۰۰۰

۱- سپرده شرکت در مزایده به صورت ضمانت‌نامه بانکی و یا واریز نقدی به حساب ۷۰۰۷۹۴۵۰۱۰۲۶ بانک شهر که به مدت ۹۰ روز اعتبار داشته و قابل تمدید باشد.
۲- برندگان نفر اول و دوم مزایده هرگاه حاضر به انعقاد قرارداد نشوند، سپرده آنان به ترتیب ضبط خواهد شد.
۳- مبلغ ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال بابت هزینه خرید اسناد به حساب ۷۰۰۸۰۱۱۸۸۸۲ نزد بانک شهر سازمان ساماندهی مشاغل شهری و فرآورده‌های کشاورزی شهرداری کرج واریز و رسید آن را ارائه نمایند.
۴- انطباق با شرایط عمومی و خصوصی و امکان تسلیم انواع ضمانت‌نامه‌های مورد نیاز الزامی است.
۵- پیشنهادات می‌بایست در پاکت‌های مجزا (الف- ب- ج) به صورت لاک و مهر شده تا پایان وقت اداری روز سه‌شنبه مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۱۱ به دبیرخانه سازمان تحویل داده شود.
جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن ۳۲۵۳۲۲۲۱ ۰۲۶ داخلی ۱۴۱ تماس بگیرید.

احمد خیری- رئیس سازمان

آگهی نوبتی سه ماهه اول سال ۱۴۰۰ برابر ماده ۱۲ و ۲۵ قانون ثبت و مواد ۵۴ و ۵۹ آیین‌نامه مذکور

نوبت دوم
م الف ۱۸۵۸

آگهی نوبتی سه ماهه اول سال ۱۴۰۰ برابر ماده ۱۲ و ۲۵ قانون ثبت و مواد ۵۴ و ۵۹ آیین‌نامه مذکور اینک املاکی که جزء حوزه ثبتی قزوین مجهول‌المالک بوده و در سه ماهه چهارم سال ۹۹ اظهارنامه آنها برگشته و یا املاکی که آگهی نوبتی آنها اشتباه بوده و طبق رای هیات نظارت و یا طبق اختیارات تفویضی دستور اصلاح آنها صادر شده یا ذکر شماره ملک و نام و نام‌خانوادگی مالک و محل وقوع ملک جهت اطلاع عموم به شرح ذیل آگهی می‌گردد:

بخش ٤ جنوب شرق قزوین

۲۰۰۲ فرعی از ۷۷- اصلی بخش ۴ جنوبشرق قزوین به نام عدل خانقاه سفلی فرزند حسن نسبت به ششدانگ یک قطعه زمین نهر متروکه.

لذا برابر ماده ۱۶ قانون ثبت و تبصره ۲ ماده واحده هر کسی نسبت به آگهی فوق اعتراض دارد می‌تواند از تاریخ انتشار نوبت اول به مدت ۹۰ روز و نسبت به آگهی اصلاحی به مدت یک ماه اعتراض خود را به این اداره تسلیم و رسید عرض حال اعتراض را دریافت نماید. ضمنا اعتراض به تقاضای ثبت موضوع ماده ۱۶ و ۲۰ قانون ثبت می‌باید توسط معترض ظرف مدت یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض به مراجع ثبتی یا تقدیم دادخواست به مراجع ذیصلاح قضایی صورت پذیرد.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۰/۰۲/۰۱ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۰/۰۳/۰۱

شمیان عسگری، مدیر واحد ثبتی حوزه ثبت ملک منطقه یک قزوین

بررسی عملکرد بهره‌وری صنعت و معدن براساس برنامه

«تعهد و باور» حلقه گمشده تحقق بهره‌وری

گروه گزارش
editor@smtnews.ir

شاخص بهره‌وری نیروی کار در ایران طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۷

بخش	۱۳۸۴	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	تغییرات سالانه طی ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷ (درصد)
کشاورزی	۷۴	۱۰۰	۱۰۷	۱۱۶	۱۱۷	۱۱۹	۱۲۱	۱۱۷	۲/۴
نفت و گاز	۱۱۴	۶۰	۶۵	۷۳	۸۰	۱۱۱	۱۰۴	۸۲	۵/۲
معدن	۴۶	۹۴	۹۷	۷۷	۶۹	۸۲	۶۹	۷۰	-۳/۶
صنعت	۶۲	۹۶	۸۴	۹۲	۸۵	۸۸	۸۹	۷۸	-۲/۷
آب، برق و گاز	۷۱	۹۶	۸۷	۹۴	۹۵	۹۷	۹۱	۹۱	-۰/۷
ساختمان	۱۰۵	۹۶	۸۴	۸۵	۷۵	۶۷	۶۵	۶۳	-۴/۹
حمل‌ونقل	۸۳	۱۰۱	۹۸	۹۸	۸۷	۹۴	۱۰۰	۱۰۳	۰/۳
ارتباطات	۳۲	۱۱۵	۱۱۶	۱۱۷	۹۹	۸۹	۹۶	۱۰۵	-۱/۲
مستغلات	۱۰۰	۱۱۲	۱۱۶	۱۱۵	۱۱۰	۱۰۵	۱۰۰	۹۷	-۱/۹
سایر خدمات	۹۰	۹۹	۹۷	۹۶	۸۹	۸۸	۸۷	۸۳	-۲/۳
کل اقتصاد	۸۱	۹۲	۸۸	۹۱	۸۷	۹۵	۹۶	۸۹	-۰/۵

شاخص بهره‌وری کل در ایران طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۷

بخش	۱۳۸۴	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	متوسط تغییر سالانه از سال ۹۱ به بعد (درصد)
کشاورزی	۱۰۱	۱۰۰	۱۰۱	۱۰۵	۱۱۰	۱۱۳	۱۱۶	۱۱۹	۱۱۷	۲/۲۶
نفت و گاز	۱۰۶	۱۰۰	۶۵	۶۴	۶۹	۷۸	۱۳۰	۱۳۶	۱۱۶	۱۱/۲۱
معدن	۶۶	۱۰۰	۱۰۲	۱۱۶	۱۱۵	۱۰۱	۱۰۸	۱۰۸	۱۱۳	۱/۵۴
صنعت	۷۸	۱۰۰	۹۶	۹۰	۹۷	۹۱	۹۶	۱۰۰	۹۱	-۰/۷۴
آب و برق و گاز	۸۷	۱۰۰	۱۰۰	۹۸	۱۰۶	۱۰۹	۱۱۵	۱۲۰	۱۲۲	۳/۱۴
ساختمان	۱۰۴	۱۰۰	۹۷	۸۷	۸۹	۷۷	۶۹	۶۹	۶۷	-۴/۴۲
حمل و نقل	۹۷	۱۰۰	۱۰۱	۹۹	۹۹	۸۹	۹۶	۱۰۲	۱۰۶	۰/۷۱
ارتباطات	۳۰	۱۰۰	۱۲۲	۱۲۹	۱۳۰	۱۲۳	۱۲۳	۱۳۴	۱۴۵	۲/۲۹
مستغلات	۸۳	۱۰۰	۱۰۴	۱۰۴	۱۰۴	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۷	۱۰۹	۰/۶۹
سایر خدمات	۱۰۱	۱۰۰	۹۷	۹۶	۹۴	۸۸	۸۸	۸۷	۸۳	-۲/۰۶
کل اقتصاد	۹۵	۱۰۰	۹۱	۸۸	۹۰	۸۷	۹۶	۹۷	۹۱	بدون تغییر

برخی اقتصاددانان بر این باورند که بخش مهمی از ناکامی سیاست‌های اقتصادی و عدم‌دستیابی به رشدهای بالاتر اقتصادی در کشورهای درحال توسعه، نتیجه عدم‌توجه به اجرای سیاست‌های افزایش بهره‌وری است. در واقع اجرای سیاست‌های اقتصادی که عمدتا برای طرف تقاضای اقتصاد طراحی‌شده، نتوانسته تحول خاصی در روند رشد اقتصادی به‌وجود آورد؛ بنابراین برای دستیابی به رشدهای بالاتر باید در جست‌وجوی عوامل و منابع دیگر بود. به‌بیان‌دیگر، بهره‌وری به‌عنوان یکی از منابع مهم رشد اقتصادی، باید موردتوجه قرار گیرد. به گزارش صمت «موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی» چندی پیش در وبیناری تحلیلی به بررسی عملکرد بهره‌وری بخش صنعت و معدن براساس اهداف برنامه‌های توسعه‌ای پرداخت که اطلاعات مطرح در این وبینار قابل‌توجه است.

بهره‌وری کلید رشد و پیشرفت اقتصاد

در ابتدای این وبینار مصطفی محمدی، پژوهشگر واحد یکپارچه‌سازی سیاست‌های موسسه با بیان اینکه بهره‌وری راهبردی است که افزایش آن در دهه‌های اخیر به‌عنوان کلید حل مسئله رشد و پیشرفت اقتصاد مطرح شده، گفت: بر این اساس بسیاری از کشورها از محور قراردادن بهره‌وری، توانسته‌اند بخش قابل‌توجهی از عملکرد رشد اقتصادی را از این طریق به‌دست آورند. محمدی با بیان اینکه سازمان بهره‌وری آسیایی (APO) بهره‌وری را نگرشی واقع‌بینانه به زندگی می‌داند که حاصل آن بیشترین استفاده از فکر، هوش و منابع است و آژانس بهره‌وری اروپا (EPA) بهره‌وری را درجه استفاده موثر از هر یک از عوامل تولید دانسته و معتقد است بهره‌وری یک دیدگاه فکری است که همواره بهبود مستمر را پیگیری می‌کند. ویتاکید کرد که با توجه به تعاریف یادشده می‌توان استنباط کرد که رشد مستمر بهره‌وری مربوط به عوامل درونی اقتصاد است.

او در ادامه با اشاره به نظریات علمی توضیح داد رشد به دو دسته نظریات رشد برون‌زا و درون‌زا تقسیم می‌شود. در نظریات رشد برون‌زا، دخالت پیشرفت فنی را به‌صورت برون‌زا در نظر می‌گرفتند و با توجه به عدم‌توانایی الگوهای رشد برون‌زا در تحلیل و توضیح اساسی‌ترین واقعیت‌های رشد، نظریات رشد درون‌زا به‌وجود آمدند. در واقع به‌وجود آمدن نظریات رشد درون‌زا، باعث مطرح‌شدن تاثیر عواملی چون سرمایه انسانی، تحقیق و توسعه (R&D)، فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) بر جزء باقیمانده رشد به‌صورت درون‌زا شدند.

نظریه رشد درون‌زا، عمدتا به دو شاخه تقسیم می‌شوند که یکی مبتنی بر سرمایه انسانی است که رشد بلندمدت پایدار را ناشی از انباشت سرمایه انسانی می‌داند و دیگری مبتنی بر R&D یا اقتصاد اندیشه‌هاست. تحقیق و توسعه به‌طور مستقیم سطح فناوری را از طریق نوآوری و به‌طور غیرمستقیم از طریق افزایش ظرفیت شرکت‌ها، برای جذب بیشتر اثرات سرریز فناوری تحت‌تاثیر قرار داده و باعث افزایش بهره‌وری می‌شود. FDI از دو طریق اثرات سرریز فناوری و R&D بر اقتصاد کشور میزبان تاثیر گذاشته و بهره‌وری را بالا می‌برد. همچنین در دو دهه اخیر اقتصاددانان به نقش نهادها، قوانین و مقررات و سیاست‌های دولت تاکید می‌کنند.

در پایان بخش مبانی نظری و عوامل موثر بر بهره‌وری، محمدی تاکید کرد اگرچه FDI یکی از عوامل رشد بهره‌وری در نظرات مطرح است با این وجود، در کشور شواهدی مبنی بر انتقال دانش به معنی بومی‌سازی فناوری از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی وجود ندارد و در مقابل توجه به تحقیق و توسعه و همکاری با شرکت‌های بین‌المللی، به نتایج پایدار و اثربخش منجر شده است.

روند بهره‌وری در برنامه‌های توسعه

محمدی در بخش دوم سخنان خود با اشاره به روند توجه به موضوع بهره‌وری در برنامه‌های توسعه کشور عنوان کرد در برنامه‌های دوم توسعه در قالب تبصره (۳۵) فقط حکم کلی برای ارتقای بهره‌وری مدنظر قرار گرفت اما هدف‌گذاری کمی تعیین نشده بود، در برنامه سوم توسعه اگرچه در متن قانون به موضوع بهره‌وری اشاره نشده بود، با این وجود براساس مصوبه هیات وزیران، نهادهای اجرایی مکلف به طراحی شاخص‌ها، تحلیل عوامل، برنامه‌ریزی و اجرای چرخه بهره‌وری با هماهنگی سازمان بهره‌وری شدند. در برنامه چهارم توسعه علاوه بر حکم، هدف‌گذاری تحقق ۳۰ درصد رشد اقتصادی از محل بهره‌وری گنجانده شد، اما سازکار تقسیم‌کار و مدل حاکمیت بهره‌وری ارائه نشده به‌طوری‌که براساس ماده (۵) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی مقرر شده بود از ۸ درصد رشد اقتصادی کشور، ۵.۵ درصد از محل ایجاد ظرفیت‌های جدید در حوزه نیروی انسانی و سرمایه و ۲.۵ درصد از محل ارتقای بهره‌وری نیروی کار و سرمایه تامین شود؛ بنابراین نرخ‌های بهره‌وری نیروی کار، سرمایه و کل عوامل تولید به ترتیب به‌اندازه ۳.۵ یک و ۲.۵ درصد هدف‌گذاری شد.

طبق ماده (۷۹) برنامه پنجم توسعه سهم بهره‌وری در رشد اقتصادی به یک‌سوم در پایان برنامه هدف‌گذاری و دستگاه‌ها مکلف به تدوین برنامه جامع بهره‌وری کشور شدند. همچنین در ماده (۳) برنامه، اهداف کمی متوسط رشد سالانه ارزش‌افزوده و بهره‌وری کل عوامل صنعت: ۹.۲ و ۲ درصد و همچنین متوسط رشد سالانه ارزش‌افزوده و بهره‌وری کل عوامل تولید بخش معدن ۸.۸ و ۲.۴ تعیین شد. در برنامه ششم فرآیند تکوینی به مرحله بهتری رسیده، چراکه علاوه‌بر حکم و هدف‌گذاری، مدل حاکمیت بهره‌وری نیز تا حدی مشخص‌شده و نقش‌گذاری‌ها انجام‌شده، به‌طوری‌که تحقق حدود یک‌سوم از رشد اقتصادی کشور از محل ارتقای بهره‌وری به‌عنوان یکی از رویکردهای مهم توسعه‌ای در برنامه‌های پنج‌ساله هدف‌گذاری شده است. همچنین در ماده (۳) برنامه، به‌منظور دستیابی به رشد اقتصادی متوسط سالانه ۸ درصد، متوسط رشد سالانه ارزش‌افزوده صنعت و معدن ۹.۳ و ۸.۸ درصد و متوسط رشد سالانه بهره‌وری کل عوامل تولید صنعت و معدن ۲ و ۲.۴ درصد هدف‌گذاری شد.

عملکرد بخش صنعت و معدن

در ادامه محمدی به بیان عملکرد بخش صنعت و معدن در تحقق اهداف بهره‌وری براساس ۵ برنامه توسعه اخیر پرداخت و گفت بررسی ۵ برنامه توسعه بعد از انقلاب نشان می‌دهد در ۴ سال پایانی برنامه دوم توسعه که در سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۷۸ به اجرا درآمد، رشد بهره‌وری نیروی کار بخش‌های صنعت و معدن به ترتیب ۲.۹ و ۱۱.۵ درصد، رشد بهره‌وری سرمایه بخش‌های صنعت و معدن به ترتیب ۳.۲ و ۱۲.۴ درصد و رشد بهره‌وری کل عوامل تولید بخش‌های صنعت و معدن به ترتیب ۱.۲ و ۱۰.۹ است. در واقع در این برنامه به‌دلیل افزایش استفاده از ظرفیت‌های بیکار تولید و محدودیت‌های ارزی به‌دلیل سررسید وام‌های ارزی کشور واردات با محدودیت روبه‌رو شد و متعاقب آن توجه به ساخت داخل افزایش یافت. در برنامه سوم توسعه وضعیت بهره‌وری به نسبت برنامه دوم اندکی بهبود یافت، به‌طوری‌که در برنامه سوم که طی سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۳ رشد بهره‌وری نیروی کار بخش‌های صنعت و معدن به ترتیب ۷.۱ و ۵.۴ درصد، رشد بهره‌وری سرمایه بخش‌های صنعت و معدن به ترتیب ۲ و ۵.۸درصد و رشد بهره‌وری کل عوامل تولید بخش‌های صنعت و معدن به ترتیب ۳.۲ و ۲.۸ درصد گزارش شده است. در این دوره بهبود نسبی روابط خارجی و افزایش سرمایه‌گذاری خارجی، تسهیل واردات کالاهای نیمه‌ساخته منجر به رشد سالانه بیش از ۱۵ درصدی تشکیل سرمایه ثابت صنعت و معدن شد.

برنامه چهارم توسعه با رویکرد هم‌پیوندی با اقتصادی جهانی وگذار از اقتصاد منبع محور به یک اقتصاد دانش‌بنیان طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ به اجرا درآمد. در این برنامه، تدوین سند ملی توسعه صنعت و معدن، نظام ملی نوآوری و تهیه برنامه جامع توسعه علم و فناوری و افزایش سرمایه‌گذاری در پژوهش به دولت تکلیف شده بود. بررسی عملکرد بهره‌وری در برنامه چهارم توسعه حاکی از آن است که رشد بهره‌وری نیروی کار بخش‌های صنعت و معدن به ترتیب ۷.۷ و ۱۷.۷درصد، رشد بهره‌وری سرمایه بخش‌های صنعت و معدن به ترتیب ۱.۷ و ۵.۱ درصد و رشد بهره‌وری کل عوامل تولید بخش‌های صنعت و معدن به ترتیب ۴ و ۷.۱ درصد تحقق‌یافته است. البته این شاخص‌ها متاثر از بهای نفت ۱۲۰ دلاری همزمان با رشد صنعت به‌دلیل اجرای طرح مسکن مهر، محدودیت واردات به‌دلیل بحران مالی سال ۲۰۰۸ بوده، به‌طوری‌که با بروز زمینه‌های بیماری هلندی در اقتصاد، نرخ تشکیل سرمایه ثابت صنعت و معدن با کاهش شدید نسبت به برنامه قبلی به ۵.۵ درصد رسید. در برنامه پنجم توسعه طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵، برای نخستین‌بار بهبود محیط کسب‌وکار و همچنین عضویت در سازمان جهانی تجارت مدنظر قرار گرفت با وجود این تحت‌تاثیر بیماری هلندی اقتصاد کشور ناشی از افزایش شدید نرخ نفت در اواخر سال‌های برنامه چهارم، آغاز تحریم‌های بین‌المللی علیه کشور و اجرای فاز نخست هدفمندی یارانه‌ها روند نزولی شاخص‌های بهره‌وری آغاز شد، به‌طوری‌که طی این برنامه نرخ رشد تشکیل سرمایه ثابت بخش صنعت و معدن منفی ۱۱.۲ شد.

همچنین رشد بهره‌وری نیروی کار بخش‌های صنعت و معدن به ترتیب ۲.۵ و ۳.۹ درصد، رشد بهره‌وری سرمایه بخش‌های صنعت و معدن به ترتیب ۱.۴ و ۴.۱ درصد تحقق یافت. در سال‌های انتهایی برنامه پنجم و آغازین برنامه ششم، تحت‌تاثیر فضای برجام شاخص بهره‌وری کمی بهبود یافت؛ به‌طوری‌که در دو سال ابتدایی برنامه ششم توسعه که در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۷ به اجرا درآمد، رشد بهره‌وری نیروی کار بخش‌های صنعت و معدن رشد بهره‌وری کل عوامل تولید بخش‌های صنعت و معدن به ترتیب ۹ و ۶.۴ درصد تحقق یافت. در واقع افزایش تولید ناشی از کاهش فشار تحریم‌ها و استفاده از ظرفیت‌های بیکار تولید منجر به بهبود بهره‌وری در این سال‌ها شد، اگرچه می‌توان پیش‌بینی کرد تحت‌تاثیر سیاست فشار حداکثری دولت ترامپ و تحریم‌های یکجانبه امریکا احتمالا حداقل در سال ۱۳۹۸ چشم‌انداز مثبتی برای رشد بهره‌وری بخش صنعت و معدن مشاهده نمی‌شود.

کارنامه ضعیف ایران

در ادامه این وبینار محمدی با اشاره به آمار گزارش دوره ۲۰۱۹ تا ۲۰۰۰ سازمان آسیایی بهره‌وری، بیان کرد از میان ۲۷ کشور مورد بررسی، ایران جزو ۵ کشور با پایین‌ترین سهم بهره‌وری در رشد اقتصادی است و با ۷ درصد سهم بهره‌وری کل عوامل تولید در رشد اقتصادی پس از کشورهای نپال، ویتنام و بنگلادش پایین‌ترین جایگاه را در میان کشورهای عضو APO دارد.

محمدی با اشاره به آمار شاخص‌های تحلیلگر بهره‌وری بخش صنعت و معدن براساس آمارهای مرکز آمار ایران طی دوره ۹۶-۱۳۷۵، به تبیین میزان تغییر شاخص‌هایی مانند سهم ارزش‌افزوده از محصول ناخالص داخلی، درصد شاغلان دارای آموزش عالی، متوسط سال‌های تحصیل شاغلان، سهم هزینه آموزش کارکنان از ارزش‌افزوده، سهم هزینه‌های تحقیق و توسعه از ارزش‌افزوده، شاخص مقیاس تولید، سهم صادرات مستقیم از ارزش ستانده و نسبت تشکیل سرمایه ثابت به ارزش‌افزوده پرداخت. او در پایان ارائه خود مهم‌ترین چالش‌های بهره‌وری پایین بخش صنعت و معدن را فضای کسب‌وکار نامناسب، وجود ظرفیت‌های بیکار به دلایلی مانند فرسودگی ماشین‌آلات و تجهیزات، به‌روز نبودن فناوری و تحریم‌های بین‌المللی، کم‌توجهی به فعالیت‌های تحقیق‌وتوسعه و نوآوری در بنگاه‌ها که نتیجه آن کیفیت پایین محصولات یا نرخ تمام‌شده بالاست، اتکای بیش‌ازحد به بازار داخل به‌دلایل تحریمی، کم‌توجهی به آموزش حرفه‌ای کارکنان، کم‌توجهی به تولید محصولات با ارزش‌افزوده بالا و خدمات پس از فروش و زیاد بودن اتلاف‌ها در فرآیندهای تولید و فروش و کم‌توجهی به فروش خدمات فنی‌مهندسی برشمرد.

مصطفی محمدی

امیر خالصی

تعهد و باور به اهمیت بهره‌وری

در ادامه امیر خالصی، معاون امور اقتصاد کلان سازمان برنامه‌وبودجه کشور، با بیان اینکه پیش‌نیاز رشد بهره‌وری در اقتصاد کشور، تعهد و باور به اهمیت بهره‌وری نزد تصمیم‌گیران و تصمیم‌سازان اقتصاد کشور است، گفت متاسفانه دست‌کم در ۵ برنامه اخیر توسعه کشور، به این موضوع آن‌طور که شایسته بوده، پرداخته نشده است. دومین عامل عدم‌توجه جدی فعالان اقتصادی به موضوع بهره‌وری مربوط به تشدید شرایط نااطمینانی در اقتصاد است. افزایش متغیرهای مؤثر بر تغییر قوانین و شاخص‌های کلان اقتصاد کشور عمدتا متاثر از اقتصاد سیاسی عامل دیگری برای کاهش اولویت شاخص بهره‌وری در اقتصاد کشور است.

معاون امور اقتصاد کلان سازمان برنامه‌وبودجه کشور با بیان اینکه بررسی روند بهره‌وری بخش صنعت و معدن متناسب با برنامه‌های توسعه حاکی از آن است که استراتژی‌های رشد صنعت و معدن کشور در ۵ برنامه توسعه عمدتا مبتنی بر رشد سرمایه‌گذاری یا رشد اشتغال بنا نهاده شده، بر نیاز بخش صنعت و معدن برای تدوین استراتژی رشد همزمان تولید، اشتغال و بهره‌وری تاکید کرد.

سخن پایانی

کارشناسان در تبیین دلایل افت بهره‌وری در شرایط تحریم، به‌عواملی مانند بی‌ثباتی شرایط کلان اقتصادی، کاهش مصارف خانوار و متعاقب آن کاهش خرید و کاهش تولیدات کشور، رشد شتابان نرخ ارز، کاهش تجارت و چالش‌های مربوط تامین مواد اولیه اشاره دارند؛ بنابراین در تشریح علل افت بهره‌وری کل عوامل در شرایط تحریمی، تدوین برنامه رشد بخش صنعت و معدن با دو سناریوی کاهش تحریم و عدم‌تغییر شرایط تحریمی از ضرورت‌های یک سال آینده وزارت صنعت، معدن و تجارت شمرده می‌شود.

در نهایت برخی کارشناسان معتقدند تعریف برنامه‌های بهبود بهره‌وری بدون توجه به تعریف منابع مالی اجرای برنامه یکی از مهم‌ترین دلایل شکست برنامه‌های بهبود بهره‌وری در کشور است. این گروه با تاکید بر مشکلات حقوقی تامین منابع مالی اجرای پروژه‌های بهبود بهره‌وری از محل عواید مالی ناشی از رشد بهره‌وری، خواستار سرمایه‌گذاری دولت یا ایجاد صندوق بهره‌وری برای تامین مالی پروژه‌های بهبود بهره‌وری شد.

بین‌الملل

بهره‌وری در کشورهای در حال توسعه

جابه‌جایی نیروی کار از بخش‌های با بهره‌وری پایین‌تر به سمت بخش‌های دارای بهره‌وری بالاتر، حدود دوپنجم رشد کل بهره‌وری نیروی کار در کشورهای در حال توسعه و نوظهور را بین سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۷ به خود اختصاص داده است. بین سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ با کم شدن شکاف بهره‌وری بین بخش‌های گوناگون اقتصادی، افزایش بهره‌وری ناشی از تخصیص مجدد نیروی کار کُند شده است.

طبق ارزیابی‌ها، در شرایط فعلی، اختلالات ناشی از بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ ممکن است این کاهش را تشدید کند، چراکه همه‌گیری کرونا می‌تواند دوباره جابه‌جایی نیروی کار را کُندتر کند. گزارش حاضر به بررسی اطلاعات ارزش‌افزوده و اشتغال ۱۰۳ کشور (۳۴ کشور پیشرفته و ۶۹ کشور در حال توسعه که ۹ کشور آن دارای کمترین درآمد هستند) در ۹ بخش اقتصادی طی سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۷ می‌پردازد. در این گزارش، شکاف‌های بزرگ بهره‌وری در بخش‌های «کشاورزی»، «معدن»، «صنعت(ساخت)»، «آب، برق، گاز (صنایع همگانی)»، «ساختمان»، «خدمات تجاری»، «خدمات حمل‌ونقل»، «تامین مالی و خدمات کسب‌وکار» و «سایر خدمات» بررسی شده است.

براساس داده‌های منتشرشده از سوی معاونت بررسی‌های اقتصادی اتاق بازرگانی تهران، تخصیص مجدد عوامل تولید به بخش‌های با بهره‌وری بالاتر، از مدت‌ها قبل به‌عنوان یکی از محرک‌های اصلی رشد کلی بهره‌وری و به‌عنوان منبع اصلی رشد بهره‌وری در فرآیند صنعتی شدن به‌ویژه در بسیاری از بازارهای نوظهور و اقتصادهای در حال توسعه مانند جنوب صحرای افریقا و شرق آسیا و اقیانوسیه شناخته شده است. پس از چند دهه تخصیص مجدد نیروی کار از کشاورزی به سایر بخش‌ها، این بخش در سال ۲۰۱۷، معادل ۳۰ درصد اشتغال در کشورهای در حال توسعه و نوظهور - در مقایسه با سهم ۵۰ درصدی آن در دو دهه قبل - را از آن خود کرده است. همچنین در سال ۲۰۱۷، کمتر از ۱۰ درصد ارزش‌افزوده نیز متعلق به این بخش بوده است.

با این حال، در کشورهای با درآمد پایین، بخش کشاورزی هنوز بیش از ۶۰ درصد اشتغال را به خود اختصاص داده که این موضوع تا حدودی میزان بهره‌وری پایین در این کشورها را نشان می‌دهد.

پس از رشد سریع بخش‌های خدماتی در کشورهای در حال توسعه و نوظهور در دو دهه گذشته، در سال ۲۰۱۷ بخش خدمات حدود ۴۰ درصد از اشتغال را به خود اختصاص داد، با این وجود، هنوز سهم آن در اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه از سهم آن در اقتصادهای پیشرفته (۷۵ درصد) کمتر است. رشد بهره‌وری در بخش خدمات، منبع اصلی رشد کلی بهره‌وری در کشورهای در حال توسعه و نوظهور در دوره پس از بحران مالی جهانی بوده که تقریبا دو سوم رشد بهره‌وری کل در کشورهای در حال توسعه و نوظهور (در مقایسه با سهم یک‌پنجمی بخش صنعت) و بیش از ۰/۹ رشد بهره‌وری در کشورهای کم‌درآمد را به خود اختصاص داده است. افزایش بهره‌وری ناشی از تخصیص مجدد عوامل تولید پس از سال ۲۰۰۸ کاهش یافته که علت آن کاهش شدید رشد بهره‌وری کشورهای در حال توسعه و نوظهور بوده است.

براساس این اطلاعات، به‌طور متوسط در کشورهای در حال توسعه و نوظهور، بهره‌وری در بخش کشاورزی (که دارای کمترین میزان بهره‌وری است)، ۸۵ درصد پایین‌تر از متوسط کل بهره‌وری است. در اقتصادهای پیشرفته، این تفاوت به‌طور قابل‌توجهی کمتر است.

با گذشت زمان، شکاف بهره‌وری بین بخش کشاورزی و سایر بخش‌های با بهره‌وری بالاتر کاهش یافته است. شکاف بهره‌وری در بخش‌های با بهره‌وری بالاتر (نسبت به بهره‌وری در کشاورزی)، در کشورهای در حال توسعه و نوظهور از ۳۵۰ درصد در سال ۱۹۹۵ به ۳۱۰ درصد در سال ۲۰۱۷ و در کشورهای با درآمد پایین، از ۵۰۰ درصد در سال ۱۹۹۵ به ۴۰۰ درصد در سال ۲۰۱۷ کاهش یافته است.

نتایج این بررسی حاکی از آن است که شکاف بهره‌وری اقتصادهای پیشرفته و اقتصادهای درحال توسعه و نوظهور فقط اندکی کاهش یافته و حتی در برخی موارد، این شکاف در کشاورزی، صنعت (ساخت) و آب، برق و گاز افزایش یافته است.

براساس اطلاعات منتشرشده، در ۳ منطقه کشورهای در حال توسعه و نوظهور (اروپا و آسیای مرکزی، امریکای لاتین و کارائیب و خاورمیانه و شمال افریقا) نیروی کار نه‌تنها از بخش کشاورزی خارج شده، بلکه از بخش صنعت نیز خارج شده است؛ «صنعتی‌زدایی». در این مناطق اشتغال تا حد زیادی به بخش ساختمان (خاورمیانه و شمال افریقا)، بخش تامین مالی (امریکای لاتین و کارائیب و خاورمیانه و شمال افریقا) و خدمات تجاری (خاورمیانه و شمال افریقا و اروپا و آسیای‌مرکزی) منتقل شده است. از آنجاکه برخی از این بخش‌ها، به‌ویژه خدمات تجارتی و ساختمان، بهره‌وری کمتری نسبت به صنعت (ساخت) دارند، این امر منجر به سهم پایین‌تر اروپا و آسیای مرکزی یا حتی سهم منفی امریکای لاتین و کارائیب و خاورمیانه و شمال افریقا از منابع بین‌بخشی برای رشد بهره‌وری شده است.

چهره

خطمشی‌های حوزه بهره‌وری در استان‌ها

فاطمه پهلوانی
رئیس سازمان ملی بهره‌وری ایران

بهره‌وری یک امر چندوجهی است. این بدان معنی است که خاستگاه و پایه‌های این مفهوم در تفکر سیستمی و فرآیندهای سازمانی بهبود عملکرد نیروی انسانی است اما نتایج فعالیت‌های بهره‌وری که به بخش دولتی و عمومی هم محدود نمی‌شود و بنگاه‌های اقتصادی خصوصی در سطح ملی را نیز دربر می‌گیرد، همه در بعد اقتصاد خود را نشان می‌دهند. اگر می‌خواهیم کمیته بهره‌وری در استان تشکیل دهیم باید آن را ذیل شورای راهبری توسعه مدیریت استان ایجاد کنیم. ما منکر این نیستیم که امر بهره‌وری یک امر اقتصادی است و باید دنبال این باشیم که اثر فعالیت‌های بهره‌ورانه را در تولید ناخالص ملی و در کلان اقتصاد کشور ببینیم. ساختار کمیته بهره‌وری از نظر اعضای پیشنهادشده این جنبه را داشت که هماهنگی‌های استان به گونه‌ای باشد که خطمشی‌ها و سیاست‌های آن تعیین و به نهادها هم ابلاغ شود.

سال‌هاست براساس ماده ۵ قانون برنامه ششم، نهادهای اجرایی ملی مکلف شده‌اند برنامه ارتقای بهره‌وری بخش‌های ذیل خود را ارائه کنند و از زمان ابلاغ برنامه ششم یعنی اوایل سال ۹۶ تکلیف شد که در مدت ۶ ماه نهادها، برنامه ارتقای بهره‌وری خود را به سازمان ملی بهره‌وری ایران ارائه کنند و این سازمان آنها را بررسی و تایید و بعد از یک سال این برنامه‌ها را برای تصویب تقدیم هیات‌وزیران کند. شاید این دلیل اصلی تشکیل کمیته‌های بهره‌وری استان‌ها نیز باشد.

ما به‌تنهایی نمی‌توانیم امر بهره‌وری را در کشور محقق کنیم و نیازمند این هستیم که برای تحقق این مهم شبکه‌سازی شود. بنابراین کمیته بهره‌وری استان‌ها قرار است خطمشی‌ها، برنامه‌ها و سیاست‌هایی که استان در حوزه بهره‌وری دارد را مشخص کرده و از طریق مسئولان استانی به نهادهای ملی اعلام کنند.

مدیر روابط‌عمومی فولاد مبارکه خبر داد

مشارکت در اجرای پروژه انتقال آب از خلیج‌فارس

گروه استان‌ها
editor@smtnews.ir

هادی نباتی‌نژاد

در ادامه طرح تحول دیجیتال در فولاد مبارکه تا سال ۱۴۰۴ همه خطوط تولید این شرکت رباتیک خواهد شد

مدیر روابط‌عمومی و روابط بین‌الملل شرکت فولاد مبارکه اصفهان گفت: پروژه انتقال آب از خلیج‌فارس به فلات مرکزی ایران، تا شهر یزد پیشرفت داشته که در ادامه با مشارکت ۳ شرکت بزرگ فولاد مبارکه، ذوب‌آهن و پالایشگاه اصفهان، انتقال آب به صنایع اصفهان و سایر بخش‌های کشاورزی و آشامیدنی در دستور کار خواهد بود که سهم فولاد مبارکه از این مشارکت ۲۹ درصد است. هادی نباتی‌نژاد در گفت‌وگو با ایرنا افزود: سال گذشته در مجموع ۷.۴ میلیون تن گندله (رشد ۴.۸ درصدی نسبت به سال ۹۸)، حدود ۸.۸ میلیون تن آهن اسفنجی (رشد ۱۲ درصدی) و نزدیک به ۸ میلیون تن تختال (رشد ۲.۸ درصدی) در فولاد مبارکه اصفهان تولید شد. نباتی‌نژاد ادامه‌داد: گذر از مرز صادرات ۲۲ میلیون تن محصولات فولادی تخت و ارزآوری بیش از ۹ میلیارد دلاری، فروش بیش از ۱۲۰ میلیون تن محصولات فولادی تخت در بازارهای داخلی و صادراتی و تحویل بیش از ۷.۷ میلیون تن انواع محصولات در سال جهش تولید (۱۳۹۹) و ثبت رکوردی جدید از ابتدای زمان بهره‌برداری، از جمله توفیقات حاصل شده است. وی بیان کرد: این توفیقات در حالی حاصل شد که موانعی بزرگی همچون کرونا و تحریم‌ها وجود داشت و مدیرعامل شرکت فولاد مبارکه نیز از سوی امریکایی‌ها تحریم شد.

افزایش عمق ساخت داخل محصولات

مدیر روابط‌عمومی فولاد مبارکه اصفهان گفت: در موضوع تولید محصولات نیز توجه به توان داخل و بومی‌سازی برخی قطعات و تجهیزات در دستور کار قرار گرفت به طوری که برای بیش از یک‌هزار قطعه برنامه داخلی‌سازی درنظر گرفته شد که کاهش ارزبری قابل‌توجهی را به دنبال داشت. وی ادامه‌داد: تولید تختال با عرض ۲ متر مورد استفاده در صنایع کشتی‌سازی و سایر صنایع، محصول جدیدی بود که سال گذشته برای نخستین‌بار ساخت آن در دستور کار قرار گرفت و کشور از این محصول بی‌نیاز شد.

مدیریت مصرف آب و ارتقای بهره‌وری

نباتی‌نژاد اضافه کرد: در موضوع مصرف آب که چالشی اساسی فراروی این شرکت است، خریداری پساب ۹ شهرستان استان اصفهان از سوی فولاد مبارکه در دستور کار قرار گرفت و با تصفیه‌خانه‌ای که به همین منظور احداث شد، ضمن کاهش مصرف آب، این مشکل نیز مدیریت شد. وی اظهار کرد: صرفه‌جویی ۲۹۰ درصدی در مصرف آب، دیگر دستاورد فولاد مبارکه در سال‌های اخیر است به طوری که مصرف ۱۶.۶ مترمکعبی در هر تن برای تولید ۲.۴ میلیون تن فولاد در سال ۷۳، به ۲.۹ مترمکعب در هر تن برای تولید ۷ میلیون تن فولاد در سال گذشته تبدیل شد.

این مسئول فولاد مبارکه خاطرنشان کرد: اکنون پروژه انتقال آب از خلیج‌فارس به فلات مرکزی ایران، تا شهر یزد پیشرفت داشته که در ادامه با مشارکت ۳ شرکت بزرگ فولاد مبارکه، ذوب‌آهن و پالایشگاه اصفهان، انتقال آب به صنایع اصفهان و سایر بخش‌های کشاورزی و آشامیدنی در دستور کار خواهد بود که سهم فولاد مبارکه از این مشارکت ۲۹ درصد است.

پروژه‌های توسعه‌ای شرکت

مدیر روابط‌عمومی و روابط بین‌الملل شرکت فولاد مبارکه اصفهان در ادامه به برخی پروژه‌های توسعه‌ای این شرکت اشاره کرد و گفت: طی افق ۱۴۰۴ و ۴ سال پیش‌رو در مجموع ۸ طرح و پروژه توسعه‌ای ویژه در این

مجموعه با اعتبار ارزی ۸۹۸ میلیون یورو و اعتبار ریالی بیش از ۲۲۸ هزار میلیارد ریالی اجرایی می‌شود که زمینه اشتغال به کار ۴ هزار و ۶۶۰ نفر را به صورت مستقیم و ۲۹ هزار و ۳۰۰ نفر را به صورت غیرمستقیم فراهم خواهد کرد. وی تصریح کرد: این طرح‌ها شامل پروژه نورد گرم ۲ شرکت فولاد مبارکه اصفهان (تکمیل زنجیره تولید تا ۷.۲ میلیون تن)، فولادسازی و ریخته‌گری تختال شرکت فولاد سفید دشت چهارمحال و بختیاری (۸۰۰ هزار تن تختال)، تکمیل خطوط تولید الکترود گرافیتی شرکت نوین الکترود اردکان، طرح توسعه شرکت فولاد امیرکبیر کاشان (فاز نخست)، احداث واحد فولادسازی و ریخته‌گری بیلت مجتمع فولاد زاگرس اندیمشک (۴۰۰ هزار تن بیلت)، افزایش ظرفیت زیر سقف از ۱.۵ به ۲ میلیون تن تختال فولاد هرمزگان نیم میلیون تن تختال) و ساخت کارخانه تولید ورق عریض شرکت فولاد هرمزگان (۱.۲ میلیون تن بلیت) است.

طرح تحول دیجیتال

نباتی‌نژاد با اشاره به آغاز طرح تحول دیجیتال در فولاد مبارکه، افزود: مطابق این برنامه تا سال ۱۴۰۴ همه خطوط تولید این شرکت رباتیک خواهد شد، همچنین از جرثقیل‌ها و سایر تجهیزات اتوماتیک بهره‌برداری شده و حتی سامانه‌های اداری نیز به سیستم دیجیتالی ارتقا خواهند یافت.این مسئول فولاد مبارکه با بیان اینکه طرح یادشده به تأسی از فولادسازان بزرگ جهان در حال عملیاتی و اجرایی شدن است، خاطرنشان کرد: در سال ۱۴۰۰ نیز ۲۲ پروژه با همین محوریت تعریف شده است.

مسئولیت‌های اجتماعی فولاد مبارکه

به گفته وی، با وجود رفت‌وآمد روزانه بیش از ۲۲ هزار نفر در این شرکت اعم از کارکنان، کارگران، پیمانکاران، مدیران و...، کنترل‌های لازم در موضوع کرونا با قوت از سوی دست‌اندرکاران امر دنباله‌گیری می‌شود، به طوری که با کمترین میزان ابتلا از ابتدای پاندمی کرونا مواجه بوده و هیچ فوتی نداشتیم.

نباتی‌نژاد اضافه کرد: در بخش مسئولیت‌های اجتماعی سال گذشته بیش از ۱۰۰ میلیارد تومان از سوی این شرکت در حوزه کرونا هزینه شد، به طوری که از ابتدای پاندمی بیش از ۱۲ هزار تن اکسیژن در کارخانه تولید شد و به صورت رایگان در اختیار بیمارستان‌های درمانگر کرونا در اصفهان و شهرهای اطراف قرار گرفت؛ به این ترتیب بازار سیاهی که برای این محصول ایجاد شده بود نیز شکسته شد.وی خاطرنشان کرد: علاوه‌بر آن، هرگونه کمبود تجهیزات و امکانات بیمارستان‌ها احصا شد و در اختیار آنها قرار گرفت. مدیر روابط‌عمومی فولاد مبارکه اصفهان، توجه به حوزه ورزش را وظیفه دیگر این شرکت در راستای مسئولیت‌های اجتماعی برشمرد و گفت: در همین پیوند، باشگاه فرهنگی-ورزشی سپاهان با حدود ۳ هزار نفر ورزشکار در ۷۴ رشته و رده‌های مختلف سنی مورد حمایت شرکت قرار دارد.وی بیان کرد: ساخت ورزشگاه، کمک به خیریه‌ها، اهدای یک‌هزار و ۶۰۰ دستگاه تبلت به دانش‌آموزان بی‌بضاعت، مشارکت در ترمیم جاده‌ها و توجه ویژه به آزادی زندانیان جرایم غیرعمد از جمله دیگر اقدام‌ها در این راستا است.

نباتی‌نژاد گفت: از سال ۹۳ تاکنون بیش از ۱۵ میلیارد تومان از سوی این شرکت برای آزادی زندانیان جرایم غیرعمد اهدا شد و فقط در ماه مبارک رمضان امسال مبلغ ۲ میلیارد و ۲۰۰ میلیون تومان به این مهم اختصاص یافت که تاکنون موجب آزادی یک‌هزار نفر شده است.

آگهی فقدان سند مالکیت

آقای علی بهرام زاده صومعه وکالتا بموجب وکالتنامه ۷۲۳ مورخ ۸۰/۰۹/۱۲ دفترخانه ۶۴۴ تهران از طرف مالک خانم کوکب جعفر قلی زاده با اعلام گم شدن سند مالکیت ملک مورد آگهی با تسلیم استشهادیه گواهی امضا، شده ذیل شماره ۱۳۹۹۰۲۱۵۲۳۳۸۰۰۰۷۰۹ بدون تاریخ دفترخانه۵۹ پرند طی درخواست وارده ۱۰۲۳۰۳۹۴۰۵ مورخ ۹۹/۱۲/۱۹ تقاضای صدور المثنی سند مالکیت ملک مذکور را نموده اند که مراتب در اجرای ماده ۱۲۰ آئین نامه قانون ثبت به شرح زیر آگهی می‌گردد. ۱-نام و نام خانوادگی مالک: کوکب جعفر قلی زاده مالک ۳۰۰ مترمربع مشاع از شش هکتار از ۴۶۰۲۰۰ مترمربع مشاع از ششدانگ یک قطعه زمین بمساحت ۲۱۶۳۹۸۰ مترمربع ششدانگ ۲-شماره پلاک: ۸۲۵ فرعی از ۱۲۱ اصلی واقع در بخش ۱۱ تهران ۳-علت گم شدن: جابه جایی ۴-خلاصه وضعیت ملک: سند مالکیت ۳۰۰ مترمربع مشاع از شش هکتار از ۴۶۰۲۰۰ مترمربع مشاع از ششدانگ یک قطعه زمین بمساحت ۲۱۶۳۹۸۰ مترمربع ششدانگ به پلاک شماره۸۲۵ فرعی از ۱۲۱ اصلی واقع در بخش ۱۱ تهران بنام آقای حسن حامدی فر ذیل ثبت ۴۵۱ دفتر ۱۲۱/۲ صفحه۵۰ شماره چاپی ۱۳۴۰۵۹ ثبت و صادر و تسلیم گردیده است لذا باتوجه به اعلام فقدان سند مالکیت ملک فوق الذکر و درخواست صدور المثنی آن مراتب اعلام تا هرکس نسبت به ملک مورد آگهی معامله کرده که در قسمت چهارم این آگهی ذکر نشده یا مدعی وجود آن نزد خود می باشد باید ظرف ده روز پس از انتشار آگهی به ثبت محل مراجعه و اعتراض خود را ضمن ارایه اصل سند مالکیت یا سند معامله تسلیم نماید و اگر ظرف مهلت مقرر اعتراض نرسد و یا در صورت اعتراض اصل سند مالکیت یا سند معامله ارائه نشود اداره ثبت المثنی سند مالکیت را طبق مقررات صادر به متقاضی تسلیم خواهد کرد. (شناسه آگهی۱۱۳۷۱۴۴)

رئیس واحد ثبتی حوزه ثبت ملک کن تهران – امید ملک

۱۰۸۴۳/م الف

آگهی تسلیم سند مالکیت

نظر به اینکه سند مالکیت ششدانگ یک دستگاه آپارتمان مسکونی واقع در طبقه پنج به مساحت ۱۳۲/۲۸ مترمربع قطعه۵ تفکیکی شماره ۵۵۲۱ فرعی از ۳۴ اصلی مفروز و مجزی شده از پلاک ۱۹۵۸ فرعی از اصلی مذکور واقع در بخش یازده تهران به انضمام پارکینگ به مساحت ۱۰/۵۸ مترمربع قطعه دوم تفکیکی واقع در سمت شرق طبقه همکف جنوب نورگیر مشاعی و انباری به مساحت۷/۳۸ مترمربع قطعه چهارم واقع در سمت جنوب زیرزمین ذیل ثبت ۳۱۹۶۰۳ و ۳۱۹۶۰۵ صفحه۵۸ و ۶۱ دفتر ۱۲۲۷ به نام منصور منصوری راوندی و افسر نادر شاهی ثبت سند مالکیت صادر شده است با توضیح اینکه عرصه ملک وقف می باشد و سه دانگ مشاع سهمی خانم افسر نادر شاهی برابر سند قطعی ۶۱۹۲۹-۱۳۹۵/۴/۸ دفترخانه۸۶۸ تهران به کامشاد منصوری راوندی منتقل و سند مالکیت کادastری به چاپی ۹۲۴۴۶۶ به نام ایشان صادر شده است سپس آقای منصور منصوری راوندی برابر گواهی حصر وراثت شماره۹۵۰۹۹۷۰۹۲۰۷۰۰۲۰۳-۱۳۹۷/۵/۳ شعبه۸ مجتمع شماره یک شورای حل اختلاف تهران فوت نموده وراث وی عبارت از افسر نادرشاهی (همسر) و فرشاد و کامشاد و فرناز و شهرت همگی منصوری راوندی(فرزندان) متوفی می باشند سپس نسبت به سهم الارث کامشاد منصوری راوندی به میزان ۱/۲ دانگ مشاع به انضمام بهای ثمنیه اعیانی۱/۸ دانگ مشاع دیگر سند مالکیت جداگانه به شماره چاپی ۸۶۲۷۷۱ صادر شده است ضمناً طبق محتویات پرونده خانم افسر نادرشاهی برابر اقرارنامه شماره ۶۷۲۹۱-۱۳۹۶/۰۳/۰۶ دفترخانه ۸۶۸ تهران اقرار به دریافت ثمنیه عرصه و اعیان ملک مذکور نموده است سپس برابر دادنامه شماره ۱۰۰۵۶۱۱۱-۹۹۰۹۹۷۰۰-۱۳۹۹/۰۴/۳۰ شعبه۱۰۴ مجتمع قضایی عدالت تهران حکم به ابطال سند مالکیت شماره چاپی ۸۶۲۷۷۱ صادر گردیده است و رای صادره قطعی گردیده و چون با اخطار به خانم فرناز منصوری نامبرده اخیر سند مالکیت را تسلیم ننموده مراتب در اجرای تبصره۳ ذیل ماده ۱۲۰ آئین نامه قانون ثبت آگهی می شود که دارنده سند مالکیت مذکور از تاریخ انتشار این آگهی ظرف ۱۰ روز سند مالکیت مذکور را تسلیم در صورت انقضای مدت و عدم وصول اعتراض موجه سند مالکیت ورثه طبق قانون صادر و تسلیم خواهد شد. (شناسه آگهی ۱۱۳۷۱۸۸)

رئیس واحد ثبتی حوزه ثبت ملک قلهک تهران– مهدی شعبانی

۱۰۸۴۴/م الف

آگهی فقدان سند مالکیت

آقای منوچهر وطن دوست بموجب وکالتنامه شماره۱۶۴۵۲ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۱ دفترخانه ۱۳۲۰ تهران از طرف آقای فرهاد وطن دوست جمال آباد، با اعلام گم شدن سند مالکیت ملک مورد آگهی با تسلیم استشهادیه گواهی امضا، شده ذیل شماره ۵۵۹۸ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۸ دفترخانه۱۳۲ تهران طی درخواست وارده ۳۲۳۵۲ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۱۸ تقاضای صدور المثنی سند مالکیت را نموده اند که مراتب در اجرای ماده ۱۲۰ آئین نامه قانون ثبت به شرح زیر آگهی می گردد: ۱-نام و نام خانوادگی: آقای فرهاد وطن دوست جمال آباد مالک ششدانگ ۲-شماره پلاک: ۵۲۵۵/۱ واقع در بخش هشت تهران ۳-علت گم شدن: اسباب کشی ۴-خلاصه وضعیت مالکیت: سند مالکیت ششدانگ یکباب اطاق و دالان فوقانی و انبار و قهوه خانه متصلات بهم بمساحت ۵۱/۶۰ مترمربع تحت پلاک ۱ فرعی از ۵۲۵۵ اصلی واقع در بخش۸ تهران ذیل ثبت۲۲۱۴۴ صفحه ۲۸۱ دفتر املاک۱۳۲ به شماره چاپی ۹۳۹۵۸۱ بنام آقای فرهاد وطن دوست جمال آباد صادر و تسلیم شده است بگواهی دفتر بازداشتی ملک مذکور بازداشت ندارد. لذا باتوجه به اعلام فقدان سند مالکیت ملک فوق الذکر و درخواست صدور المثنی آن مراتب اعلام تا هرکس نسبت به ملک مورد آگهی معامله کرده که در قسمت چهارم این آگهی ذکر نشده یا مدعی وجود سند مالکیت نزد خود می باشد باید ظرف مهلت مقرر اعتراض نرسد و یا در صورت اعتراض اصل سند مالکیت یا سند معامله تسلیم نماید و اگر ظرف مهلت مقرر اعتراض خود را ضمن ارایه اصل سند مالکیت یا سند معامله ارائه نشود اداره ثبت المثنی سند مالکیت را طبق مقررات صادر و به متقاضی تسلیم خواهد کرد. نشانی ثبت محل: خیابان شیخ هادی نرسیده به خیابان جمهوری نبش کوچه رجب بیگی پلاک ۳۶ اداره ثبت اسناد و املاک مولوی(شناسه آگهی ۱۱۳۷۱۹۱)

رئیس ثبت اسناد و املاک مولوی تهران – الیاس صهبا

۱۰۸۴۵/م الف

آگهی فقدان سند مالکیت

آقای محمد دهقان آزاد با اعلام گم شدن سند مالکیت ملک مورد آگهی با تسلیم استشهادیه گواهی امضا، شده ذیل شماره ۳۴۵۴۷-۱۳۹۶/۰۶/۳۰ دفترخانه۴۴۵ تهران طی درخواست وارده شماره۱۴۰۰۸۵۶۰۱۰۲۶۰۰۲۹۹۵-۱۴۰۰/۰۲/۰۵ تقاضای صدور سند المثنی سند مالکیت را نموده اند که مراتب در اجرای ماده ۱۲۰ آئین نامه قانون ثبت به شرح زیر آگهی می‌گردد: ۱-نام و نام خانوادگی مالک: آقای محمد دهقان آزاد ۲-شماره پلاک: ۴۳/۱۲۱۴۲ واقع در بخش ۱۱ تهران ۳-علت گم شدن: جابجایی ۴-خلاصه وضعیت مالکیت: سند مالکیت ششدانگ یکدستگاه آپارتمان واقع در سمت غرب طبقه دوم به مساحت ۱۰۲/۷۷ مترمربع قطعه۵ تفکیکی شماره۱۲۱۴۲ فرعی از ۴۳ اصلی مفروز از ۱۲۱۱۸ فرعی از اصلی مذکور به انضمام پارکینگ قطعه دوم تفکیکی واقع در بخش۱۱ تهران به چاپی۸۶۲۹۲۵ به نام محمد دهقان آزاد صادر و تسلیم گردیده است. لذا با توجه به اعلام فقدان سند مالکیت ملک فوق الذکر و درخواست صدور المثنی آن مراتب اعلام تا هرکس نسبت به ملک مورد آگهی معامله کرده که در قسمت چهارم این آگهی ذکر نشده یا مدعی وجود سند مالکیت نزد خود می باشد باید تا ده روز پس از انتشار آگهی به ثبت محل مراجعه و اعتراض خود را ضمن ارائه اصل سند مالکیت یا سند معامله تسلیم نماید و اگر ظرف مهلت مقرر اعتراضی نرسد و یا در صورت اعتراض اصل سند مالکیت یا سند معامله ارائه نشود اداره ثبت المثنی سند مالکیت را طبق مقررات صادر و به متقاضی تسلیم خواهد کرد. رونوشت به: ۱-ستاد اجرایی فرمان حضرت امام خمینی(ره) ۲- دفاتر اسناد رسمی جهت اطلاع از اعلام فقدان سند مالکیت و تقاضای صدور المثنی. (شناسه آگهی ۱۱۳۷۱۹۲)

رئیس واحد ثبتی حوزه ثبت ملک قلهک تهران – مهدی شعبانی

۱۰۸۴۶/م الف

آگهی فقدان سند مالکیت

خانم افتخار السادات سید نورانی ضمن ارائه دو برگ استشهادیه محلی مصدق بشماره یکتا ۱۴۰۰۰۲۱۵۲۵۷۴۰۰۰۰۴۶ و رمز تصدیق ۳۱۶۶۴۰ و شماره ترتیب ۲۵۲۴۸ مورخه ۱۴۰۰/۱/۳۱ دفترخانه ۳۶۰ تهران مدعی است که سند مالکیت ششدانگ یکدستگاه آپارتمان مسکونی واقع در سمت جنوبی طبقه سوم قطعه۶ تفکیکی بمساحت ۹۶/۴۵ مترمربع بانضمام ششدانگ یکواحد پارکینگ قطعه۳ بمساحت ۱۰/۵۶ مترمربع واقع در سمت غربی طبقه همکف و ششدانگ یکباب انباری قطعه۸ بمساحت ۲/۱۷ مترمربع واقع در سمت جنوبی زیرزمین بشماره۹۰ ۵۲۹ فرعی از ۷۴ اصلی مفروز و مجزی شده از ۴۰۸۶ فرعی از اصلی مذکور بخش ۱۱ تهران ثبت و سند مالکیت بشماره چاپی ۱۶۶۰۲۰ و بشماره دفتر الکترونیکی بنام افتخار السادات سید نورانی صادر و تسلیم گردیده است به علت جابجایی مفقود گردیده و درخواست صدور سند مالکیت المثنی نموده است لذا مراتب باستناد تبصره یک اصلاحی مورخه ۷۲/۹/۲ ماده ۱۲۰ آئین نامه قانون ثبت در یک نوبت آگهی می شود تا چنانچه کسی مدعی انجام معامله نسبت به ملک مرقوم غیراز اسناد فوق و یا وجود سند مالکیت مذکور نزد خود می باشد از تاریخ نشر این آگهی ظرف مدت ۱۰ روز به این منطقه مراجعه و اعتراض خود را ضمن ارائه اصل سند مالکیت یا سند معامله تسلیم و رسید دریافت نمائید تا مورد رسیدگی قرار گیرد والا پس از انقضای مهلت مزبور و نرسیدن واخواهی نسبت به صدور سند مالکیت المثنی طبق مقررات اقدام خواهد شد. (شناسه آگهی۱۱۳۷۱۴۲)

سرپرست واحد ثبتی حوزه ثبت ملک سعادت آباد تهران - محمد گلباغی

۱۰۸۴۱/م الف

در گفت‌وگو با فعالان صنایع معدنی مطرح شد

بهره‌وری، الزامی برای تداوم سودآوری

در عصر حاضر ارتقای بهره‌وری به‌عنوان استراتژی بهبود عملیات تولید موردتوجه قرار دارد. توجه به پارامترهای بهره‌وری زمینه سودآوری عملکردی شرکت‌های گوناگون را فراهم می‌کند. مقدار و نرخ رشد بهره‌وری تاثیر بسزایی بر روند تولید و رقابت‌پذیری محصولات در بازار جهانی و... دارد. بهره‌وری بازتابی از رابطه میان منابع مصرف‌شده و محصول تولیدشده، ضمن بررسی کارآیی، اثربخشی و کیفیت محصول است. درنتیجه مصرف کمتر منابع، بازدهی بیشتر، ساخت بهتر بدون دوباره‌کاری، کاستن از زمان انتظار تولید و کاهش بهای تمام‌شده همراه با بهبود کیفیت محصول زمینه ارتقای بهره‌وری را فراهم می‌کند. این شاخصه به‌ویژه در صنایع معدنی اهمیت دارد. برای بررسی وضعیت بهره‌وری در این صنایع با فعالان صنایع معدنی گفت‌وگو کرده‌ایم. این فعالان صنعتی اعتقاد دارند بهره‌وری در حوزه‌های گوناگونی همچون مواد اولیه، قطعات و تجهیزات، نیروی انسانی و استراتژی تولید موضوعیت پیدا می‌کند.

مرضیه احقاقی
editor@smtnews.ir

عکس: آیدا فریدی

در کنار سایر عوامل موثر بر بهره‌وری می‌توانیم با تکیه بر سرمایه‌های انسانی متخصص و کارآزموده به‌عنوان تنها عنصر بی‌رقیب و غیرقابل کپی در عصر رقابتی امروز پیروزمندانه بر قله بهره‌وری بایستیم

ضرورت‌های سودآوری

علی محمدی، مدیرعامل شرکت فولاد ارفع در گفت‌وگو با صمت ضمن تاکید بر اهمیت و توجه به شاخصه‌های بهره‌وری در صنایع مختلف از جمله فولادسازی، تاکید کرد: جدید یا قدیمی بودن فناوری‌های مورداستفاده در مسیر تولید، مصارف انرژی، نیروی انسانی، نوع سرمایه‌گذاری، سیستم‌های حمل‌ونقل، قدمت ماشین‌آلات و تجهیزات، راندمان تولید و... همگی از عوامل اثرگذار بر بهره‌وری تولید در صنایع گوناگون هستند.

این فعال صنعت فولاد افزود: توجه به مفهوم بهره‌وری و تلاش برای ارتقای این مفهوم، اثرات مطلوب بسیاری بر بهبود وضعیت مالی شرکت‌ها دارد. ازجمله این اثرات مثبت می‌توان به کاهش هزینه مواد اولیه، آب، برق، گاز و سوخت مصرفی، نگهداری و تعمیرات، کاهش ضایعات و در نهایت کاهش بهای تمام‌شده اشاره کرد. همچنین با تمرکز بر دارایی‌های مولد می‌توان ارزش‌افزوده بیشتری خلق کرد. نتیجه این فعالیت‌ها و اقدامات به‌طور قطع به سودآوری هرچه بیشتر شرکت‌ها منجر خواهد شد.

شاخصه‌های یادشده در صنعت فولاد نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار هستند. محمدی با اشاره به این نکته که ایران در میان ۱۰ فولادساز برتر جهان جای دارد، گفت: صنعت فولاد ایران در جایگاه ویژه‌ای قرار دارد. ایران همواره توانسته با وجود محدودیت‌های داخلی و تحریم‌های ظالمانه بین‌المللی سهم مناسبی را در بازارهای هدف جهانی به‌دست آورد. البته این بدان معنا نیست که ما در همه حوزه‌های این صنعت مطابق با اصول بهره‌وری فعالیت می‌کنیم.

بهبود فرآیند تولید در دنیای مدرن

محمدی در ادامه تاکید کرد: استفاده از فناوری‌های روز در مسیر تولید، زمینه ارتقای بهره‌وری را در مجموعه‌های مختلف فراهم می‌کند. یعنی با بکارگیری فناوری‌های نوین جهان و حرکت به سمت سطوح اتوماسیون پیشرفته می‌توانیم شاهد افزایش بهره‌وری بنگاه تولیدی باشیم. فناوری‌اطلاعات و ارتباطات می‌تواند تحولی شگرف در این زمینه ایجاد کند؛ بنابراین از اینجا به بعد باید بر آینده متمرکز شویم و ببینیم مسیری که در سال‌های آینده پیش‌روی شرکت‌های فولادی ترسیم می‌شود به کجا خواهد رفت؟

شرکت‌های فولادی بزرگ در سطح دنیا همچون فولادسازان چین، هند، ژاپن، کره جنوبی و اتحادیه اروپا هر کدام به نوعی حرکت به سمت استفاده از فناوری‌های انقلاب صنعتی چهارم را آغاز کرده‌اند. این فناوری‌ها منجر به تغییرات بزرگی در صنعت فولاد خواهند شد. به‌عنوان نمونه به شرکت‌های فولادساز این امکان را می‌دهند تا زمان نگهداشت موجودی را کاهش داده و نسبت به نیاز مشتری چابک‌تر عمل کنند. یا با استفاده از همین فناوری‌ها کنترل بسیار دقیق و کاملی بر فرآیند تولید داشته باشند که خود منجر به بهینه‌سازی عملیات، صرفه‌جویی در هزینه و زمان و افزایش بهره‌وری خواهد شد. در پایان باید تاکید کرد که بهبود بهره‌وری و بالا رفتن بازده تولید، افزایش کارآیی و اثربخشی در نگهداری و تعمیرات با هوش مصنوعی و تحلیل پیشرفته، پیش‌بینی نرخ و میزان بهینه تولید با الگوریتم‌های نوین و استفاده از چاپ ۳بعدی برای تولید قطعات یدکی تنها بخشی از دستاوردهایی است که می‌توان از انقلاب صنعتی چهارم در صنعت فولاد انتظار داشت.

محمدی در ادامه تاکید کرد: تلاش برای ارتقای بهره‌وری نتایج مثبتی را برای مجموعه به همراه خواهد داشت. استفاده از فناوری‌های جدید، فرهنگ‌سازی و بهینه‌سازی مصارف انرژی، ارتقای توانمندی سرمایه‌های انسانی، سرمایه‌گذاری در دارایی‌های مولد، بکارگیری سیستم‌های حمل‌ونقل مدرن، به‌روزآوری ماشین‌آلات و تجهیزات تولید و پشتیبانی، استفاده حداکثری از ظرفیت کارخانه، تامین مواد اولیه مصرفی و قطعات یدکی با کیفیت، تحول در سیستم‌های اطلاعاتی و اتوماسیون یکپارچه، توسعه شایستگی‌های رهبران و تامین اقتصادی و پایدار منابع مالی را به همراه دارد.

این فعال صنعت فولاد در پاسخ به سوالی مبنی بر تولید واحدهای صنعتی با ظرفیتی به مراتب پایین‌تر از ظرفیت اسمی، گفت: تولید با ظرفیت پایین به منزله فعالیت با راندمان پایین است. در چنین شرایطی، شما از تمام منابع و قابلیت‌های خود در جهت تحقق اهداف بهره نمی‌برید؛ بنابراین با اتلاف منابع روبه‌رو هستیم که زمینه کاهش بهره‌وری را فراهم می‌کند.

در همین حال، اگر هزینه‌ها را به ۲ گروه ثابت و متغیر تقسیم کنیم و بپذیریم که هزینه‌های ثابت برخلاف هزینه‌های متغیر ارتباطی به میزان تولید ندارند پس عملا داریم با هزینه‌های ثابت یکسان میزان تولید کمتری انجام می‌دهیم که این خود با بهره‌وری در تضاد است.

وی در پایان و در پاسخ به سوالی مبنی بر اهمیت بهره‌وری منابع انسانی و اثرگذاری آن در فرآیند تولید، گفت: با توانمندسازی کارکنان از طریق گذراندن دوره‌های آموزشی موثر و با کیفیت و همچنین سرمایه‌گذاری لازم جهت تقویت تیم رهبری می‌توان به سمتی حرکت کرد که هم دارای سرمایه‌های انسانی ارزشمند و با دانش و تجربه کافی باشیم و هم شایستگی‌های رهبران سازمان را توسعه دهیم. آنچه مسلم است این است که در کنار سایر عوامل موثر بر بهره‌وری می‌توانیم با تکیه بر سرمایه‌های انسانی متخصص و کارآزموده به‌عنوان تنها عنصر بی‌رقیب و غیرقابل کپی در عصر رقابتی امروز پیروزمندانه بر قله بهره‌وری بایستیم.

توجه به مفهوم بهره‌وری و تلاش برای ارتقای این مفهوم اثرات مطلوب بسیاری بر وضعیت مالی شرکت‌ها دارد

شاخصه‌های رشد

ابراهیم جمیلی، مدیرعامل شرکت زرین‌معدن آسیا در گفت‌وگو با صمت و درباره الزامات ارتقای بهره‌وری در مسیر تولید صنایع معدنی اظهارکرد: تداوم فعالیت یک مجموعه تولیدی بدون توجه به پارامترهای بهره‌وری ممکن نیست. منظور از بهره‌وری این است که با افزایش راندمان و کاهش نرخ تمام‌شده، محصولی با کیفیت قابل‌قبول و رقابت‌پذیر تولید کنیم.

وی افزود: صنعت سرب و روی نیز از این موضوع مستثنا نیست و فعالان این صنعت همچون سایر صنایع باید برای تداوم فعالیت خود شاخص‌های مرتبط با رشد بهره‌وری را موردتوجه قرار دهند.

جمیلی در ادامه اظهارکرد: توجه به شاخصه‌های رشد بهره‌وری از الزامات اولیه برای ارتقای این شاخصه به‌شمار می‌رود. چنانچه بخواهیم در بازارهای جهانی حضور فعالی داشته باشیم و تولیدات‌مان از قابلیت رقابت در سطح بین‌المللی برخوردار باشند؛ باید الزامات و شاخصه‌های بهره‌وری مورد توجه قرار گیرند.

این فعال صنایع معدنی گفت: بسیاری از تولیدکنندگان و فعالان صنعتی ضمن اذعان به اثرگذاری شاخصه‌های یادشده در تلاش هستند تا بهره‌وری را افزایش دهند. البته همچنان برخی واحدهای تولیدی در این زمینه با چالش‌هایی روبه‌رو هستند. این ضعف اغلب به‌دلیل عدم‌توان سرمایه‌گذاری برای آنها یا کاستی‌هایی که برای تامین ماشین‌آلات و فناوری وجود دارد، حاصل می‌شود؛ بنابراین همه شاخصه‌های بهره‌وری ازسوی تولیدکنندگان رعایت نمی‌شود. مدیرعامل شرکت زرین‌معدن آسیا خاطرنشان کرد: بهره‌گیری از فناوری‌های نوین یکی از الزامات تولید با بهره‌وری بالاست. برهمین اساس نیز ما در پژوهشکده‌ای در زمینه فناوری‌های نوین فعالیت می‌کنیم و در این زمینه موفقیت‌هایی را نیز کسب کرده‌ایم. چنانچه این پژوهش‌ها به مرحله نهایی برسد، نتایج آن را در اختیار صنایع قرار خواهیم داد.

جمیلی در پایان و در پاسخ به سوالی مبنی بر نقش منابع انسانی در ارتقای بهره‌وری گفت: متاسفانه در طول سالیان گذشته، تلاش چندانی برای آموزش نیروی انسانی ماهر انجام نشده است؛ بنابراین این آموزش باید در اولویت قرار گیرد تا سوددهی واحدهای تولیدکننده افزایش یابد. در پایان اینکه رشد بهره‌وری از الزامات اساسی افزایش سوددهی واحدهای تولیدی به‌شمار می‌رود. چنانچه این شاخصه‌ها موردتوجه قرار گیرند، سوددهی واحدهای تولیدی افزایش می‌یابد؛ بنابراین تولیدکنندگان باید این پارامترها را موردتوجه قرار دهند تا با موفقیت هرچه بیشتر، تولید خود را ادامه دهند.

سخن پایانی

بهره‌وری در دهه‌های اخیر موردتوجه سازمان‌های گوناگون قرار گرفته تا جایی‌که در عصر حاضر نمی‌توان نسبت به شاخصه‌های بهره‌وری بی‌تفاوت بود. ماشین‌آلات و تجهیزات، فناوری، مواد و انرژی، منابع انسانی، روش‌های کار و مدیریت همگی از مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر بهره‌وری هستند. براساس فاکتورهای یادشده، فعالان صنعتی و معدنی تلاش می‌کنند با ارائه راهکارهایی همچون کاهش ضایعات، نوسازی و توسعه فناوری، استفاده از استعدادها، توجه به کارکنان، ایجاد تعهد در کارکنان، انگیزه‌بخشی به کارکنان و توجه به تغییر برای ارتقای بهره‌وری در شرکت‌ها بکوشند.

تقدیر استاندار اصفهان از اقدامات روابط‌عمومی فولاد مبارکه

تندیس رتبه برتر جشنواره به فولاد مبارکه رسید

در شانزدهمین جشنواره عملکرد روابط‌عمومی‌های استان اصفهان که با حضور استاندار اصفهان برگزار شد، از اقدامات روابط‌عمومی فولاد مبارکه تقدیر به عمل آمد و تندیس رتبه برتر این جشنواره به روابط‌عمومی این شرکت رسید. عباس رضایی در شانزدهمین جشنواره فرهنگی روابط‌عمومی استان اصفهان اظهارکرد: هنوز کرونا تمام‌نشده و تا پایان راه مسیر نامعلوم است و جایگاه روابط‌عمومی‌ها در تبیین مسائلی مانند کرونا مهم است. وی افزود: افرادی که در حوزه روابط‌عمومی سازمان‌ها به فعالیت مشغول هستند باید جایگاه خود را بشناسند و اخبار سازمان خود را به‌طور دقیق اطلاع‌رسانی کنند. استاندار اصفهان اعتمادسازی را بخش مهمی از فعالیت روابط‌عمومی‌ها دانست و توضیح داد: روابط‌عمومی‌ها با شفاف‌سازی و صداقت در اطلاع‌رسانی می‌توانند در جلب اعتماد جامعه موثر باشند. همچنین به امیدآفرینی در جامعه که یکی از وظایف فعالان حوزه روابط عمومی بپردازند، چراکه متاسفانه نیمه خالی لیوان بیشتر در جامعه بازتاب داده می‌شود. رضایی افزود: فقر اطلاع‌رسانی یکی از چالش‌های موجود در روابط‌عمومی‌هاست؛ به‌عنوان مثال، نرخ بیکاری در شرایط کرونا از ۱۴ به ۹.۷ درصد رسیده اما متاسفانه این اخبار به‌خوبی به جامعه مخابره نمی‌شود.

استاندار اصفهان بر جایگاه ویژه فضای مجازی تاکید کرد و بر اهمیت سواد رسانه‌ای صحه گذاشت و افزود: فضای مجازی می‌تواند به فرصتی برای انعکاس اخبار دقیق تبدیل شود و امید را به جامعه تزریق کند. همچنین فضای مجازی این قابلیت را دارد که نشاط‌آفرینی را که در اثر کرونا و تحریم کمرنگ شده است در جامعه پررنگ کند و به دور از حاشیه‌سازی، همدلی را در میان مردم تقویت کند. استاندار اصفهان با اشاره به اینکه صداقت سرلوحه روابط‌عمومی سازمان‌ها قرار بگیرد، گفت: باید انصاف در امور هر سازمان در اولویت قرار بگیرد و روابط‌عمومی‌ها باید در قبال مردم خود را مسئول بدانند تا بتوانیم به دور از حواشی و با همدلی و همزبانی مسائل استان را حل کنیم. وی در ادامه به اهمیت روابط‌عمومی در انتخابات تاکید کرد و گفت: نباید در جنگ اقتصادی و کرونا بر ناکامی‌ها تاکید کنیم، بلکه نیاز است تا با انتقادهای سازنده به سمت روشنگری حرکت کرد. این را هم فراموش نکنیم که روابط‌عمومی‌ها با ارتباطات رسانه‌ای خود نقش مهمی در تشویق و انتخاب فرد اصلح و افزایش مشارکت مردم در انتخابات ۲۸ خرداد دارند و نباید از این وظیفه خود غافل شوند.

پس از صحبت‌های استاندار در پایان این نشست از روابط‌عمومی شرکت‌ها و سازمان‌های برتر تقدیر به عمل آمد و تندیس رتبه برتر جشنواره از سوی استاندار اصفهان به روابط‌عمومی شرکت فولاد مبارکه اهدا شد.

متن نوشته شده روی تندیس و لوح افتخار شرکت فولاد مبارکه در شانزدهمین جشنواره ارزیابی عملکرد روابط‌عمومی‌های استان اصفهان که به امضای استاندار اصفهان رسیده، عبارت است از: «هزاره سوم را دنیای ارتباطات نام‌گذاری کرده‌اند. دنیایی که در آن کارگزاران روابط‌عمومی می‌توانند با رویکرد ارتباطات راهبردی، نقش‌آفرینان توسعه سازمان‌ها باشند و با تلاش حرفه‌ای و علمی، سرمایه‌های اجتماعی را حفظ کرده و گسترش دهند.

روابط‌عمومی شرکت فولاد مبارکه، نظر به اینکه براساس ارزیابی و رای هیات داوران شانزدهمین جشنواره روابط‌عمومی سال ۱۴۰۰ آثار ارائه‌شده در زمینه برنامه‌ریزی و ارزیابی اثربخشی، روابط‌عمومی دیجیتال، ارتباطات رسانه‌ای، محتواسازی، رویدادپردازی و مسئولیت‌های اجتماعی حائز رتبه برتر شده، تندیس و لوح افتخار جشنواره تقدیم می‌شود. امید است با اتکا به پروردگار مهربان، در راه خدمت به مردم و کشور عزیزمان ایران بیش از پیش موفق و سربلند باشید.»

یادداشت

تحمیل نیروی مازاد مانع بهره‌وری

هوشنگ گودرزی/رئیس هیات‌مدیره سندیکای صنایع آلومینیوم ایران

توجه به فاکتورهای ارتقای بهره‌وری نقش اساسی و سازنده‌ای در توسعه و بهبود عملکرد صنایع دارد. بهره‌وری رابطه مستقیمی با مقدار تولید، نوع و کیفیت تولید و تامین بازار دارد. فاکتورهای ارتقای بهره‌وری در صنایع آلومینیوم نیز از اهمیت و اثرگذاری ویژه‌ای برخوردار هستند. بهره‌وری در صنعت آلومینیوم در بخش‌های گوناگون متفاوت است. در حال‌حاضر، صنایع پایین‌دستی آلومینیوم کشور از بهره‌وری بالاتری در مقایسه با صنایع بالادستی برخوردار هستند، چراکه صنایع بالادستی آلومینیوم در کشور ما اغلب برای تولید هر تن شمش از نیروی کار بیشتری نسبت به استانداردهای جهانی استفاده می‌کنند. درواقع نیروی مازاد به آنها تحمیل شده است. همین موضوع نیز از بهره‌وری این مجموعه‌ها کاسته است. وابستگی صنایع بالادستی به دولت، زمینه چنین چالشی را فراهم کرده، درحالی که مالکیت و مدیریت صنایع پایین‌دستی این زنجیره در اختیار بخش خصوصی است و شاهد چنین کاستی‌هایی در این بخش نیستیم.

در همین حال، ارتقای میزان بهره‌وری در صنایع پایین‌دستی به مراتب بیشتر موردتوجه است. تکمیل ظرفیت واحدهای تولیدکننده محصولات آلومینیومی تاثیر بسزایی بر رشد تولید و ارتقای بهره‌وری آنها دارد؛ با این وجود شاهد هستیم که امکان افزایش تولید برای برخی محصولات آلومینیومی وجود ندارد، چراکه ظرفیت تولید آنها بیش از نیاز بازار داخلی است؛ در چنین مواردی صادرات محصولات مازاد نیاز داخلی بهترین راه‌حل برای بهره گرفتن از ظرفیت‌های داخلی است. با این وجود، حضور در بازار صادراتی برای این فعالان صنعتی طی سال‌های اخیر به‌دلیل بالا بودن نرخ مواد اولیه با سوددهی همراه نیست. درنتیجه میزان صادرات این صنایع بسیار محدود است. البته در یک سال گذشته و با وجود افزایش نرخ ارز، صادرات محصولات آلومینیومی نیز به مرحله سوددهی رسیده است.

چالش یادشده در حالی عملکرد و بهره‌وری صنایع پایین‌دستی آلومینیوم کشور را متاثر می‌کند که در مواردی شاهدیم تولیدکنندگان شمش آلومینیوم محصول خود را با قیمت‌های به مراتب پایین‌تری صادر می‌کنند. همین اقدام نیز مانع رقابت‌پذیری واحدهای پایین‌دستی در رقابت‌های جهانی است.

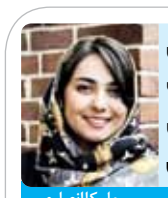
بر همین اساس نیز سندیکای صنایع آلومینیوم ایران برای برون‌رفت از این مشکل پیشنهادهایی را به سیاست‌گذاران این حوزه اعلام کرده است.

در این پیشنهاد درخواست شده مواد اولیه به تولیدکنندگانی که قصد صادرات محصولات خود را دارند با همان نرخ صادراتی فروخته شود. چنانچه این درخواست موردقبول سیاست‌گذاران واقع شود، بازارهای صادراتی رونق بیشتری می‌یابد.

در نهایت نیز می‌توان از ظرفیت کامل تولید بهره گرفت و بدین‌ترتیب بهره‌وری بیشتر می‌شود. توجه به این نکته ضروری به‌نظر می‌رسد که هرچه میزان تولید در صنایع مختلف افزایش یابد، هزینه‌های ثابت سرشکن می‌شود و نرخ تمام‌شده کاهش می‌یابد. بنابراین همه مدیران در تلاش هستند میزان تولید را ارتقا دهند و جهشی در تولید را ثبت کنند. وقتی نرخ تمام‌شده کاهش پیدا کند، حتی با یک نرخ ثابت، سود بیشتری خواهید داشت اما تحقق این هدف همانطور که پیش‌تر هم اشاره شد منوط به وجود بازار فروش است.

خوشبختانه حدود ۲ سال اخیر و با ممنوعیت‌های واردات محصولات آلومینیومی شاهد بودیم که برخی از صنایع آلومینیومی کشور توانستند میزان تولید خود را ارتقا دهند و شرایط تولید و بهره‌وری را بهبود بخشند. درحال‌حاضر، بسیاری از تولیدکنندگان با ظرفیت بالایی تولید می‌کنند اما همچنان گلوگاه‌هایی در مسیر فعالیت آنها وجود دارد. رفع این گلوگاه‌ها، مستلزم سرمایه‌گذاری‌های جدید برای خرید ماشین‌آلات است، چراکه بهره‌گیری از تجهیزات و ماشین‌آلات جدید نیز از الزامات ارتقای بهره‌وری و بهبود شرایط تولید هستند. چنانچه اهداف یادشده به مرحله عملیاتی برسند، میزان تولید و سودهی شرکت‌ها افزایش خواهد یافت.

یادداشت

تحقیق در عملیات بهینه‌سازی اصولی

ملیکاانصاری
روزنامه‌نگار

سرفصل درسی تحقیق در عملیات که در برخی از دانشگاه‌ها با عنوان بهینه‌سازی خطی و بهینه‌سازی غیرخطی تدریس می‌شود، از مباحث مهم رشته‌های مهندسی صنایع، علوم پایه و مدیریت است که به برنامه‌ریزی برای بهره‌وری بهینه از منابع موجود (سرمایه، نیروی کار و...) تاکید دارد. تحقیق در عملیات (OR) به دنبال یافتن بهترین دسته از عملیاتی است که بتواند یک مسئله تصمیم‌گیری را با منابع محدود، حل کند. عبارت تحقیق در عملیات اغلب متناظر با استفاده از تکنیک‌های ریاضی برای مدل‌سازی مسائل تصمیم‌گیری و تجزیه و تحلیل آنهاست. با وجود آنکه ریاضیات و مدل‌های ریاضی اساس تحقیق در عملیات را تشکیل می‌دهند، راهکارها و مسائل دیگری نیز وجود دارند که نسبت به ساختار و حل مدل‌های ریاضی، دارای اهمیت بیشتری هستند. درواقع مسائل تصمیم‌گیری بیشتر مواقع شامل عوامل پیچیده و مهمی هستند که نمی‌توان آنها را به طور مستقیم وارد مدل‌های ریاضی کرد. از جمله این عوامل مهم می‌توان به نیروی انسانی اشاره کرد که وجود آن در هر محیط تصمیم‌گیری، از مباحث مهم اقتصادی و بهره‌وری است. درواقع تجربه ثابت کرده حضور و تاثیر رفتار نیروی انسانی چنان نفوذی در مسائل تصمیم‌گیری دارد که در عمل صفت امکان‌پذیر بودن را از جواب به‌دست آمده از مدل ریاضی سلب می‌کند. به بیانی ساده‌تر، اهمیت نگرش ریاضی در تحقیق عملیات است که مفهومی وسیع‌تر از فرآیند تصمیم‌گیری را به دنبال دارد به طوری که کل عناصر تشکیل‌دهنده فرآیند تصمیم‌گیری نمی‌تواند به کمک یک مدل ریاضی بیان شود. این نکته از سوی دانشمندان انگلیسی که نخستین گروه تحقیق در عملیات را در خلال جنگ جهانی دوم را تشکیل دادند، تایید شد. با وجود آنکه کار نخست این دانشمندان و وظیفه آنها تخصیص بهینه منابع محدود ادوات جنگی بود اما در میان آنها افرادی در زمینه‌های علوم اجتماعی، روانشناسی و علوم رفتاری حضور داشته که در شناسایی اهمیت سهم عوامل نامحسوس فرآیند تصمیم‌گیری، کمک شایانی کردند.

تحقیق در عملیات که نوعی تکنیک حل مسائل است را می‌توان هم به صورت علم و به چشم یک هنر نگریست. تحقیق در عملیات یک علم است چراکه تلفیق و بکارگیری الگوریتم‌های ریاضی در بازکردن گره مشکلات، امری تخصصی است. در عین حال یک هنر است زیرا موفقیت در تمام مراحل حل یک مدل ریاضی، به خلاقیت‌ها و قابلیت‌های افراد تحلیلگر بستگی دارد. بنابراین جمع‌آوری داده‌ها برای تشکیل مدل، اعتبار مدل و اجرای رابطه به دست آمده، به قابلیت افراد گروه تحقیق در عملیات مربوط می‌شود. به عبارت دیگر، برقراری ارتباط مناسب با منابع اطلاعاتی به منظور اجرای پاسخ حاصل‌شده، از شایستگی‌های لازم این افراد است.

مدل تصمیم‌گیری ابزاری است برای خلاصه‌سازی مسئله طرح شده؛ به نحوی که این امکان را می‌دهد تا گزینه‌های تصمیم‌گیری مسئله به‌طور نظام‌مند شناسایی و برآورد شوند. در اصل فرآیند تصمیم‌گیری در تحقیق عملیات عبارت است از تشکیل یک مدل تصمیم‌گیری و سپس حل آن برای تعیین تصمیم بهینه. مدل یادشده دارای یک تابع هدف و همچنین محدودیت‌هایی است که بر حسب متغیرهای تصمیم‌گیری (گزینه‌های تصمیم‌گیری) تعریف می‌شوند. در اصل مدل، تجریدی از وضعیت واقعی فرضی است که روابط بین عوامل سیستم را با تشکیل یک هدف و مجموعه‌ای از محدودیت‌ها مشخص می‌کند. مدل‌های تنظیم‌شده ساختارهای ویژه‌ای دارند که وجود آن می‌تواند روش‌های مختلف حل مسئله را ایجاد کند. وجود مدل‌های متنوع در سیستم‌های واقعی به افزایش تعداد فنون حل مسئله خواهد انجامید. نام‌های آشنایی چون برنامه‌ریزی خطی، برنامه‌ریزی عدد صحیح، برنامه‌ریزی پویا و برنامه‌ریزی غیرخطی درواقع الگوریتم‌هایی را دربر دارند که برای حل گروه خاصی از مدل‌های تحقیق در عملیات به کار می‌روند. در بیشتر موارد عملی تحقیق در عملیات، فرض بر این است که هدف و محدودیت‌های مدل را می‌توان به طور کمی یا ریاضی بر حسب تابعی از متغیرهای تصمیم‌گیری بیان کرد. در چنین حالتی با یک مدل ریاضی سروکار داریم.

تمام عبارات و تعاریف فنی یادشده به این منظور گفته شد تا ارزش مدل‌سازی، تابع هدف و همچنین جایگاه محدودیت در برنامه‌ریزی‌های بهره‌وری تا حدودی روشن شود. علم تحقیق در عملیات، پس از شکل دادن تابع هدف (که نوعی مدل ریاضی است) به‌عنوان اساس و گام نخست مسائل، فهرستی از تمام محدودیت‌های گره‌آفرین تهیه کرده و با علم ریاضی و احتمالات آماری، به سمت ارائه بهینه‌ترین راه‌حل‌ها پیش می‌رود. بکارگیری درست متخصصان این حوزه و گسترش آن در اقتصاد، ضمن بالابردن اصولی بهره‌وری و مصرف بهینه منابع، سبب رشد و توسعه بنگاه‌های اقتصادی در آینده کشور خواهد شد.

در گفت‌وگوی استاد دانشگاه تهران با صمت مطرح شد:

افزایش بهره‌وری صرفا بالا بردن سود نیست

امیرعباس آذرم‌وند
editor@smtnews.ir

۳۲ سال از تاسیس سازمانی که بنا بود بهره‌وری را در سطح ملی افزایش دهد می‌گذرد اما همچنان تولید در کشور بهره‌وری کافی ندارد. با این حال، به نظر می‌رسد هنوز بر سر تعریف بهره‌وری میان فعالان و کارشناسان اقتصادی مختلف اختلاف وجود دارد به نحوی که فهم بخش خصوصی و کارفرمایان ایران از این بحث افزایش سوددهی است و در مقابل اقتصاددانان منتقد و رادیکال بیشتر بر بهبود زندگی در جامعه سخن می‌گویند.

در همین باره آلبرت بغزیان، استاد دانشگاه تهران در گفت‌وگو با صمت تاکید کرد: افزایش بهره‌وری در ایران این‌طور تعریف شده که با اخراج نیروی کار و کاهش دستمزد محقق خواهد شد حال آنکه چنین نیست. بهره‌وری تنها افزایش سود برای کارفرما نیست. او تصریح می‌کند که افزایش بهره‌وری در بخشی چون محیط‌زیست به معنای افزایش هزینه‌های تولید است و این امر برای تداوم حیات بشر ضروری است. مشروح این گفت‌وگو را در ادامه بخوانید.

عکس: سامان شرف‌الدین

درواقع بهره‌وری پایین از عوامل تخریب بیشتر محیط‌زیست است. در بسیاری از کشورهای جهان تولیدکنندگان را مجبور می‌کنند هزینه دفن ضایعات تولید خود را بپردازند

◉ مدت‌هاست در ایران بحث افزایش بهره‌وری مطرح شده اما در عمل هنوز وضعیت این شاخص در تولید کشور مناسب نیست. از سوی دیگر مشاهده می‌شود درک متفاوتی از این مفهوم وجود دارد به نحوی که برای طبقه کارگر بهره‌وری معادل دستمزد کم و اخراج است. تفاوت میان استثمار و نرخ بهره‌وری چیست؟

به نکته جالبی اشاره شد. واقعیت این است که در کشور ما مفهوم افزایش بهره‌وری به‌ویژه در بخش نیروی کار چیزی جز کاهش قدرت خرید کارگران را به ارمغان نیاورده است. این مهم گرچه به افزایش حاشیه سود کارفرما تبدیل شده اما موجب افزایش سرمایه‌گذاری و بهبود وضعیت تولید در کشور هم نشده است به نحوی که هم وضعیت تورم کشور به شکل بحرانی نگران‌کننده است و هم رکود بر تولید حاکم است. شاخص بهره‌وری هم رشد نکرده است. اما همان‌طور که شما هم در سوال خود اشاره کردید بین افزایش بهره‌وری و افزایش نرخ استثمار تفاوت‌های معناداری وجود دارد. منظور از استثمار بهره‌کشی از نیروی کار دیگری و نپرداختن حقوق کافی و شایسته به همان فرد است.

در گذشته‌های بسیار دور که برده‌داری وجود داشت هیچ مزدی بابت کار به نیروی کار پرداخت نمی‌شد. به‌تدریج شرایط عوض شده و اکنون استثمار جدید طبیعتا به شکل برده‌داری سنتی خود را نشان نمی‌دهد چون به هر حال باید به طبقه کارگر مزد پرداخت. اما این به این معنا نیست که اکنون استثمار بی‌معنا شده بلکه پرداخت دستمزد کم مصداق بارز استثمار در عصر ما است.

از سوی دیگر، استثمار زمانی شدت می‌گیرد که ساعات کار همزمان با کاهش مزد افزایش یابد. به این ترتیب نیروی کار فرصت کمتری برای فراغت خواهد شد و ساعاتی بیشتر کار می‌کند اما مزد کمتری دریافت می‌کند. این امر البته می‌تواند به کاهش هزینه‌های تولید منجر شود اما این به افزایش بهره‌وری منجر نخواهد شد چراکه انگیزه و خلاقیت نیروی کار را چنان کاهش می‌دهد که تولید تنوع کافی را نداشته باشد. از سوی دیگر نیروی کار خود مصرف‌کننده بزرگ کالاها و خدمات در کشور است و با کاهش قدرت خرید آن در عمل رکود بر اقتصاد حاکم می‌شود.

◉ تاکنون سیاست‌های اجراشده برای افزایش بهره‌وری در ایران توفیقی نداشته است. چگونه دچار این مشکل شدیم؟

بحث درباره بهره‌وری یک بحث میان‌رشته‌ای نیست. بهره‌وری در جهان امروز از اهمیتی به مراتب بیش از آنچه ما تصور کنیم برخوردار است. به همین دلیل انواع رشته‌ها چون مدیریت بهره‌وری ایجاد شدند تا به چنین پرسش‌هایی پاسخ عالمانه دهند. من فکر می‌کنم قبل از هر چیز خود موضوع را باید مورد راستی‌آزمایی قرار داد؛ یعنی در گام نخست باید بپرسیم واقعا در ایران نیروی کار بهره‌وری پایینی دارد یا با توجه به فناوری و بستر موجود، بهره‌وری آن کافی است؟

◉ خودتان به این پرسش پاسخی دارید؟ واقعا بهره‌وری نیروی کار در ایران پایین است؟

برای این بحث اطلاعات کافی وجود ندارد اما گویا یک رسم در کشور ما به وجود آمده که هرگاه فردی به شرکت دولتی اشاره می‌کند به‌سرعت این مسئله مطرح می‌شود که در این شرکت بهره‌وری پایین است. در اینجا هم منظور از بهره‌وری صرفا نیروی کار است یعنی باید تعدیل و اخراج‌سازی انجام شود.

در مقابل بخش خصوصی نیز هرگاه می‌گوید بهره‌وری پایین است دقیقا تضعیف نیروی کار را مدنظر دارد؛ یعنی به‌سرعت دست به کار می‌شود تا دستمزدها را کاهش دهد یا بخشی از نیروی کار خود را بیکار کند. حال آنکه کاهش دستمزد و نیروی کار تنها یکی از راه‌های بالا بردن بهره‌وری است و گاهی لازم است همان نیروی کار خود را در کلاس‌های آموزشی برای دوره دیدن فرستاد تا با توانایی بیشتری به سر کار خود برگردد. اما این مسائل در ایران امروز هیچ اهمیتی ندارند و بخش خصوصی هم با اخراج نیروی کار و سرکوب مزد بهره‌وری و درواقع حاشیه سود خود را افزایش می‌دهد. در خصوصی‌سازی‌های اخیر در هفت‌تپه، هپکو و مغان این مسئله کاملا عیان بود.

در کل بهره‌وری در بخش خصوصی بالاتر است اما این امر نه به دلیل خلاقیت بیشتر این بخش یا فناوری‌های نوین آن بلکه به این دلیل است که بخش خصوصی وظایف اجتماعی برای خود درنظر نمی‌گیرد و تنها وظیفه خود را افزایش سوددهی می‌داند حال آنکه شرکت‌های دولتی موظف هستند تا بخشی از وظایف اجتماعی را هم برعهده بگیرند.

◉ در برنامه‌های توسعه کشور هم بر افزایش بهره‌وری تاکید شده است. چرا در بخش بهره‌وری برنامه‌های توسعه با چنین شکست سختی مواجه شدند؟

بله، در برنامه‌های توسعه روی بهره‌وری حرف زیاد زده شده است. مثلا در برنامه پنجم گفته شد باید رشد اقتصادی کشور به سالانه ۸ درصد برسد که یک‌سوم آن از طریق بهبود بهره‌وری نیروی کار باید محقق شود. البته در آن برنامه به بهره‌وری عوامل تولید اشاره شده بود اما تنها تمرکز آن بر نیروی کار و طبقه کارگر بود. در هر حال بهره‌وری سرمایه هم می‌تواند به افزایش سوددهی منجر شود.

می‌توان ماشین‌آلات و تجهیزات به‌روز تهیه کرد تا تولید بهتری شکل بگیرد اما هزینه این بخش بیش از این است که کارگران را تعدیل کنی و به همین دلیل همه توجهات به راحت‌ترین کار جلب شد. فراموش نکنیم نیروی کار در ایران شرایط خاصی دارد و شاید در تصمیم‌گیری‌ها حق هیچ اظهارنظری هم نداشته باشد. به همین دلیل برخورد با این بخش از سوی بخش خصوصی سریع رقم می‌خورد.

◉ اینکه چرا پیش‌بینی‌های برنامه‌ای در کشور ما محقق نمی‌شود حتما دلایل مختلفی دارد چراکه تبدیل به یک اپیدمی شده و گویا برنامه‌ها صرفا بیان آمال و آرزوهای مسئولان است. مثلا باید از خود پرسید در سال‌های برنامه پنجم توسعه امکان دستیابی به رشد سالانه ۸ درصد وجود داشته است؟ واقعا در شرایطی که برجام امضا می‌شود و بر هم می‌خورد، می‌شد یک رشد باثبات بالا را شکل داد؟

به نظر من، برنامه‌ریزان کشور گویا به این مسائل توجه نمی‌کنند حال آنکه برنامه‌ریزی علمی جوان نیست و اکنون نسبت به گذشته چنان پیشرفت کرده که عوامل گوناگونی را در آن می‌توان لحاظ کرد. ما هم که مدت‌هاست از برنامه‌ریزی در اقتصاد خود استفاده می‌کنیم. بیش از ۷۰ سال است سازمان برنامه داریم و گاهی اوقات در این زمینه مدعی هستیم اما متاسفانه برنامه‌ها را اصولی نمی‌نویسیم. به همین دلیل در اجرا انحرافات شدیدی مشاهده می‌شود.

سیاست بهبود بهره‌وری البته با همه این تفاسیر اجرا شد اما در صنایعی چون خودروسازی یا پتروشیمی. هدف آن هم این بود که بتوانیم ضایعات تولید را در ابعاد کلان شناسایی کنیم و با کاهش آنها هزینه تولید را به نحو احسن کاهش دهیم. اما این مهم در شرایطی که نرخ ارز در بی‌ثباتی کامل به سر می‌برد و بانک‌ها حاضر به هیچ همکاری نیستند نمی‌تواند نتایج درخشانی دربر داشته باشد. به باور من، عملکرد بانک‌ها در به بن‌بست رسیدن بسیاری از سیاست‌های کشور از جمله افزایش بهره‌وری موثر بوده است.

با بی‌نتیجه ماندن این اقدامات درنهایت تنها عاملی که می‌شد با عنوان بهره‌وری به آن پرداخت مسئله نیروی کار بود. در عمل همان‌طور که اشاره کردم بهره‌وری به فراموشی سپرده شد و مسئله به کاهش مزد و جمعیت نیروی کار تبدیل شد که موجب گسترش فقر شد.

◉ ایران در اقلیمی خشک قرار دارد. به‌تازگی بحث بهره‌وری محیط‌زیست مطرح شده است. این را چگونه می‌توان فهم کرد؟

اگر بخواهیم خیلی خلاصه و به شکل اقتصادی بنگریم کل ماجرا این است که تولید با خود ضایعاتی را به همراه می‌آورد که این ضایعات دوباره به طبیعت باز خواهند گشت. این ضایعات از دود تا پس‌آب کارخانه‌ها را دربر می‌گیرد؛ یعنی هر چیزی که ناشی از تولید وارد محیط‌زیست می‌شود که اغلب هم آلودگی است.

چنانچه ما از منبعی آن‌قدر بهره‌برداری کنیم که سیانت آن ناممکن شود یا تولید را به نحوی صورت دهیم که محیط‌زیست دچار مشکل شود، بهره‌وری محیط‌زیست را کاهش دادیم. در مقابل هرچه تلاش کنیم ضایعات تولید را به شکل اصولی دفن و امحا کنیم بهره‌وری محیط‌زیست بالا می‌رود.

◉ اما اگر چنانکه به مسئله بهره‌وری نیروی کار نگریسته شد به مسئله محیط‌زیست هم بنگریم، این اقدامات درواقع هزینه تولید را بالا می‌برد و در عمل به زیان بهره‌وری خواهد بود. چنین نیست؟

نگاه کوتاه‌مدت همین است که شما اشاره کردید. در مسئله نیروی کار هم به این ماجرا کوتاه‌مدت نگریسته شد. افزایش بهره‌وری متاسفانه در کشور ما معادل افزایش حاشیه سود درنظر گرفته شده، حال آنکه صرفا چنین نیست.

درست می‌گویید بهره‌وری محیط‌زیست با افزایش هزینه‌های تولید بالا خواهد رفت پس به زیان سود تولیدکننده و کارفرما است. اما زیست بشر را در طولانی‌مدت و حیات را ممکن می‌کند پس هزینه‌ای که امروز تولید می‌دهد برای تداوم نسل بشر است. در مقابل بی‌توجهی به مسئله محیط‌زیست سود یک نسل کارفرما را افزایش می‌دهد اما بشر نسل بعد را دچار مشکلات بسیاری خواهد کرد.

از قضا به همین دلیل مسئله بهره‌وری محیط‌زیست در حاشیه قرار گرفته است. تولیدکننده وقتی مشاهده می‌کند که می‌تواند فاضلاب خود را در حاشیه روستاها خالی کند، از خود می‌پرسد چرا هزینه بیشتری برای تولید بدهم تا زباله‌ها بهتر دفن شوند یا پس‌آب وارد محیط نشود؟ به همین دلیل ضایعات را به‌راحتی در محیط رها می‌کنند. وقتی این حجم از نخاله‌های ساختمانی در محیط‌زیست ایران رها می‌شود به این معنا است که اغلب تولیدکنندگان تمایلی به دفن اصولی ضایعات ندارد.

◉ پس می‌توان ادعا کرد پایین بودن بهره‌وری به تخریب محیط‌زیست منجر می‌شود؟

حتما همین‌طور است. درواقع بهره‌وری پایین از عوامل تخریب بیشتر محیط‌زیست است. در بسیاری از کشورهای جهان تولیدکنندگان را مجبور می‌کنند هزینه دفن ضایعات تولید خود را بپردازند. تاکید دولت در آن کشورها این است که شما از این تولید سود بردید اما هزینه دفن آن با همه مردم نیست، بلکه خود باید آن را بپردازید؛ یعنی چنین حساسیت بر مسئله محیط‌زیست دارند. متاسفانه ما هنوز خیلی از این بحث‌ها عقب هستیم و حساسیت روی محیط‌زیست به اندازه کافی نیست.

◉ در زمینه بهره‌وری سرمایه، عملکرد کشور چطور بوده است؟

به نظر من، عملکرد در هیچ بخشی به اندازه بخش نیروی کار و محیط‌زیست بد نبوده است. به این ترتیب عملکرد بهره‌وری سرمایه در کشور بهتر بوده است. منظور از بهره‌وری سرمایه هم بیشتر فناوری و ماشین‌آلات است.

زمانی بهره‌وری سرمایه کاهش می‌یابد که تجهیزات تولید قدیمی شده باشند یا به استهلاک بیفتند. این امر سبب می‌شود یا هزینه یا زمان بیشتری به تولید اختصاص یابد. همچنین آسیب به محیط‌زیست را هم افزایش می‌دهد و کار نیروی کار با آن نیز بیشتر از فناوری‌های روز است.

اما باید توجه کنیم که کارفرما می‌تواند برای مقابله با استهلاک ماشین‌آلات آنها را خاموش کند یا اینکه به هر دلیلی هرگاه تصمیم گرفت تولید را تعطیل کند ماشین‌آلات خود را خاموش می‌کند و می‌رود.

ماشین خاموش حتی پول برق هم نمی‌خواهد سرانجام یک هزینه جا و مکان خواهد داشت. اما نیروی کار چنین نیست و اگر کارفرما به آن نیاز نداشته باشد هم باید حقوقش را بدهد پس هرگاه نیروی کار را نخواهد به اخراج دست می‌زند. به همین دلیل بهره‌وری نیروی کار در کشور ما با وجود سهم اندک مزد از تولید بالا نرفته است. ماشین‌آلات توان و امکان اعتراض ندارند اما نیروی کار از قدرت بالقوه‌ای در اعتراض برخوردار است.

ما اگر در کشور دچار مشکل در بخش بهره‌وری سرمایه باشیم به دلیل فناوری پایین ماشین‌آلات موجود در تولید است. پس می‌توان این صنایع را جایگزین مدل‌های امروزی کرد اما آنچه چنین امکانی را از ما سلب کرده تا حدی تحریم‌ها است. بهبود تولید یک محصول مانند بهبود هر یک از اجزای تولید می‌تواند به سود بهره‌وری باشد.

آلبرت بغزیان

استثمار زمانی شدت می‌گیرد که ساعات کار همزمان با کاهش مزد افزایش یابد

راندمان تولید و خلق ثروت

نوک پیکان آمارها بیشتر به سمت رشد تولید و سرمایه‌گذاری دیده می‌شود اما در عمل خروجی سودمندی در اقتصاد و صنعت شاهد نیستیم. توسعه زمانی رخ می‌دهد که نتایج آمارها در رفاه اجتماعی، تولید فناوری، رقابت برای سهم‌خواهی بیشتر در بازار جهانی و... دیده شود. به گزارش صمت در این حوزه، بزرگ‌ترین معضل کشور در دل مولد نبودن اقتصاد و بهره‌ور نبودن تولید نهفته است؛ بهره‌وری باید در ۴ بخش مواد اولیه، ماشین‌آلات، نیروی انسانی و روش باشد.

فاطمه امیراحمدی
editor@smtnews.ir

عکس: صمت

آیا می‌توان به‌دنبال افزایش معنی‌دار بهره‌وری بود؟

امیرحسن کاکایی- عضو هیات‌علمی دانشگاه علم و صنعت: سال‌هاست ما مردم ایران از کیفیت پایین و نرخ بالای محصولات خودروسازی‌ها نالانیم. بسیاری این دو معیار را در مقایسه با موارد مشابه خارجی تجزیه‌وتحلیل می‌کنند و برخی نیز آن را به درآمد و لیاقت ایرانیان ربط می‌دهند و مدعی هستند باید نرخ پراید ۵ میلیون تومان و بنزهای آخرین مدل زیرپای عامه مردم ایران باشد؛ البته که این حرف‌ها از نظر من کارمند درست است. اینها خواسته‌ها و رویاهای ما ایرانیان است، اما واقعیت بر مبنای کاروتلاش ما رقم می‌خورد. آنچه در دنیای واقعی شکل می‌گیرد نتیجه کاروتلاش تک‌تک افراد شاغل، ساختارها و سیاست‌گذاری‌های نظام اقتصادی‌فرهنگی کشور است. در علم مدیریت و اقتصاد برای آنکه بدانیم آیا خوب کار کرده‌ایم یا نه، معیارها و روش‌های تحلیلی گوناگونی وجود دارد؛ یکی از آنها بهره‌وری و بررسی عوامل آن است. بهره‌وری نسبت بین خروجی‌های مطلوب و ورودی‌هاست البته محاسبه و تجزیه‌وتحلیل بهره‌وری کل یک اقتصاد، صنعت یا یک بازار، کار دشواری و نیازمند داشتن آمار دقیق و شفاف از تمامی شاخص‌های پایه است. متاسفانه در ایران همین امر مقدماتی به‌خوبی در دسترس نیست؛ بنابراین هر وقت می‌آییم درباره بهره‌وری و مواردی از این دست صحبت کنیم با مقدار زیادی ارقام و اعداد مبهم و غیردقیق و بعضا غیرشفاف روبه‌رو هستیم. بماند که این روزها حتی رقم رسمی تورم و اشتغال جزئی از مسائل امنیتی شده است و به‌راحتی در دسترس همگان نیست. همین موضوع نشان می‌دهد بهره‌وری در ایران قابل رصد نیست و فقط می‌توان به بررسی‌های کلی در این زمینه پرداخت. وقتی موضوعی در این سطح در محاسبات اولیه با مشکل روبه‌رو می‌شود، به‌طورقطع نمی‌تواند مورد بررسی درست و کاملی قرار گیرد و درنهایت هم معیاری برای برنامه‌ریزی‌های بعدی نخواهد بود. اگر بخواهیم برمبنای همین اعداد موجود مبهم و نادقیق برآوردی از بهره‌وری صنعت و به‌ویژه صنعت خودرو داشته باشیم، باید بگویم که از مطالعات گوناگون که از سوی اقتصاددانان بزرگ ما انجام‌شده تا محاسبات خیلی ساده که می‌تواند از سوی یک فرد عادی انجام شود، نشان از بهره‌وری پایین صنعت خودرو در ایران دارد. البته فکر نکنید بهره‌وری دیگر صنایع ما خیلی بهتر از صنعت خودرو است، امروز همگان می‌دانند که بهره‌وری انرژی و سرمایه حتی در صنایع مادری مانند نفت، گاز و پتروشیمی که صنایع ذاتی کشور هستند، پایین‌تر از نرم‌های جهانی است. بر کسی پوشیده نیست که مصرف انرژی (با هر نوع حاملی که در نظر بگیرید) در ایران بسیار بالاست اما جدای از آمار و ارقام، سوال کلیدی که سیاستمداران و دلسوزان صنعت و اقتصاد به آن فکر می‌کنند چرایی این واقعیت و البته راهکارهای بهبود آن برای رسیدن به صنعت و البته محصولات رقابتی در سطح جهانی است. براساس برآوردهای خیلی کلی، بخشی از درآمد حاصل از فروش خودروها به‌طورمستقیم به‌حساب دولت واریز و برای رفاه حال مردم صرف می‌شود. از مبلغ باقیمانده براساس ادعای برخی، بخشی به‌حساب بانک‌ها و انواع ذی‌نفعان واریز می‌شود. همین‌جا اگر نرم‌ها را با معیارهای جهانی مقایسه کنیم، متوجه نخستین عامل پایین بودن بهره‌وری می‌شویم. بررسی علت این امر را در متون مربوط به ساختارهای نامناسب بانکی‌مالی و بازار سرمایه در ایران جست‌وجو کنید.

حدود ۷۰درصد هزینه یک خودرو مربوط به قطعه‌سازان است. حدود ۱۵درصد مربوط به هزینه‌های ورق‌ها، رنگ و دیگر مواد مصرفی در داخل خودروسازی است. ۱۵درصد هم مربوط به هزینه کارگری و دیگر بالاسری‌های خودروسازی است؛ البته از این ۱۵درصد نیز باید ۵درصد برای سود حداقلی محاسبه شود که خدا را شکر در یک دهه اخیر تقریبا حدود صفر بوده است. به‌طورقطع، متخصصان ایرادهایی به این اعداد می‌گیرند اما در مجموع برای یک بررسی کلی به‌اندازه کافی قابل‌اطمینان هستند. بدین‌ترتیب بخش عمده‌ای از سهم خودروسازی، مربوط به قطعه‌سازی است اما بررسی بهره‌وری در قطعه‌سازی را نیز می‌سپاریم به نوشتاری دیگر. مطلبی که در این بررسی اولیه خیلی جالب است این است که حداکثر ۳۰درصد سهم ۶۰درصدی خودروسازی یعنی کمتر از ۱۸درصد کل درآمد، مربوط به مدیریت داخل خودروسازی است. حال فرض کنیم بهترین مدیران خودروسازی دنیا را آورده‌ایم به ایران و از آنها می‌خواهیم بهره‌وری در این خودروسازی‌ها را بالا ببرند. اگر حتی یک نابغه مدیریت صنعت خودرو مانند کارلوس گون که قاتل هزینه‌ها بود، بیاوریم، واقعا چه کاری می‌تواند انجام دهد و محدوده بُرد او چقدر خواهد بود؟ برای افزایش بهره‌وری در جهان چند کار ابتدایی انجام می‌دهند، سرمایه‌گذاری روی خطوط و فرآیندهای تولید، مدیریت درست منابع انسانی، بهبود فرآیندها و سرمایه‌گذاری روی تحقیق‌وتوسعه برای ارائه محصولات بهتر و افزایش درآمدها.

متاسفانه در سال‌های اخیر سرمایه‌ای نمانده که یک مدیر بتواند روی اتوماسیون یا ارائه محصولات کاملا متفاوت سرمایه‌گذاری کند. بماند که یک پرسش پایه‌ای در این زمینه وجود دارد که اصولا آیا چنین ظرفیتی در کشور برای تامین سرمایه‌های لازم وجود دارد؟ حتما بارها شنیده‌اید که خودروسازان بزرگ در جهان چگونه تلاش می‌کنند با یکدیگر ادغام شوند. آنها به‌دنبال افزایش بهره‌وری به‌وسیله جذب سرمایه‌ها و کاهش هزینه‌های تحقیق‌وتوسعه متناسب با تعداد فروش هستند که در فضای کشور ما با سیاست‌گذاری‌های فعلی غیرممکن است اما مدیریت منابع انسانی که یکی از مهم‌ترین مسئولیت‌های یک مدیر است نیز در این کشور در اختیار مدیران نیست. از درصد بالای آدم‌های سفارشی در صنعت که بگذریم که البته در تمام جاهای دنیا بالاخره کم و زیاد وجود دارند، قوانین کار ما اجازه تحرک مدیران را گرفته است. در چنین فضایی امکان تعالی سازمانی و منابع انسانی در حد صفر است و این حرف‌ها می‌شود صحبت‌های دانشگاهی و روشنفکری. آنچه دست آخر شاید بتواند گفت در اختیار مدیریت است، بهبود فرآیندهاست که به‌راحتی مشاهده می‌شود تاثیر آن در کمتر از ۵درصد کل ورودی صنعت خواهد بود. خب، در صنعتی که حداکثر بتواند روی ۵درصد ورودی نوآوری کند و برای بهبود خروجی‌های صنعت نیز سرمایه‌ای برای تحقیق‌وتوسعه نداشته باشد، آیا می‌توان دنبال افزایش معنی‌دار بهره‌وری بود؟

اشتغال و بهره‌وری

تعداد کارگر زیاد به ازای تولید، نرخ بالای خودرو و امکان‌پذیر نبودن رقابت خودروهای ما در مقابل خودروهای خارجی، معیارهای دم‌دستی برای صحه‌گذاری بر این امر است، اما تمام اینها یک مشت ادعای پوپولیستی است که نمایندگان مردم و دولتمردان هر وقت می‌خواهند به صنعت خودرو بتازند و امتیازی از آن بگیرند، می‌گویند. انگار کسی خارج از کشور آمده و بهره‌وری این صنعت را پایین نگه داشته است. براساس آخرین یافته‌های من، هیچ مطالعه جامعی برای بررسی بهره‌وری در صنعت خودرو انجام نشده؛ بنابراین طرح چنین موضوعاتی از نظر علمی فقط ادعاست. تا آنجا که من می‌دانم متاسفانه وقتی نرخ ارز به‌طورمصنوعی پایین نگه‌داشته می‌شود، به‌تدریج توان رقابت محصول داخلی در مقابل محصول وارداتی پایین می‌آید. به این وضعیت، بیماری هلندی می‌گویند که بارها در طول تاریخ اتفاق افتاده و بسیاری از امپراتوری‌ها را از پا انداخته است؛ بنابراین نمی‌توان به این راحتی ادعا کرد که بهره‌وری در صنعت خودرو پایین است اما می‌توان ادعا کرد که کلا بهره‌وری در ایران در مقایسه با دنیای صنعتی، پایین است.

از سویی در عمل با مشاهدات عینی و موردی دیده‌ایم که بهره‌وری در صنعت پایین است. از بهره‌وری نیروی کار گرفته تا بهره‌وری سرمایه و انرژی درحالی‌که پول در خودروسازان بین‌المللی تا ۱۶بار در سال چرخش می‌کند، در ایران در بهترین شرایط در این صنعت تا ۶بار چرخیده است. اکنون هم این عدد به زیر یک رسیده است. البته وقتی وارد جزئیات می‌شویم، مشاهده می‌کنیم که این درد مربوط به صنعت خودرو و عوامل داخلی آن نیست و کلا چرخش پول در ایران دارای چالش‌های جدی است به‌ویژه در مواقعی که تحریم‌ها زیادتر می‌شود به‌دلیل اجبار صنعتگران به خریدهای یکجا و چندبرابر ظرفیت تولید روزانه یا حتی ماهانه و انبارش زیاد، خودبه‌خود سرعت تبدیل مواد اولیه به قطعات و مجموعه‌ها و خودرو کم می‌شود.

وقتی خودروساز مجبور می‌شود برای جلوگیری از توقف خطوط تولید ۲۰۰هزار خودرو ناقص تولید کند و همچنان قطعات از راه نرسیده‌اند، معادل ۲۵درصد حجم کل پول سال را تقریبا به‌مدت نامعلومی دپو کرده و طبیعی است که سرعت گردش پول پایین‌آمده و در نتیجه هزینه‌های مالی بالا می‌رود. وقتی هزینه‌های مالی بالا برود، طبیعی است که بهره‌وری سرمایه پایین می‌آید. وقتی بهره‌وری سرمایه پایین بیاید، دیگر در نوسازی خطوط تولید و ماشین‌آلات سرمایه‌گذاری لازم نمی‌شود. جالب است بدانید که درحال‌حاضر هیچ‌یک از خطوط تولید اصلی خودرو و موتور در ایران دست اول نیستند. ما در ایران به‌طور محدود خطوط نو دست‌اول در بخش‌های رنگ و گاهی تولید در اختیار داریم. خطوط اصلی تمام دست دوم بوده‌اند و هم‌اکنون بعضی از آنها عمری بالای ۴۰ سال دارند. بعد می‌گوییم که چرا کیفیت این‌قدر متغیر است و بهره‌وری پایین. همچنین در ایران صنایع بزرگ و به‌طورخاص صنعت خودرو، نیروی کار دارای یک قداست و جایگاه امن است که نمی‌توان از آن انتظار بهره‌وری بالا داشت. همین ۲ سال که تولید خودرو در کشور حدود نصف تولید حداکثری است.

ببینید آیا حتی یک تعدیل نیرو در خودروسازی داشته‌ایم؟ آیا اضافه کار این افراد کم شده است، چرا؟ وقتی تولید نصف می‌شود، حداقل انتظار این است که اضافه‌کاری از بین برود یا حتی تعدیل نیرو رخ دهد. بدیهی است که در کشوری که صنعت خودرو تحت امر دولت است و قانون کار آنچنانی دارد، هیچ مدیری حاضر نیست به کارمند و کارگر خود بگوید بالای چشمت ابروست. جالب اینجاست که همه کارگران هم همیشه متوقع و ناراضی هستند. چرا؟ چون فرض آنها این است که مدیر دولتی است و پول، پول دولت است که از نفت می‌آید و دارند سهم کارگر را می‌دهند. همین تفکر و عملکرد، باعث می‌شود حتی کارگران و کارمندان خوب هم به‌تدریج یاد بگیرند که نباید زیاد کار کنند. در چنین شرایطی، کدام مدیر می‌تواند بهره‌وری را بالا ببرد. ادعا می‌شود که چون مدیریت دست دولت است این مشکلات به‌وجود می‌آید و با واگذاری سهام به‌دست بخش خصوصی بهره‌وری بالا می‌رود. در چنین شرایطی چگونه می‌توان از افزایش بهره‌وری صحبت کرد. بهره‌وری نیازمند فرهنگ و بستر قانونی مناسب است و با حرف نمی‌شود آن را بهبود داد.

> امیرحسن کاکایی: خودروسازان بزرگ جهان تلاش می‌کنند با یکدیگر ادغام شوند. آنها به‌دنبال افزایش بهره‌وری به‌وسیله جذب سرمایه‌ها و کاهش هزینه‌های تحقیق‌وتوسعه متناسب با تعداد فروش هستند

تولید و توسعه ثروت

حمید حاج‌اسماعیلی- کارشناس حوزه کار و کارگری: توسعه و راه‌اندازی بخش صنعت یا خدمات از ابزارهایی است که با استفاده از آنها از یک سو کشور می‌تواند برای نیازهایی که دارد تولید ثروت کند و از سوی دیگر، افراد برای رفع نیازهای خود راهی جز اشتغال و کسب درآمد ندارند؛ بنابراین اساسا اشتغال هدف نیست، بلکه وسیله‌ای برای تولید ثروت و رفع نیازها است. اما از آنجایی که بدون یک کار مستمر و مداوم، امکان توسعه ثروت در کشور وجود ندارد و در عین حال اشتغال هم میسر نمی‌شود، خودبه‌خود افزایش اشتغال و کاهش بیکاری هدف قرار می‌گیرد، چراکه بدون اشتغال، برقراری رفاه و تامین نیازهای افراد جامعه محقق نمی‌شود.

ممکن است در بحث اشتغالزایی هدف غایی و نهایی، رفاه عمومی، آرامش مردم و امنیت جامعه باشد اما به هر حال این ابزار و امکانات باید به‌طور پیوسته در کشور وجود داشته باشد؛ اینکه برخی کارگاه‌های صنعتی راه‌اندازی شود اما نیازهای جامعه محقق نشود و بهره‌ور نیستند، موضوعی قابل‌تامل و نیازمند مطالعه و بررسی کارشناسی است.

اولویت با ایجاد اشتغال ثابت است. کشوری که اشتغال مولد نداشته باشد، وضعیت مشاغل آن به‌طور معمول ناپایدار خواهد بود و اهداف بلندمدت محقق نخواهد شد. بیشتر سرمایه‌گذاران راغب به سرمایه‌گذاری در بخش صنعت هستند، زیرا به هر حال مشاغل صنعتی دارای پایداری بیشتری هستند و تولید ثروت کرده و عایداتی برای کشور ایجاد می‌کنند.

به‌طور منطقی، اشتغال و درآمدزایی با یکدیگر همراهی دارند و هنگامی رشد محقق می‌شود که اشتغال افزایش یافته و بهره‌وری بالا باشد. علاوه‌بر اینکه می‌توان مدعی بود توسعه در آن صنعت اتفاق افتاده است. به‌عنوان مثال، صنعت خودرو که بیش از ۴ دهه در کشور فعالیت دارد، متناسب با آن مولفه‌هایی که از سوی خودروسازان جهان پیگیری می‌شود، حرکت نمی‌کند. صنایع خودروسازی کشور بیشتر کپی‌کار بوده و کمتر دانش‌محور است. به‌لحاظ کیفیت و بهره‌وری تولیدات داخل قابل مقایسه با خودروهای خارجی نیست و از کیفیت پایین‌تری برخوردار هستند اما با توجه به فاصله قیمتی که تعرفه به‌وجود آورده، حتی اگر ممنوعیت واردات هم برداشته شود، مردم حق انتخاب ندارند. با وجود پرداخت یارانه و تسهیلات به این صنعت، خودروسازان سودده نیستند. چرا؟ چون براساس علم اقتصاد تولید بدون صادرات نمی‌تواند بازدهی و بهره‌وری لازم را داشته باشد.

میزان بهره‌وری و اشتغالزایی در عین حال سوددهی در طول یکدیگر قرار دارند. اگر صنعتی سودده باشد اما اشتغالزا نباشد مطمئن باشید که پرسش‌های جدی درباره نیروی انسانی آن مطرح است و برعکس آن هم همین‌طور. میزان اشتغالزایی، سرمایه‌گذاری و بهره‌وری و سوددهی باید با یکدیگر متناسب باشد.

متاسفانه بین مولفه‌های تولید در صنعت خودرو شامل اشتغالزایی، سوددهی، صادرات و... تناسب وجود ندارد که نشان می‌دهد مشکلات زیادی این صنعت دارد و اگر دولت یارانه‌ای که می‌پردازد را قطع کند، حیات خودروسازان با خطر جدی روبه‌رو خواهد شد. به‌دلیل اینکه خودروسازی کشور زیرساخت‌های لازم را ندارد و متکی به فناوری و دانش روز جهان نیست. هنوز از داشتن زیرساخت‌های لازم برای تولید که همان داشتن پلتفرم و دانش طراحی و... است، عاجز بوده و فقط با کپی و مونتاژ فعالیت می‌کند.

> حمید حاج‌اسماعیلی: میزان اشتغالزایی، سرمایه‌گذاری و بهره‌وری و سوددهی باید با یکدیگر متناسب باشد که متاسفانه بین مولفه‌های تولید در صنعت خودرو تناسب وجود ندارد

یادداشت

چالش بهره‌وری و ایجاد اشتغال بدون هدف

حسین ساسانی
نظریه‌پرداز توسعه پایدار

در بحث بهره‌وری اشتغال، نخستین پرسش این است که اشتغالزایی هدف است یا وسیله؟ حدود ۴۰ سال است هدف‌گذاری می‌کنیم تا بتوانیم میزان اشتغال را در سطح کشور بالا ببریم و شرایط را به‌گونه‌ای مدیریت کنیم که بیکاری به کمترین میزان برسد. در این زمینه، شاید در مقاطع گوناگون تغییرات مثبت کوچکی به‌عنوان افزایش اشتغال یا کاهش بیکاری داشته‌ایم اما در عمل در این ۴ دهه نتوانسته‌ایم بیکاری را به آن شکلی که کشورهای دیگر کاهش داده‌اند، مهار کنیم و میزان آن را پایین بیاوریم؛ به این دلیل نمی‌توانیم به این مهم دست یابیم که به اشتباه روی افزایش اشتغال یا کاهش بیکاری هدف‌گذاری می‌کنیم، درحالی‌که اشتغال یا بیکاری هدف نیست و از جنس نتیجه است. به‌جای هدف‌گذاری اینکه در ۲ سال آینده به‌عنوان مثال، ۲درصد بیکاری را کاهش دهیم، باید مطالعه و بررسی کنیم در کجاها باید چه اقدام‌هایی داشته باشیم تا بهره‌وری را بالا ببریم.

در کشورهای دیگر، کارخانه‌های زیادی راه‌اندازی می‌شود تا به تولید بپردازند، در این راستا، کسب‌وکارها را فعال می‌کنند تا با فعال شدن آنها و راه‌اندازی کارخانه‌ها و فعالیت با تمام ظرفیت اشتغال را افزایش دهند. درحالی‌که ما این کارها را نمی‌کنیم. به‌عنوان مثال، می‌خواهیم ۳درصد اشتغال را در کشور افزایش دهیم؛ از این‌رو کارخانه‌ای را ملزم می‌کنیم آمار افراد استخدامی خود را بالا ببرد. یا شرکت دیگر ملزم می‌شود تعداد نیروی فعال آن باید فلان تعداد باشد درحالی‌که این شرکت‌ها و سازمان نیاز به نیروی انسانی بیشتر ندارند. به‌این ترتیب، افراد وارد شرکت‌هایی می‌شوند که نیاز به نیروی انسانی ندارند. در ادامه شاهد انباشت نیرو هستیم که نتیجه این نوع عملکرد کاهش بازدهی کار و بهره‌وری است، زیرا کار به اندازه افراد در این شرکت‌ها وجود ندارد و بیکاری افراد مازاد روی فعالیت سایر نیروها تاثیر منفی می‌گذارد و انگیزه کار از افراد گرفته می‌شود، چراکه بدون هیچ کار و زحمتی برخی از افراد حقوق دریافت می‌کنند؛ از این‌رو در کشور با افت بهره‌وری بخش صنعت روبه‌رو هستیم.

راهکار چیست؟

نخستین راه‌حل برون‌رفت از وضعیت فعلی و بهره‌وری در حوزه نیروی انسانی کشور این است که روی عواملی هدف‌گذاری کنیم که می‌تواند اشتغال را افزایش یا بیکاری را کاهش دهد؛ آنگاه که این هدف‌گذاری انجام شد، می‌رسیم به نتیجه آن. به‌عنوان نمونه، این هدف در ۳ سال آینده کاهش فلان درصد کاهش بیکاری باشد. چون این رویکرد وجود ندارد و برعکس به موضوع نگاه می‌کنیم با هدف‌گذاری برای خود اشتغال یا بیکاری، باعث می‌شویم تعدادی از افرادی که موردنیاز سازمان، نهاد یا شرکتی نیستند، جذب شوند که به‌ظاهر آمار اشتغال را افزایش دهیم اما در واقع بازدهی فعالیت‌ها و بهره‌وری کار را به‌شدت کاهش داده‌ایم.

دستوری عمل کردن، ما را به هدف‌های موردنظر در زمینه افزایش اشتغال و کاهش بیکاری و در نتیجه بهره‌وری نمی‌رساند. این امر نه‌تنها در بلندمدت اشتغالی ایجاد نمی‌کند، بلکه افرادی که به‌طور درست در حال فعالیت بودند را هم بی‌انگیزه می‌کند. در حوزه بهره‌وری نباید آمار بیکاری پنهان را فراموش کرد، کسانی که مشغول حرفه‌ای هستند اما در واقع باید به‌عنوان آمار بیکاران به‌شمار آورد.

وقتی در کشور صحبت از بیکاری یا اشتغال می‌شود تنها به بیکاری یا اشتغال مستقیم اشاره می‌کنیم، درحالی‌که کشور با بیکاری و اشتغال پنهان هم روبه‌رو است که آمار این بخش به‌طور معمول موردتوجه قرار نمی‌گیرد. در نتیجه، این موضوع خود آسیب بیشتری به اقتصاد کشور می‌زند. بیکاری پنهان یعنی میل باطنی نداشتن افراد به فعالیت در حرفه خود اشاره دارد؛ فردی با وجود عدم‌میل باطنی در شغلی قرار دارد و آن شغل را دوست ندارد اما ناگزیر است با وجود نبود علاقه در آن شغل فعالیت داشته باشد، چون کار نیست. یا افراد در مشاغل کاذبی مشغول هستند که چه‌بسا درآمد خوبی هم دارد مانند سیگارفروشی در خیابان. این بخش باید به آمار بیکاری اضافه شود اما متاسفانه در محاسبات آماری این موضوع در نظر گرفته نمی‌شود. برای همین است که با وجود اینکه مراجع رسمی اعلام می‌کنند فلان درصد بیکاری در کشور وجود دارد اما شاهد آمار بیشتری از بیکاری هستیم. علاوه‌بر اینکه با شغل کاذب و بیکاری پنهان ارزش‌افزوده‌ای برای اقتصاد کشور ایجاد نمی‌شود و در این شرایط، اقتصاد کشور وضعیت بدتری خواهد داشت و نمی‌توانیم رشد قابل‌قبولی داشته باشیم. از سوی دیگر، این مسئله هزینه‌هایی را هم به جامعه تحمیل می‌کند.

کسانی که مشاغل کاذب دارند یا در مشاغلی فعال هستند که علاقه‌ای به انجام آن ندارند، بهره‌وری و بازدهی آنها بالا نیست و نمی‌تواند با کیفیت مطلوب فعالیت داشته باشند و هر روز هزینه‌های بیشتری را برای اقتصاد کشور ایجاد می‌کنند؛ بنابراین راهکار این مسئله این است که نخست یک برنامه توسعه‌ای مشخص تدوین و سپس مشخص کنیم برای این برنامه توسعه‌ای چقدر شغل نیاز داریم و چه تعداد از افراد باید مشغول به‌کار شوند.

چون این فرآیند انجام نمی‌شود، شاهد پیامدهای مانند وضعیت بیکاری هر روز بغرنج‌تر می‌شود و بهره‌وری و بازدهی فعالیت‌ها را تحت‌شعاع قرار می‌دهد، هستیم. علاوه‌بر اینکه آمار بیکاری پنهان افزایش یافته و ارزش‌افزوده پایین می‌آید و در نتیجه هر سال شاهد رشد اقتصادی پایین و کاهش درآمد مردم و بهره‌ور نبودن تولید هستیم.

یادداشت

مدیریت زنجیره تامین و دستمزد کارگران

فرامرز توفیقی /رئیس کمیته دستمزد کانون عالی شورای اسلامی کار

در زمینه تعیین حداقل دستمزد همواره مسائلی وجود داشته که در نهایت ختم به نادیده گرفتن بخش‌های زیادی از قوانین شده است. این اتفاق به‌دنبال تعیین حداقل دستمزد سال ۱۴۰۰ نیز رخ داد اما متاسفانه مسئولان از بررسی دوباره و اصولی آن چشم‌پوشی کردند.

رویه تعیین دستمزد کارگران در سال‌های اخیر به‌نحوی ناعادلانه و غیراصولی بوده است. موضوع اصلی در زمینه تعیین حداقل حقوق این است که ظاهرا همه مسئولان اصل ۷ قانون کار را که در دهه ۶۰ به تصویب رسیده، فراموش کرده‌اند و هیچ‌کس توجهی به آن نمی‌کند. این ماده که به‌حق تامین مسکن برای کارگران اشاره دارد همواره در تمام این سال‌ها نادیده گرفته شده و کسی هم حرفی از آن به میان نمی‌آورد اما سوال اصلی اینجاست که چرا ماده ۱۳۹ که درباره تامین مسکن است، از سال ۱۳۶۹ تا امروز، مغفول مانده و اصلا اجرایی نمی‌شود؟

متاسفانه همین بی‌توجهی به بی‌مسکنی و بدمسکنی منجر به این شده که در هر دوره‌ای که اوضاع اقتصادی وخیم می‌شود، کارگران به‌دلیل کمی درآمد، به حاشیه‌نشینی روی بیاورند. کافی است به ورودی کلانشهرهای تهران، تبریز، مشهد و... سری بزنیم تا متوجه شویم این سیاست‌ها چه بلایی بر سر کشور و مردم آورده است! از سویی هم باید دانست که حاشیه‌نشینی بداخلاقی‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی خاص خود را دارد که هزینه‌های دیگری را روی دست کشور می‌گذارد.

در مباحث پیرامون مقوله کار، ۴ عامل موثر وجود دارد که شامل نیروی انسانی، متد، ماشین و متریال می‌شود اما متاسفانه این ۴ عامل که یک ورودی را به خروجی؛ یعنی همان محصول تبدیل می‌کنند، همگی نادیده گرفته شده‌اند و هیچ‌کس به فکر بررسی دقیق این موارد که باعث ایجاد توازن اقتصادی و اجتماعی می‌شود، نیست. آیا هیچ نهاد یا سازمانی به ۳ مقوله روش‌های کار، تجهیزات و مواد اولیه فکر کرده است؟ چرا هر گاه مسئله افزایش بهره‌وری یا کاهش هزینه‌ها می‌شود، همه فقط به یاد نیروی انسانی می‌افتند و سعی دارند از هزینه‌های این بخش بکاهند؟ آیا بهتر نیست با تجدیدنظر در زمینه متدهای کار هزینه‌ها را به مقدار قابل‌توجهی کاهش داد و حق کارگر را از وی نگرفت؟ در این زمینه مفهومی به‌نام «مدیریت زنجیره تامین» وجود دارد که می‌تواند توازن را بین این ۴ مورد برقرار کند اما آیا طبق این اصول مدیریتی برای مثال به فکر تامین مواد اولیه و زیرساخت‌ها برای سیستان‌وبلوچستان بوده‌ایم که می‌گوییم چون هزینه‌ها در سیستان‌وبلوچستان پایین است، باید دستمزد نیز کمتر باشد؟ آیا ما در زمینه اشتغالزایی در مناطق گوناگون کشورمان کار کرده‌ایم که حالا چنین نظرات عجیب و غیرکارشناسی ارائه می‌دهیم؟ ما حتی برنامه‌هایی مانند یارانه‌ها را نیز رها کردیم تا در نهایت به میزانی برسیم که دیگر هیچ تاثیری روی زندگی مردم ندارد. از سویی هم، هیچ تلاشی برای تغییر متدهای تولید نکرده‌ایم تا بتوانیم بهره‌وری را از این طریق افزایش دهیم؛ نه اینکه حق کارگر را به او ندهیم و توجیه‌مان هم افزایش بهره‌وری باشد. متاسفانه در برخی از استان‌های کشورمان از زنان سرپرست خانوار در کارگاه‌هایی کار کشیده و با عنوان کار خیر مبالغ بسیار اندکی به‌عنوان دستمزد به آنها پرداخت می‌شود و به‌جای همان محصولات را در تهران و شهرهای بزرگ به قیمت‌های گزاف می‌فروشند. بسیاری معتقدند قانون کار مشکلات بسیاری در ارتباط با کارگران دارد و برای باز شدن دست کارفرمایان باید این قانون را دستخوش تغییر کرد. درحال‌حاضر، طبق آخرین گزارشی که مرکز آمار ارائه کرده، نسبت روستانشینان در ایران به ۲۵ درصد رسیده است؛ یعنی ۷۵ درصد مردم روستاهای ما به شهرنشینی روی آورده‌اند. این اتفاق یک فاجعه ملی است و ما باید فکری اساسی برای حل آن کنیم. اگر چنین اتفاقی در هر کشوری از جهان رخ می‌داد به‌طور قطع یک کمیته بحران تشکیل می‌دادند تا هرچه زودتر جلوی این روند گرفته شود. در هر صورت ما به‌جای اینکه به فکر تامین حق کارگران و اقشار کم‌درآمد باشیم به هر ریسمانی چنگ می‌زنیم که از زیر بار تامین حداقل نیازهای معیشتی کارگران شانه خالی کنیم.

بهره‌وری، کاهش دستمزد نیروی کار نیست

حکمرانی سیاست‌های ضدبهره‌وری

اقتصاد دولتی در تضاد با بهره‌وری است

سهند اینانلو
editor@smtnews.ir

مبحث بهره‌وری در اقتصاد ایران یکی از مفاهیمی است که بررسی آن داستان پر آب چشمی را برای ما روایت خواهد کرد. این مفهوم که از اوایل دهه ۷۰میلادی در جهان مطرح شد در میانه دهه ۷۰خورشیدی نیز وارد ادبیات مدیریت صنعتی کشورمان شد و طبق سنت افراط و تفریط در بین مسئولان ایرانی شاهد ایجاد تحولاتی در حوزه صنعت بودیم که تا پیش از آن برای جامعه ایران ناشناخته بود. از جمله این تحولات می‌توان به تعدیل نیرو، قراردادی شدن نیروی کار، مشمول قانون کار نشدن واحدهای تولیدی کوچک و... اشاره کرد که همگی با توجیه افزایش نرخ بهره‌وری در بخش‌های تولیدی اقتصادمان عملیاتی می‌شد و هیچ‌کس به فکر پیامدهای آن نبود.

با گذر زمان این رویکرد تغییر کرده و تعدیل شد اما عوارض آن در قوانین کار و همچنین تولید سنتی و غیربهره‌ور ایران همچنان مشهود است. کارشناسان بر این باورند که بخش‌های تولیدی در کشورمان ساده‌ترین و دم‌دستی‌ترین راه را برای افزایش میزان بهره‌وری انتخاب کرده‌اند تا بدون هیچ هزینه‌ای میزان درآمد خود را افزایش دهند و در توجیه، این دست اقدامات را در راستای افزایش بازدهی فرآیند تولید بدانند. این در حالی است که در اقتصادهای توسعه‌یافته جهان، کشورها تلاش می‌کنند بخش خصوصی را موظف به کاهش هزینه‌ها در ۴ بخش کنند که در مجموع به‌عنوان مفهوم«مدیریت زنجیره تامین» شناخته می‌شود. منتقدان رویکرد دولت معتقدند مسئولان بخش صنعت در ایران به‌طور کلی بهره‌وری را در کاهش دستمزد کارگران و همچنین تعدیل نیروی کار خلاصه می‌کنند و ۳ محور دیگر زنجیره تامین (متد، ماده اولیه و ماشین‌آلات) را نادیده می‌گیرند.

عکس: آیدا فریدی

برخی مدیران دولتی و غیردولتی که قصد دارند به سمت افزایش بهره‌وری بروند در گام نخست حقوق و دستمزد نیروی کار را کاهش می‌دهند یا اینکه تلاش می‌کنند از زیر بار پرداخت مالیات به دولت فرار کنند. اما هر دوی این استراتژی‌ها مخرب و ناکارآمد است و می‌تواند پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی وسیعی داشته باشد

به فکر روغن کاری چرخ تولید هستیم

جعفر قادری، عضو کمیسیون جهش تولید و نماینده مردم شیراز در مجلس شورای اسلامی با تاکید بر اهمیت بهره‌وری در تولید به صمت گفت: مباحثی در مجلس شورای اسلامی مطرح می‌شود که می‌تواند در راستای بهبود فضای کسب‌وکار، میزان بهره‌وری را نیز افزایش دهد که این مسئله می‌تواند صنایع سنگین کشور را تحت‌الشعاع قرار دهد. وی در ادامه افزود: موضوع کاهش هزینه‌ها و کاهش هدررفت زمان موردتوجه مسئولان و مدیران بخش صنعت قرار گیرد تا بتوانیم از افزایش میزان بهره‌وری صحبت کنیم در غیر این صورت قوانین نمی‌توانند کارآیی چندان بالایی داشته باشند.

البته نباید فراموش کرد که نقش نظارتی مجلس در این بین بسیار مهم است، چراکه می‌توان از این طریق به نحوه عملکرد واحدهای تولیدی نظارت کامل داشت اما پیش و بیش از هر چیز به تغییر رویکرد مدیران نیازمندیم.

دور زدن بروکراسی

قادری با اشاره به مبحث مانع‌زدایی از تولید، به پیچیدگی‌های مراحل اداری تاسیس کسب‌وکارها اشاره کرد و یادآور شد: یکی از اقداماتی که مجلس یازدهم در دستور کار قرار داده و می‌تواند بهره‌وری را افزایش دهد، مانع‌زدایی از تولید است که می‌توان از طریق حذف مجوزهای دست‌وپاگیر و دورزدن روند پیچیده بروکراسی خسته‌کننده آن را محقق کرد.

ضرورت تامین مالی

عضو کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس با یادآوری اهمیت سرمایه‌گذاری و لزوم جذب سرمایه در بخش تولید به صمت گفت: یکی دیگر از مواردی که می‌تواند میزان بهره‌وری را در اقتصاد دولتی ما افزایش دهد تقویت روند خصوصی‌سازی است که می‌تواند منجر به مدیریت زنجیره تامین شود اما نباید فراموش کرد که بازارهایی مانند بورس نیز می‌توانند همان نقش را بازی کنند و همچنین با تامین مالی گسترده‌ای که از سوی مردم انجام می‌شود، تولید کشور را رونق بخشند. وی با اشاره به حساسیت نمایندگان در امر رونق تولید ادامه داد: در هر حال نمایندگان مجلس یازدهم رویکرد بسیار مثبتی نسبت به تقویت بخش تولید دارند که می‌تواند منجر به افزایش بازدهی در واحدهای بزرگ و کوچک و حتی صنایع سنگین کشورمان شود. البته همانطور که تاکید شد برای این امر باید به موضوع خصوصی‌سازی بیش از پیش مراجعه و دقت شود.

حواس‌مان به نیروی کار باشد

نماینده مردم شیراز در مجلس با تاکید بر لزوم تامین حقوق کارگران و جلوگیری از ضایع شدن حق این قشر، عنوان کرد: البته در این بین نباید از تضییع حقوق کارگران توسط عده معدودی از کارفرمایان نیز غافل شد، زیرا به‌دلیل همان رویکرد اشتباه و غیردرستی که پیش‌تر نیز به آن اشاره شد، برخی از مسئولان کاهش دستمزدها و یا استفاده از نیروی کار ارزان را به‌عنوان تنها راه افزایش بهره‌وری می‌شناسند و این مسئله مشکلات بسیاری را در بین اقشار زحمتکش کارگران ایجاد کرده است. وی افزود: البته باید توجه داشت که در برخی مجموعه‌های تولیدی دولتی، نیروی کار مازاد هم در حال فعالیت است که واقعا میزان بهره‌وری مجموعه‌ها را کاهش داده که باید با یک بازنگری اساسی تغییراتی در ساختار مدیریتی این واحدها ایجاد کرد. قادری در پایان خاطرنشان کرد: باز هم تاکید می‌کنم که این رویکرد نباید باعث شود کارگرانی که به معنای واقعی تلاشگر هستند از کار بیکار شوند یا از احقاق‌حقوق خود محروم باشند. مجلس نیز تمام تلاش خود را در راستای اجرای هرچه اصولی‌تر روش‌های افزایش بهره‌وری در زمینه تولید به‌کار گیرد تا موانع تولید در کشورمان از میان برداشته شود.

> اقتصاد ایران به‌دلیل دولتی بودن نمی‌تواند خود را با استفاده بهینه از منابع و افزایش میزان بازدهی در مجموعه‌های تولیدی وفق دهد

بهره‌وری اولویت ما نیست

پیمان مولوی، دبیرکل انجمن اقتصاددانان ایران با اشاره به نحوه مواجهه اقتصاد ایران با عناصر بهره‌ور به صمت گفت: پیش از هر چیز باید دید آیا اقتصاد ما به مدیران، مجموعه‌ها، واحدهای تولیدی و... که بهره‌ور هستند امتیاز یا جایزه‌ای می‌دهد یا خیر؟ وی در ادامه افزود: به اعتقاد من، اقتصاد ایران به‌طور سیستماتیک نه‌تنها به بهره‌وری جایزه‌ای نمی‌دهد، بلکه چنین جریان‌هایی را جریمه هم می‌کند.

منافات بهره‌وری با اقتصاد دولتی

مولوی با انتقاد از دولتی بودن اقتصاد ایران عنوان کرد: اقتصاد ایران به‌دلیل دولتی بودن نمی‌تواند خود را با استفاده بهینه از منابع و افزایش میزان بازدهی در مجموعه‌های تولیدی وفق دهد. دلیل آن هم این است که چنین مفاهیمی به‌طور کلی با دولتی بودن ساختار اقتصاد در منافات کامل است. هیچ اقتصاد دولتی در جهان نمی‌توان پیدا کرد که از شاخصه‌های بهره‌ورانه بالایی بهره ببرد. پاسخ این پرسش کاملا روشن است، همان‌طور که گفته شد دلیل اصلی این موضوع، دولتی بودن اقتصادهاست که باعث می‌شود مقوله بازدهی برای مدیران بی‌معنی باشد.

ضدبهره‌وری هستیم

دبیرکل انجمن اقتصاددانان ایران با اشاره به تعارضات و تناقضات موجود در ساختار اقتصادی کشورمان با مفاهیمی مانند بهره‌وری و افزایش بازدهی، به صمت گفت: حتی می‌تواند مدعی شد که کلیت اقتصاد ما ضدبهره‌وری است. در چنین شرایطی، نه‌تنها اولویت با رعایت اصول و قواعد بهره‌ورانه نیست، بلکه هر عنصری که می‌خواهد به سمت افزایش بهره‌وری برود را نیز تنبیه می‌کند. برای مثال، هیچ اقتصادی در جهان نمی‌توان یافت که به اندازه ایران منابع زیرزمینی‌اش را به شکل مواد خام به فروش رسانده است.

دیوار کوتاه دستمزد

این اقتصاددان با انتقاد از رویکرد نادرست مدیران دولتی برای افزایش بهره‌وری، بیان کرد: البته نباید فراموش کرد که برخی مدیران دولتی و غیردولتی که قصد دارند به سمت افزایش بهره‌وری بروند نیز یا در گام نخست حقوق و دستمزد نیروی کار را کاهش می‌دهند یا اینکه تلاش می‌کنند از زیر بار پرداخت مالیات به دولت فرار کنند. وی افزود: در حالی‌که هر دوی این استراتژی‌ها مخرب و ناکاراست و می‌تواند پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی وسیعی داشته باشد.

تولید به صرفه نیست

این تحلیلگر اقتصادی به‌وجود تورم بسیار بالا و به صرفه نبودن تولید در کشور اشاره کرد و گفت: به اعتقاد من اگر قرار است اقتصاد ما بهره‌ور باشد در گام نخست باید از اقتصاد دولتی گذر کنیم و رویکردها را تغییر دهیم. برای مثال، وقتی موضوع نرخ بهره بانکی تا به این میزان بالاست، تولید معنا و مفهومی ندارد، زیرا تورم بسیار بالاست و استقراض می‌تواند به‌عنوان منطقی‌ترین و پربازده‌ترین فعالیت اقتصادی شناخته شود. وی ادامه داد: به همین دلیل است که سرمایه‌گذاران در بخش تولید به جای ادامه کار خود این روزها وام می‌گیرند و به‌دلیل تورم مزمنی که در اقتصاد شاهد آن هستیم، بدون هیچ فعالیت مولدی در اقتصاد سود بالایی کسب می‌کنند. مولوی در پایان خاطرنشان کرد: در چنین شرایطی، صحبت کردن از بهره‌وری بی‌معناست، زیرا در ساختاری فعالیت می‌کنیم که دولت بزرگ‌ترین بازیگر است و بخش اعظمی از قواعد بازی در اختیارش قرار دارد.

سخن پایانی...

منتقدان رویکرد بهره‌ورانه دولت‌های جهان در زمینه صنعت غالب سیاست‌ها را در راستای افزایش محدودیت‌ها برای کاهش تعهدات کارفرما به کارگر می‌دانند. در حالی‌که اصول و قواعد کینزین‌ها برای توصیف بهره‌وری بیانگر محورهایی است که می‌تواند زمینه را برای کاهش میزان آسیب‌های تولید به جامعه و طبیعت فراهم کند. اما خوانش‌های متاخر از مقوله بهره‌وری این ذهنیت را ایجاد کرده که واحدی بهره‌ور خواهد بود که بتواند درآمد بیشتری را عاید سرمایه‌گذار کند. بسیاری از منتقدان این نگاه معتقدند چنین رویکردی زاییده «تقدیس تولید» است که باعث شده همه‌چیز در افزایش میزان سوددهی تولید خلاصه شود تا سرمایه‌گذاران و سفته‌بازان وسوسه شده و دارایی خود را به جای نوسانگیری در بازارهای ارز و طلا به سمت تولید روانه کنند. این در حالی است که تجربه کشورهایی مانند بنگلادش و سنگاپور نشان می‌دهد چنین رویکردی منجر به افزایش فاصله طبقاتی و همچنین افزایش هزینه‌های اجتماعی ناشی از کاهش دستمزد و افزایش بیکاری می‌شود. البته بسیاری از اقتصاددانان راست‌گرا بر این باورند که رشد اقتصادی سنگاپور و بنگلادش می‌تواند در بلندمدت این هزینه‌ها را جبران کند اما نباید فراموش کرد آسیب‌های واردشده بر بدنه اقشار کم‌درآمد این کشورها نه‌تنها هزینه‌های فرهنگی بالایی را بر جامعه تحمیل می‌کند، بلکه به‌دلیل فقر بهداشتی ممکن است در میان‌مدت هزینه‌های مادی بسیار کلانی هم روی دست دولت‌ها گذاشته شود که برای جبران آنها باید سرمایه‌هایی کلان‌تر از آنچه باعنوان افزایش بازدهی تولید نصیب سرمایه‌گذاران‌شده از جیب یک ملت برود.

حال صاحب‌نظران با توجه به تجربه کشورهای جنوب‌شرق آسیا معتقدند دولت ایران نیز باید با حفظ فاصله از یک‌جانبه‌گرایی در حوزه بهره‌وری و تمرکز بر کاهش دستمزد و... از کشورهایی مانند گرجستان الگوبرداری کند که با توسعه صنعت گردشگری و همچنین نوسازی تجهیزات صنعتی موفق‌شده رشد اقتصادی متوازنی را همراه با حفظ سلامت اجتماعی و رفاه ملت گرجی فراهم کند.

نظرگاه

می‌توانیم ۱۰ ساله به «اقتصاد دانش‌بنیان» برسیم

حمیدرضا طیبی - رئیس جهاددانشگاهی: برای رسیدن به اقتصاد دانش‌بنیان به مدیرانی نیاز داریم که خودباور بوده و به توان داخلی اعتقاد داشته باشند. چنانچه بخواهیم از مشکلات فعلی رهایی یافته و شغلی آبرومند برای جوانان این کشور ایجاد کنیم، باید به سمت اقتصاد دانش‌بنیان متکی بر توان داخل حرکت کنیم. برای رسیدن به این اقتصاد دانش‌بنیان نیز قطعا به مدیرانی نیاز داریم که خودباور بوده و در کنار این خودباوری و اعتقاد به توان داخلی، کاربلد و کارآمد باشند. البته اتکا به توان ملی این نیست که همه‌چیز را با استفاده از توان ملی به‌دست بیاوریم، معنای این جمله این است که هرجا توانستیم محصولات و خدمات باکیفیت تولید کنیم، انجام می‌دهیم و هرجا نتوانستیم از ظرفیت و توان خارجی به شرط انتقال فناوری استفاده خواهیم کرد تا در آینده بتوانیم خودمان کارها را پیگیری کنیم. این درحالی است که تجربه ۴۰ سال فعالیت به ما نشان داده هرجا پیشرفتی حاصل شده نتیجه حضور مدیران خودباور در صنعت کشور بوده که ریسک

حمایت از توان داخل را پذیرفته‌اند و در عین حال این مهارت را داشته‌اند که مجموعه‌های توانمند را شناسایی کرده و کارها را به آنها محول کنند و موفقیت‌های به‌دست آمده در این مدت نتیجه تعامل دوسویه با چنین مدیرانی بوده است. درحال‌حاضر، شرایط خوبی در کشور به لحاظ زیرساختی داریم و زیرساخت‌های دانش‌بنیان قوی در کشور شکل گرفته و سرمایه هم در کشور بسیار است، چه سرمایه‌ای که در دست مردم است و چه سرمایه‌ای که در بانک‌ها و موسسات قرار دارد و همه‌چیز برای بکارگیری توان داخلی و شکل گیری یک اقتصاد دانش‌بنیان در کشور مهیاست. برای ما مهم نیست رئیس جمهوری بعدی از چه جناح سیاسی است و تنها نکته مهم این است که رئیس جمهوری آینده کاربلد و کاردان و از همه مهم‌تر معتقد به توان داخلی بوده و با فرهنگ جهادی و نیروهای توانمند فعالیت خود را آغاز کند. در این صورت، ظرف حداکثر دو برنامه پنج‌ساله می‌توانیم به اقتصاد قوی دانش‌بنیان در کشور برسیم.

اقتصادهای بزرگ جهان چگونه بازدهی صنایع را افزایش می‌دهند؟

بهره‌وری و مدیریت زنجیره تامین

موضوع مدیریت زنجیره تامین در همه کشورهای توسعه‌یافته از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است، زیرا غالبا اقتصادهایی غیردولتی و خصوصی دارند و کاهش هزینه‌ها برای صاحبان کسب‌وکارها از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. روند کاهش هزینه‌ها در این اقتصادها از لحظه تولید مواد اولیه آغاز می‌شود و تا فروش یا تحویل محصول نهایی به مصرف‌کننده ادامه دارد. به این فرآیند که شبکه‌ای از تامین‌کنندگان را شامل می‌شود در اقتصادهایی که بازار آزاد را محور خود قرار داده‌اند «زنجیره تامین» نامیده می‌شود. این زنجیره که ۴محور اصلی دارد در اغلب اقتصادهای بزرگ جهان توانسته باعث افزایش بهره‌وری شود که همین موضوع منجر به کاهش هزینه خدمات‌رسانی به اقشار مختلف جامعه نیز شده است. نیروی انسانی، متد، ماشین و مواد اولیه ۴ محوری هستند که در کنار یکدیگر «زنجیره تامین» را ایجاد می‌کنند که کاهش هزینه‌ها و بهینه‌سازی مصرف در هر یک از این مراحل هزینه تمام‌شده تولید را کاهش می‌دهد. همین امر نیز باعث می‌شود درآمدزایی و بازدهی شرکت‌های خصوصی و دولتی به مقدار قابل‌توجهی افزایش پیدا کند. به همین دلیل است که در بسیاری از شرکت‌های دانش‌بنیان و «های‌تک» مبحث مدیریت زنجیره تامین، یکی از مهم‌ترین محورهای مدیریتی به‌شمار می‌رود که مجموعه‌ها تلاش می‌کنند نیروهای زبده‌ای را برای این سمت انتخاب کنند تا هر قدر ممکن است بدون آسیب زدن کمی و کیفی به محصولات، هزینه‌ها را کاهش دهند.

کارشناسان امیدوارند دولت‌ها بتوانند با بروزرسانی اصول و قواعد، بدون وارد آوردن آسیب به معیشت طبقات گوناگون جامعه، هزینه تولید را کاهش دهند

ترجمه و تدوین:
سهند اینانلو
editor@smtnews.ir

مربع طلایی

همان‌طور که گفته شد در بسیاری از اقتصادهای بزرگ جهان، موضوع مدیریت زنجیره تامین به‌عنوان یکی از اصول اساسی شرکت‌های صنعتی و خدماتی سرلوحه امور قرار می‌گیرد تا با کمترین هزینه کمیت و کیفیت تولیدات و نحوه فروش آن به مصرف‌کننده را بهبود بخشند.

نیروی انسانی

یکی از راه‌های کاهش هزینه‌های تولید تعدیل نیروی انسانی در مراحل گوناگون تولید است که پیامدهای ناخوشایند بسیاری دارد. به همین دلیل است که این گزینه در کشورهایی که در قالب «دولت رفاه» شناخته می‌شوند به عنوان یک خط قرمز در زمینه تولید و بهره‌وری معرفی شده است. البته نباید فراموش کرد که چنین ساختارهای اقتصادی در ابتدا ظرفیت‌های واحد تولیدی را سنجیده (حتی در بخش خصوصی) و طبق آن مجوز استخدام نیروی کار را صادر می‌کنند و تولیدی‌ها نیز موظفند حداکثر تا سقفی که دولت و نهادهای نظارتی تعیین کرده، نیروی کار متخصص، ماهر یا نیمه ماهر را استخدام کنند. ممکن است شرکت‌ها در ابتدای کار نیروی کار کمتری را به کار بگمارند اما پس از افتتاح واحد تولیدی، کارفرمایان اجازه تعدیل نیرو با هدف افزایش بهره‌وری را ندارند. البته این رویکرد در بین اقتصادهای بازار آزاد وجود ندارد، زیرا دولت‌ها کمترین دخالت را در امر تولید یا عرضه محصولات دارند و به همین دلیل کارفرمایان تلاش می‌کنند از همان ابتدا کمترین تعداد ممکن از نیروی انسانی را بپذیرند و هرگاه با بحران مالی هم روبه‌رو می‌شوند در گام نخست اقدام به تعدیل نیروی کار می‌کنند.

روش کار

متد یا همان شیوه کار موضوع دیگری است که می‌تواند با تغییر رویکرد، هزینه‌های تولید را به میزان بسیار زیادی کاهش دهد. البته این مورد با پیشرفت‌های روزافزون فناوری از تنوع بسیار بالایی در حوزه‌های گوناگون برخوردار است که ممکن است برای هر صنعت و خدماتی به شکل متفاوتی باشد اما روی هم رفته در کشورهای توسعه‌یافته، شناخت متد یا همان متدلوژی مهم‌ترین حلقه زنجیر را شامل می‌شود که می‌تواند بدون کوچک‌ترین آسیب و هزینه‌ای، نرخ بهره‌وری در واحدهای تولیدی را افزایش دهد. از جمله اقداماتی که می‌توان در این بحث انجام داد، بکارگیری روش‌هایی است که میزان مصرف حامل‌های انرژی را کاهش دهد یا با رعایت اصول ایمنی کار هزینه‌های جنبی تولید در واحدهای گوناگون کاهش می‌یابد. در کشورهای غربی اروپا دولت‌ها تلاش می‌کنند با تشویق شرکت‌ها و مجموعه‌های تولیدی به تغییر الگوی تولید میزان مصرف برق، آب، سوخت و... را کاهش دهند که هم می‌تواند باعث کاهش میزان وخامت اوضاع در زمینه بحران‌های اقلیمی شود. از سویی هم با این کار هزینه‌های دولت‌ها برای تامین انرژی برای واحدهای صنعتی و خدماتی را کاهش می‌دهد. در واقع با ایجاد تغییر در این زمینه هم بخش خصوصی می‌تواند سود بیشتری را عاید خود کند و هم دولت‌ها از نتایج آن بهره‌مند خواهند شد، به همین دلیل است که آلمانی‌ها این الگو را به‌عنوان ضلع طلایی در یک مربع طلایی می‌خوانند و تلاش دارند تغییر متد در حوزه‌های گوناگون صنعت شکوفا و پیشرو آلمان ترویج دهند.

ماشین‌آلات و ابزار تولید

موضوع تغییرات ساختاری در صنایع با هدف کاهش هزینه یکی از پرهزینه‌ترین راهکارهای مجموعه‌های تولیدی در سراسر جهان است. به همین دلیل است که حتی در اقتصادهای توسعه‌یافته نیز این شیوه غالبا از سوی هلدینگ‌های بزرگ و غول‌های صنعتی مانند خودروسازان یا شرکت‌های نفتی اجرایی می‌شود. در حالی که اغلب بنگاه‌های کوچک و متوسط به‌طور میانگین در اروپا هر ۱۱سال، دستگاه‌ها و ابزارآلات مورداستفاده خود را به کلی نوسازی می‌کنند در حالی که این میزان در امریکا ۸سال و نیم، کانادا ۷سال و ژاپن ۸سال است. البته این موضوع به قوانین محیط‌زیستی کشورها نیز بستگی زیادی دارد، زیرا در بیشتر موارد نهادهای ناظر زیست‌محیطی هستند که شرکت‌ها را تحت‌فشار قرار می‌دهند تا با نوسازی یا بهسازی ماشین‌آلات خود که هزینه بسیار بالایی هم دارد، میزان آلایندگی صنایع را کاهش دهند. طبق گزارشاتی که در دانشگاه نیویورک منتشرشده دوره نوسازی ماشین‌آلات صنعتی در کشورهای خاورمیانه بیش از ۳۸سال است و همین موضوعه باعث‌شده بحران زیست‌محیطی در این منطقه از جهان به اوج وخامت برسد، البته کشورهای به‌جا مانده از اتحاد جماهیر شوروی نیز به‌دلیل عقب ماندن از چرخه نوسازی و فناوری در جهان، همچنان ماشین‌آلاتی را به کار می‌گیرند که از دوران شوری در واحدهای تولیدی دولتی به جا مانده اما این کشورها توان مالی کافی برای نوسازی را ندارند. به همین دلیل است که نهادهای بین‌المللی نسبت به بروز بحران‌های زیست‌محیطی در شرق اروپا و شمال‌غرب آسیا و آسیای مرکزی ابراز نگرانی می‌کنند. این مشکل همان‌طور که گفته شد در روسیه هم وجود دارد اما از زمانی که پوتین بر سر کار آمده، تلاش‌های زیادی برای نوسازی تجهیزات باقیمانده از دوران اتحاد جماهیر شوروی انجام شد. تنها کشوری که در بین جمهوری‌های جدا شده از شوروی سابق توانسته تا حدود زیادی ماشین‌آلات صنعتی خود را بازسازی و نوسازی کند گرجستان است که درحال‌حاضر نیز به‌عنوان یکی از اقتصادهای موفق و میان‌رده اروپایی در حال رشد و رو به توسعه است. کارشناسان معتقدند سرمایه‌گذاری‌های دولت گرجستان در اوایل دهه نخست قرن ۲۱ باعث شده گرجی‌ها امروزه نتیجه آن را به عینه مشاهده کنند، زیرا هزینه تولید در طول زمان کاهش یافت و با افزایش بهره‌وری بسیاری از کشورهای همسایه کالاهای مصرفی خود را از این کشور تهیه کردند. البته گرجستان هنوز راه بسیار طولانی برای توسعه دارد اما با توجه به گزارشات به نظر می‌رسد بهترین استارت را سران این کشور در بین ملل رو به توسعه زده‌اند.

مواد اولیه

پیچیده‌ترین حلقه زنجیره تامین که مدیریت آن به نیروهای متخصص و آموزش‌دیده‌ای نیاز دارد، مبحث مدیریت مواد اولیه است، زیرا اگر کشوری در این زمینه دچار خطای استراتژیک شود می‌تواند با یک تصمیم غلط اهداف اصلی بهره‌وری که همان کاهش هزینه‌ها همراه با کاهش آسیب‌های واردشده بر محیط‌زیست است را به کلی نادیده بگیرد. از جمله سیاست‌گذاری‌های غلط می‌توان به کشورهای خاورمیانه و همچنین کشورهای مرکز و جنوب افریقا اشاره کرد، زیرا دولت در این کشورها اقدام به استخراج بی‌رویه منابع طبیعی کرده است و این استخراج به بهانه کاهش هزینه‌های تولید مواد اولیه و افزایش بهره‌وری در اقتصاد انجام شده است. اما به‌دلیل نبود فناوری فرآوری و تبدیل مواد اولیه غیرکاربردی به کاربردی در این کشورها، دولت مجبور به صادرات مواد معدنی به کشورهای پیشرفته است تا پس از انجام عملیات فرآوری باردیگر همان مواد را خریداری کرده و وارد کشور کند. نهادهای بین‌المللی محیط‌زیستی در جریان برگزاری اجلاسی که به انعقاد معاهده پاریس ختم شد، اقتصادهای نفتی مانند عربستان سعودی، عراق، ایران، قطر و... را به‌عنوان مهم‌ترین کشورهای صادرکننده ماده خام دانسته که آسیب‌های واردشده بر این کشورها در پی استخراج و صادرات مواد اولیه به مراتب بیش از درآمدی است که عاید دولت در این ممالک می‌شود. مشاهدات دانشگاه نیویورک در مرکز افریقا نیز نشان می‌دهد کشورهایی مانند نیجریه نفت خام را به اروپایی‌ها (غالبا فرانسه و ایتالیا) می‌فروشند و به‌جای آن حجم بسیار بالایی از بنزین را از همان کشورها وارد می‌کنند. به‌تازگی کشورهای صادرکننده سوخت به افریقا تصمیم گرفته‌اند با افزایش مبلغ قرارداد، واحدهای پالایشی و پتروشیمی‌ها را در خاک افریقا تاسیس کرده و نفت خام را در همان کشورها فرآوری کنند. این اقدام کشورهای اروپایی از منظر بهره‌وری می‌تواند حرکتی هوشمندانه و بسیار منفعت‌طلبانه باشد اما طرف مقابل یعنی همان کشورهای مرکزی افریقا، در حال ضربه خوردن از این قراردادهای خطرناک هستند و دولت‌ها با توجیه کسب درآمد بیشتر و افزایش نرخ اشتغال، فعلا رضایت ملت‌های خود را جلب کرده‌اند. در این میان، کارشناسان بر این باورند که آسیب واردشده بر افریقای مرکزی در پی این اقدامات دولت‌های منطقه ۱۸۰۰درصد بیشتر از درآمدی است که دولت‌ها نصیب‌شان شده که در آینده‌ای نه‌چندان دور گریبان‌گیر ملت‌های این منطقه خواهد شد.

پوست‌اندازی مدیریت زنجیره تامین

مقوله تولید نیز مانند سایر حوزه‌های زندگی بشری به‌دنبال پیشرفت برق‌آسای فناوری، دستخوش تحولات ریشه‌ای و بنیادین شده است. به همین دلیل است که کشورهای توسعه‌یافته مدام قوانین این حوزه را با گذشت‌زمان بروزرسانی می‌کنند، زیرا ممکن است قانونی که تا دهه ۹۰ میلادی به‌عنوان راهی برای افزایش بهره‌وری شناخته شده بود، درحال‌حاضر کارکردی عکس داشته باشد. برای مثال در زمینه اتوماسیون و ماشینی‌سازی تولید این موضوع صدق می‌کند، به نحوی که تا دهه ۷۰میلادی سوسیالیست‌ها اتوماسیون را به‌عنوان دشمن طبقه کارگر می‌شناختند که باعث اخراج یا کاهش دستمزد نیروی کار می‌شد اما درحال‌حاضر و از حدود ۱۵سال قبل طیف‌های سوسیالیست امریکایی به طرز خارق‌العاده‌ای از اتوماسیون حمایت می‌کنند، زیرا این اقدام می‌تواند منجر به رونق در بخش تولید ماشین‌های سنگینی شود که به افزایش نرخ اشتغال در بین نیروی کار متخصص، ماهر یا نیمه ماهر ختم می‌شود. در واقع فناوری توانسته تا به امروز بسیاری از تناقضات و تعارضات را حل کند، از همین‌رو کارشناسان امیدوارند دولت‌ها بتوانند با بروزرسانی اصول و قواعد، بدون وارد آوردن آسیب به معیشت طبقات گوناگون جامعه، هزینه تولید را نیز کاهش دهند.

منبع: www.ibm.com

معروف‌ترین چهره‌های روانشناسی صنعتی در جهان

جیمز مک کین کتل یکی از نخستین افرادی بود که به اهمیت تفاوت‌های فردی به‌عنوان ابزاری برای درک بهتر رفتار کاری پی برد. با این همه، والتر دیل اسکات که روانشناسی معاصر مک‌کین کتل بود و در سال ۱۹۱۹ به‌عنوان رئیس انجمن روانشناسی امریکا برگزیده شد، یکی از پیشگامان روانشناسی سازمانی در دوران خود بود. اما نامی که بیش از هر فرد دیگری در جهان روانشناسی سازمانی شناخته شده، هوگو مانستربرگ است. او دو کتاب مشهور در حوزه روانشناسی سازمانی دارد؛ «اشتغال و یادگیری» و «روانشناسی و بهره‌وری صنعتی». این دو کتاب عموما به‌عنوان سنگ‌بنای روانشناسی صنعتی در نظر گرفته می‌شوند. کتاب‌های او به موضوعات گوناگونی در حوزه روانشناسی در کسب‌وکار پرداخته است: استخدام افراد با ویژگی‌های شخصیتی و روانی خاص که آنها را برای فعالیت در مشاغلی خاص مناسب می‌سازد، بهترین شیوه‌های افزایش انگیزه، عملکرد و ماندگاری، شیوه‌های بهبود بهره‌وری در کار و انواع تکنیک‌های بازاریابی و تبلیغات. او در مقاله‌ای با عنوان روانشناسی و بازار که در سال ۱۹۰۹ منتشر شد، بیان می‌کند که می‌توان از روانشناسی در بسیاری از کاربری‌های صنعتی از جمله مدیریت، تصمیم‌گیری‌های کاری، تبلیغات، عملکرد و ایجاد انگیزه برای کارمندان استفاده کرد. مشهورترین کتاب او در این حوزه روانشناسی و بهره‌وری صنعتی نام دارد که در سال ۱۹۱۳ منتشر شد و مفاهیمی بنیادین را که در روانشناسی صنعتی و سازمانی امروز نقشی کلیدی دارند در آن تعریف و بررسی کرد. فردریک وینزلو تیلور، اگرچه روانشناس نبوده و به‌عنوان مدیر و مهندس مکانیک شناخته می‌شود اما به‌خاطر شیوه‌هایش برای بهبود بهره‌وری صنعتی به شهرت رسیده است. تیلور یکی از نخستین افرادی است که در حوزه مشاور مدیریت به فعالیت پرداخت. او همچنین یکی از نخستین رهبران و متفکران جنبش بهره‌وری است و ایده‌های او در عصر ترقی‌خواهی به‌شدت تأثیرگذار بوده. تیلور تجربیاتش در حوزه بهره‌وری را در کتابی به‌نام «اصول مدیریت علمی» خلاصه کرده است؛ کتابی که در سال ۲۰۰۱ به‌عنوان تأثیرگذارترین کتاب مدیریت قرن بیستم انتخاب شد. والتر بینگام، روانشناس کاربردی و صنعتی از دیگر چهره‌های مشهور علم روانشناسی صنعتی و سازمانی است که به‌واسطه مشارکتش در ایجاد تکنیک دسته‌بندی نظامی در ارتش امریکا، مسیر توسعه این شاخه از علم روانشناسی را هموار کرد. او از سال ۱۹۴۰ تا ۱۹۴۷ به‌عنوان رئیس بخش روانشناسی دفتر آجودان کل ارتش با بخش‌های گوناگون ارتش، از جمله وزارت دفاع امریکا همکاری کرد.

نگاه روز

فصل اصلاحات در قانون‌کار اروپا

ترجمه- سهند اینانلو: اورسولا فون‌درلاین، رئیس کمیسیون اروپا، از روزهای ابتدایی ریاستش بر کمیسیون اتحادیه اروپا، وعده رسیدگی به موضوع حداقل دستمزد و ایجاد چارچوبی مطمئن برای کارگران اروپایی را داده بود. وی که به وعده خود پایبند ماند و قانون جدیدی را برای افزایش دستمزد کارگران به تصویب رسانده، نظر رسانه‌های تندرو چپ در اروپا را نیز به خود جلب کرده و از سویی هم منتقدان زیادی را نیز برای خود پیدا کرده است.

دستورالعمل حداقل دستمزد

درباره مصوبه حداقل دستمزد در کشورهای عضو اتحادیه باید گفت که کمیسیون اروپا یک رقم مشخص و ثابت را برای همه اعضای اتحادیه مشخص نکرده و فقط پیش‌نیازهای حداقلی را برای تعیین دستمزد در هر کشوری مشخص کرده تا دولت‌ها با توجه به این حداقل‌ها، حداقل دستمزد را محاسبه و ابلاغ کنند. اهمیت این بخشنامه زمانی مشخص می‌شود که بدانیم در بسیاری از کشورهای عضو اتحادیه دستمزدها با چانه‌زنی کارفرمایان و پیمانکاران تعیین و حقوق کارگران به‌طور کامل نقض می‌شود و کسی از آنها نظرخواهی نمی‌کند. این مصوبه، دولت‌ها را موظف به در نظر گرفتن حداقل نیازهای طبقه کارگر می‌کند تا دولت هر کشوری با توجه به آن، دستمزد حداقلی کارگران را تعیین کند. البته این به‌معنای یکسان‌سازی دستمزدها نیست، زیرا کارگران ماهرتر باید با توجه به سطح مهارتی که دارند، دستمزدهای به‌مراتب بالاتری را دریافت کنند. اما تا به امروز آنچه مدام تکرارشده کاهش سهم کارگران زیرپوشش قراردادهای گروهی در اروپاست که مورد بی‌توجهی دولت‌های دست‌راستی هم قرار گرفته است. این در حالی است که درآمد کارفرمایان تقریبا در تمام زمینه‌ها افزایش‌یافته اما عایدی کارگران روز به روز کمتر شده است. از همین‌رو کارشناسان بر اهمیت و ضرورت تصویب چنین طرحی صحه گذاشته و آن را اقدامی مثبت در راستای افزایش کیفیت زندگی قشرهای کم‌درآمد می‌دانند.

> در بسیاری از اقتصادهای بزرگ جهان، موضوع مدیریت زنجیره تامین به‌عنوان یکی از اصول اساسی شرکت‌های صنعتی و خدماتی سرلوحه امور قرار می‌گیرد تا با کمترین هزینه کمیت و کیفیت تولیدات و نحوه فروش آنها به مصرف‌کننده را بهبود بخشند

منتقدان چه می‌گویند؟

منتقدان این مصوبه معتقدند اتحادیه اروپا سعی دارد با وضع چنین قوانینی در کار کشورهای عضو دخالت کرده و حاکمیت ملی آنها را زیرسؤال ببرد. این عده که برکسیت را الگوی معقولی برای کشورهای خود می‌دانند، بر تمامیت‌طلبی اتحادیه اروپا تاکید دارند. بدون اشاره به توافقنامه‌هایی که با سایر اعضا در زمینه رفاه اجتماعی امضا کرده‌اند، به اتحادیه فشار می‌آورند که این مصوبه را ملغی اعلام کند اما تیم ریاستی کمیسیون اتحادیه اروپا با سرسختی روی موضع خود ایستاده و کشورها را نیز بر اجرای این سیاست‌ها ملزم می‌داند. البته مخالفان با مراجعه به ماده ۱۵۳، بند۵ پیمان عملکرد اتحادیه اروپا (TFEU) بر این نکته تاکید می‌کنند که اتحادیه حقی برای دخالت در پرداختی‌های بازار در کشورهای عضو را ندارد اما کمیسیون اتحادیه نیز با ارجاع منتقدان به پیمان‌های رفاه اجتماعی که بین اعضا منعقدشده، هرگونه اعتراضی را رد می‌کند. اورسولا فون‌درلاین، رئیس کمیسیون اروپا نیز در همین زمینه مصاحبه‌ای داشته و خطاب به منتقدان گفته مخالفان مصوبه حداقل دستمزد در کشورهای عضو اتحادیه چه خوششان بیاید چه نیاید، باید به این طرح که کاملا قانونی هم به تصویب رسیده، پایبند باشند و آن را رعایت کنند.

بررسی حقوقی

کارشناسان و حقوقدانان معتقدند ماده۱۵۳ بند یک پیمان عملکرد اتحادیه اروپا (TFEU)، مبنای قانونی مصوبه کمیسیون اروپا در زمینه تعیین حداقل دستمزد است و ادعای مخالفان مبنی بر غیرقانونی بودن آن ریشه در واقعیت ندارد. این قانون که به اتحادیه اروپا اجازه نقش حامی و شکل‌دهنده در تعیین قوانین کار کشورها را می‌دهد، مبنایی برای تصویب قانون یادشده بوده است. البته اقدامات اتحادیه اروپا با دو شرط در این زمینه آزاد اعلام‌شده است؛ نخست اینکه نباید در تداخل با سیاست‌های کلی رفاهی کشورها باشد و دوم تنها در صورت ضرورت و وخامت وضعیت طبقات فرودست، امکان وضع چنین قوانینی برای اتحادیه وجود دارد. وگرنه اتحادیه اجازه تصویب چنین طرح‌هایی را در شرایط عادی ندارد. اما حقوقدانان معتقدند با توجه به اینکه اقشار کم‌درآمد و مزدبگیران به‌ویژه در شرق اروپا وضعیت معیشتی فوق‌العاده وخیمی دارند، اتحادیه اروپا نیز حق دارد با استناد به پیمان‌های رفاهی بین اعضا، در راستای بهبود شرایط معاش فرودستان اروپایی اقدام کند.

موافقان مصوبه تعیین حداقل دستمزد در اروپا به وجود اختلاف بسیار زیاد و شکاف عمیق در سیاست‌های رفاهی بین شرق و اروپا تاکید داشته و این اختلاف را عاملی برای این اقدام کمیسیون اروپا می‌دانند. در این میان، کارگران و مزدبگیران در اغلب کشورهای غرب اروپا درآمد به‌مراتب بالاتری نسبت به اعضای شرقی اروپا دارند. برای مثال، کارگران در بلغارستان به ازای هر ساعت کار حدود ۲یورو دریافت می‌کنند که این میزان به‌هیچ‌عنوان امکان تهیه حداقل‌های زندگی را به شهروندان بلغاری نمی‌دهد اما این میزان در کشور کوچک و کم‌جمعیتی، مانند لوکزامبورگ حدود ۱۳یورو است که حاکی از اختلاف بیش از ۶برابری دستمزد بین کشورهای غربی و شرقی این قاره است. دولت‌های غربی نیز معتقدند این سیاست شرقی‌ها باعث‌شده کارگران و نیروهای کار غیرماهر به‌دلیل آزادی مسافرت در اروپا، به کشورهای غربی مهاجرت کرده و درآمد خود را برای خانواده خود که در شرق زندگی می‌کنند، ارسال کنند و این مسئله باعث خروج سرمایه از کشورهای غربی شده است.

منبع: www.socialeurope.eu

شنبه
اول خرداد ۱۴۰۰- ۱۰ شوال ۱۴۴۲ - ۲۲ مه۲۰۲۱-شماره۱۷۹۴-پیاپی ۳۱۱۲

صمت
صنعت معدن تجارت

منشور اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگاری در روزنامه صمت: www.smtnews.ir/about.html

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی و مطبوعاتی «صمت»
مدیرمسئول: ناصر بزرگمهر
سردبیر:عاطفه خسروی

تلفن: ۸۲۱۹۰ - نمابر: ۸۸۷۱۳۷۳۰- پیامک: ۳۰۰۰۸۲۱۹۰
سازمان آگهی‌ها: ۳-۸۸۷۲۲۷۳۲ - نمابر آگهی ها: ۸۸۷۲۴۲۱۱-۰۹۱۹۱۲۵۱۴۰۶
امور مشترکین: ۸۸۷۲۲۷۳۵ - روابط عمومی: ۸۸۱۰۵۳۰۹
توزیع و سازمان شهرستان‌ها: ۸۸۷۲۲۷۳۵
تهران، خیابان قائم‌مقام فراهانی - کوچه آزادگان شماره ۲۶ - کدپستی ۱۵۸۶۷۳۳۸۱۱
روابط عمومی: pr@smtnews.ir آگهی: ads@smtnews.ir
امور استان‌ها: ostanha@smtnews.ir
چاپخانه: شرکت چاپ رواق روشن‌مهر

www.smtnews.ir info@smtnews.ir
telegram.me/smtnews instagram.com/smtnewspaper
tozi.smtnews@gmail.com

روزنامه صمت با ۶۳ امتیاز رتبه ۲ در میان روزنامه های تخصصی مقام ۱ در میان روزنامه های اقتصادی مقام ۲

عضو انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی
عضو انجمن مدیران رسانه
عضو تعاونی مطبوعات

کارتون روز

بدون شرح

طرح: حسین علیزاده

کارنامه بهره‌وری در برنامه‌های توسعه ایران

اگر یکی از دستاوردهای مهم ادغام را افزایش بهره‌وری و سوددهی اقتصادی بدانیم، بد نیست نگاهی هم به کارنامه بهره‌وری در برنامه‌های توسعه‌ای ایران داشته باشیم. به‌باور بسیاری از کارشناسان و فعالان اقتصادی، برای بالا بردن تولید دو راه داریم؛ یا باید سرمایه را افزایش دهیم و نیروی کار را مدیریت کنیم یا تلاش کنیم با همان شرایط و امکانات پیشین میزان تولید را بالا ببریم. بخش دوم همان تعریف بهره‌وری است. یعنی با همان شرایط قبلی تولید و ارزش اقتصادی را افزایش دهیم. بهره‌وری یعنی تولیدی قدرتمند، بارور و مولد.

به‌گزارش صمت، توجه به شاخص بهره‌وری به‌اندازه تاریخ بشر قدمت دارد و انسان از همان ابتدا به‌دنبال این بوده که با کمترین امکانات بیشترین سود را ببرد. بسیاری از تحلیلگران معتقدند پایین بودن سطح بهره‌وری در یک جامعه علاوه بر کاهش تولید ناخالص ملی، باعث برهم خوردن موازنه تجاری، پایین آمدن نرخ رشد و حتی بالا بردن آمار تورم و بیکاری می‌شود. بهره‌وری در شاخص‌های مختلفی مانند سرمایه، نیروی کار، مواد اولیه، انرژی و فناوری محاسبه می‌شود تا در نهایت شاخص کل بهره‌وری در اقتصاد کشور مشخص شود.

اهداف بهره‌وری

از اهداف مهم بهره‌وری می‌توان به کاهش هزینه، افزایش تولید و خدمات، افزایش کیفیت و استفاده بهینه از زمان اشاره کرد. بهره‌وری بدون ارتقای کیفیت، امری بیهوده است. افزایش کیفیت می‌تواند شامل بهبود امور مادی نظیر تولید کالا و خدمات و بهبود شرایط کار و امور معنوی مانند بهبود شیوه زیستن، عبادت و اجرای احکام الهی باشد. در اسلام به افزایش کیفیت توجه ویژه‌ای شده است؛ به‌گونه‌ای که خداوند در آیات نورانی قرآن کریم، بارها انسان را به انجام بهترین‌ها دعوت می‌کند. از دیگر اهداف مهم بهره‌وری، کاهش هزینه است. دین مبین اسلام در موارد فراوانی به مؤمنان سفارش می‌کند از منابع در اختیارشان درست استفاده کنند تا با پیشگیری از خسارت‌های احتمالی، هزینه‌ها را کاهش دهند.

بررسی ۶ برنامه توسعه

بررسی ۵ برنامه توسعه بعد از انقلاب نشان می‌دهد در برنامه اول توسعه که در سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۲ به اجرا در آمد، رشد بهره‌وری نیروی کار ۴.۲ درصد، رشد بهره‌وری سرمایه ۵ درصد، رشد بهره‌وری کل عوامل تولید ۴.۴ درصد و سهم بهره‌وری کل عوامل تولید از رشد اقتصادی ۶۴ درصد بوده است.

در برنامه دوم توسعه که در سال‌های ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۸ به‌اجرا در آمد، رشد بهره‌وری نیروی کار منفی ۰.۴ درصد، رشد بهره‌وری سرمایه ۰.۲ درصد، رشد بهره‌وری کل عوامل تولید منفی ۰.۱ درصد و سهم بهره‌وری کل عوامل تولید از رشد اقتصادی صفر درصد گزارش شده است. در برنامه سوم توسعه وضعیت بهره‌وری به نسبت برنامه دوم اندکی بهبود یافت، به‌طوری که در این برنامه که در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۲ به اجرا گذاشته شد، رشد بهره‌وری نیروی کار ۲.۱ درصد، رشد بهره‌وری سرمایه ۱.۲ درصد، رشد بهره‌وری کل عوامل تولید ۱.۴ درصد و در نهایت سهم بهره‌وری کل عوامل تولید از رشد اقتصادی ۲۸ درصد گزارش شده است. در برنامه چهارم توسعه که در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۸ به اجرا در آمد، رشد بهره‌وری نیروی کار ۲.۹ درصد، رشد بهره‌وری سرمایه منفی ۰.۲ درصد، رشد بهره‌وری کل عوامل تولید ۱.۱ درصد و سهم بهره‌وری کل عوامل تولید در رشد اقتصادی ۲۵ درصد اعلام شد. البته این شاخص‌ها متاثر از بهای نفت ۱۲۰ دلاری بوده است. در برنامه پنجم وضعیت شاخص بهره‌وری دوباره دچار نوسان شد. رشد بهره‌وری نیروی کار در ۴ سال نخست برنامه پنجم به میزان منفی ۰.۶ درصد، رشد بهره‌وری سرمایه منفی ۲.۹درصد، رشد بهره‌وری کل عوامل تولید منفی ۱.۹ درصد و سهم بهره‌وری عوامل تولید در رشد اقتصادی صفر گزارش شده است.

عملکرد بهره‌وری براساس برنامه ششم توسعه نیز حاکی از آن است که در این بازه میانگین رشد شاخص کل عوامل تولید در اقتصاد در سال‌های اول و دوم برنامه ششم منفی ۲.۵ درصد است. بخش ارتباطات با ۸.۶ درصد و بخش نفت و گاز با منفی ۵.۷ درصد به ترتیب بیشترین و کمترین میانگین رشد شاخص بهره‌وری را داشته‌اند.

بررسی رشد شاخص‌های جزئی بهره‌وری نیروی کار و سرمایه در سال‌های ۸۴ تا ۹۷ نشان می‌دهد تا سال ۹۵ عمده رشد بهره‌وری کل عوامل تولید حاصل از رشد قابل‌توجه بهره‌وری نیروی کار بوده است؛ به‌طوری که میانگین بلندمدت ۰.۸ درصد بوده است.

افزایش ۰.۸ درصدی شاخص بهره‌وری نیروی کار در مقایسه با کاهش ۸ درصدی شاخص بهره‌وری سرمایه وجود دارد اما این روند در ۲ سال طی شده از برنامه ششم (۹۶ و ۹۷) معکوس شده، به‌صورتی که کاهش بهره‌وری نیروی کار نزدیک ۷۰ درصد رشد منفی بهره‌وری کل عوامل تولید در این ۲ سال را توضیح می‌دهد.

به بیان دیگر اقتصاد ایران در طول برنامه‌های چهارم و پنجم به‌ویژه تا سال ۹۰ از طریق حرکت به‌سوی اقتصاد سرمایه‌بر به‌جای اقتصاد کاربر افزایش بهره‌وری نیروی کار را تجربه کرده است. در نهایت اینکه میانگین شاخص بهره‌وری سرمایه در کل اقتصاد طی ۲ سال اول برنامه ششم منفی ۱.۵ درصد بوده است.

ورود بهره‌وری به برنامه‌های توسعه

در سال ۱۳۴۴ خورشیدی ایران باوجود فقدان تشکیلات بهره‌وری در کشور به عضویت سازمان بهره‌وری آسیا (APO) در آمد. در سال ۱۳۶۷ مجلس شورای اسلامی تمدید عضویت ایران در سازمان بهره‌وری آسیایی را مورد تصویب قرار داد و وزارت صنایع سنگین وقت، مسئولیت دبیرخانه‌ای آن را برعهده گرفت تا تشکیلات بهره‌وری به‌طور مستقل در سال ۱۳۷۱ راه‌اندازی شود. این سوابق نشان می‌دهد مفهوم بهره‌وری برای اقتصاد ایران چندان هم غریب نیست، به‌طوری که در برنامه‌های توسعه‌ای مختلف بعد از انقلاب هدف‌گذاری‌هایی در حوزه بهره‌وری انجام شده که با عملکرد واقعی ایران در حوزه بهره‌وری فاصله زیادی دارد.

این مفهوم برای نخستین بار در برنامه دوم توسعه مطرح شد و از آن پس این شاخص با نوسان‌هایی روند صعودی اما نامحسوس خود را در اقتصاد ایران آغاز کرد. برنامه‌های تعریف شده برای این شاخص مهم اقتصادی در برنامه چهارم توسعه از اهداف عقب ماند و در برنامه پنجم توسعه نیز اهداف شاخص بهره‌وری، از حالت کمی خارج شد و شکلی کیفی گرفت. براساس ماده ۷۹ برنامه پنجم توسعه، مقرر شد سهم بهره‌وری در رشد اقتصادی به یک‌سوم برسد و همه نهادهای اجرایی نیز موظف شدند از سال دوم شروع برنامه پنجم گزارش تغییرات حاصل در میزان بهره‌وری و اثر آن بر رشد اقتصادی مربوط به بخش خود را به‌طور مستمر منتشر کنند. همچنین مقرر شد همه نهادها سیاست‌ها و متغیرهای اثرگذار بر رشد بهره‌وری را شناسایی کنند تا در نهایت اثر آن در نهادها و سازمان‌های مختلف کشور با رشدی صعودی همراه شود. در بند الف ماده ۵ قانون برنامه ششم توسعه هم آمده است: «دستگاه‌های اجرایی و نیروهای مسلح مکلفند برای محور قرار دادن رشد بهره‌وری در اقتصاد، ضمن اجرایی کردن چرخه مدیریت بهره‌وری در مجموعه خود، تمهیدات لازم را اندیشیده و گزارش سالانه آن را به سازمان ملی بهره‌وری ایران ارائه کنند.»

سخن پایانی...

در بسیاری از کشورهای جهان سوم نبود بهره‌وری، تمام ابعاد زندگی را تحت تاثیر قرار داده و سبب شکاف و فاصله روزافزون بین کشورهای پیشرفته و کشورهای جهان سوم شده است؛ به‌گونه‌ای که به‌اعتقاد صاحب‌نظران مدیریت و اقتصاد، کشورهای جهان سوم دچار سیکل بسته نبود بهره‌وری هستند. نبود بهره‌وری موجب افزایش قیمت، افزایش نرخ موجب افزایش هزینه هر واحد، افزایش هزینه هر واحد سبب رکود فروش و از دست دادن بازار، رکود فروش موجب حداقل استفاده از امکانات و در نتیجه، کارآیی نداشتن ابزار، تجهیزات و منابع انسانی می‌شود و این عامل نیز در نهایت مانع جذب سرمایه‌گذاری برای ایجاد ظرفیت‌های جدید تولیدی و خدماتی خواهد شد. در حقیقت بهره‌وری یکی از پویاترین نیروهایی است که به رشد اقتصادی دامن می‌زند. برای رسیدن به این هدف نیز راهی جز توسل به‌نوعی دیدگاه سیستمی، بومی و کاربردی وجود ندارد. ادغام نیز می‌تواند به‌عنوان یکی از راه‌های افزایش این شاخص اقتصادی مد نظر مدیران ارشد قرار گیرد.

نظرگاه

راه‌اندازی نهضت بهره‌وری

سیدحمید کلانتری- عضو انجمن بهره‌وری ایران: باتوجه به مفهوم و اهمیت بهره‌وری به‌نظر می‌رسد بهره‌وری امری محدود به زمان، مکان، موقعیت‌ها و گروه‌های خاص نیست. بهره‌وری یک امر فراگیر و یک امر ابعادمند است. از بعد فردی تا بعد اجتماعی، از بعد خُرد تا بعد کلان، از کارگاه، بنگاه، مزرعه، مغازه و مدرسه تا سیاست‌های پولی و مالی در اقتصاد کلان و افزایش تولید ناخالص ملی حوزه بهره‌وری است. ما بهره‌وری را مسئول تامین یک‌سوم رشد اقتصادی کشور می‌دانیم و همان‌طور که رشد اقتصادی، خود حاصل کلیه عملیات اقتصادی است که از مناطق و موقعیت‌های گوناگون آغاز می‌شود و تا مرکز ادامه می‌یابد و فعالیت افراد مختلف از جمله یک فرد ساده، یک مدیر، یک معلم، یک کارمند، یک کارگر و دیگران سهمی در تولید ناخالص ملی دارند، بهره‌وری هم به موازات می‌تواند در تولید ناخالص ملی سهم داشته باشد. به این دلیل است که ما اعتقاد داریم اگر می‌خواهیم بهره‌وری در کشور مورد توجه قرار بگیرد، همان‌گونه که بهداشت یک امر همگانی است و محدود به محیط خاصی نمی‌شود، بهره‌وری نیز باید از روستا تا شهر، از خانه تا کارخانه، از اتوبوس‌های شهری تا محیط‌های عمومی و از مدرسه تا بیمارستان موردتوجه قرار گیرد تا تبدیل به نهضتی شود که همه درگیر آن باشند. برای اینکه چنین اتفاقی بیفتد نخستین گام، باور بهره‌وری است. باور بهره‌وری نیاز به توسعه آگاهی دارد، توسعه آگاهی نیاز به کار فرهنگی، ترویجی و تبلیغی گسترده دارد. نخستین گام را باید رسانه‌ها و نهاد تعلیم و تربیت به‌ویژه آموزش و پرورش بردارند.

فرزندانی که برای آینده کشور تربیت می‌شوند، هم از نظر ذهنی و هم از نظر رفتاری باید با مفهوم بهره‌وری آشنا شوند و بهره‌وری را باور کرده و در رفتارهای درسی، شخصی، خانوادگی و کاری خود توسعه دهند. برای ایجاد حرکت بهره‌وری، باید فرهنگ و باور بهره‌وری را توسعه دهیم. مدیر ارشد یک وزارتخانه اگر به بهره‌وری اعتقاد نداشته باشد، نظارت و ارزیابی بر اعتبارات و بودجه دستگاه خود را به‌صورت همه‌جانبه و جامع انجام نمی‌دهد و به شاخص‌های بهره‌وری و تغییر این شاخص‌ها توجه نمی‌کند. در نتیجه، خروجی آن بهره‌ورانه نخواهد بود. همه بر این باورند که اصولا بخش خصوصی بهره‌ورتر از بخش دولتی است. هرچند در برخی زمینه‌ها ممکن است مدیر بخش خصوصی مدیر ضعیف‌تری باشد، اما چون انگیزه مالکیت دارد و علاقه‌مند است و توجه دارد که باید در فضای رقابتی تولید خود را افزایش دهد و بنگاه خود را به سمت تعالی هدایت کند، قاعدتا تلاش می‌کند از منابعی که در اختیارش است، بهتر و اصولی‌تر استفاده کند. تلاش می‌کند هزینه‌های غیرضروری را کاهش داده و نیروی انسانی با انگیزه بیشتری کار کند و به کار خود نیز علاقه‌مندتر باشد تا هم به کیفیت و هم به میزان تولید بالاتر فکر کند. وقتی چنین است از پرسش‌های مهم در انتخاب مدیران دستگاه‌های اجرایی، باید این باشد که آیا این افراد بهره‌وری را باور دارند؟ آیا نسبت به بهره‌وری حساسیت دارند؟ آیا به منافع ملی توجه ویژه دارند؟ آیا نسبت به بیت‌المال توجه و دلسوزی دارند؟ آیا اهل سنجش و ارزیابی عملکرد هستند؟ اگر چنین است این مدیر، مدیر باورمندی به بهره‌وری است و این مدیر و این وزیر می‌تواند معاونانی را انتخاب کند که به بهره‌وری اعتقاد داشته و در مجموعه خود پیاده‌سازی کند. پس گام اول، فرهنگ‌سازی و باورسازی است؛ باورمند کردن مسئولان و ارتقای فرهنگ عمومی جامعه به سمت بهره‌وری است. پس همان‌طور که مسئولان ارشد کشور باید به بهره‌وری توجه کنند، اعتقادم بر این است که در خانواده نیز باید بهره‌وری‌های فردی را توسعه دهیم. ما باید انسان‌های بهره‌ور را تربیت کنیم. خانواده بهره‌ور، فرزندان بهره‌ور را پرورش می‌دهد. ضروری است توجه داشته باشیم که سهم بهره‌وری ۲۵ کشور آسیایی در رشد تولید ناخالص داخلی به ۳۵ درصد که در برنامه‌های توسعه ما نیز پیش‌بینی شده، رسیده، اما متاسفانه فاصله زیادی تا رسیدن به این سهم داریم؛ بنابراین باید چاره‌ای اندیشید، نگاهی نو را مدنظر قرار داد و در این راه، همت مضاعفی به خرج داد تا این کار مهم و بزرگ را مدیریت و سازماندهی کرد.

تحلیل

نفت بهره‌وری را حاشیه‌نشین کرد

آمار بهره‌وری حاکی از آن است که باوجود ارتقای سطح سرمایه و فناوری، بهره‌وری کل عوامل، سالانه درصدی کاهش داشته و این یکی از معماهای اقتصاد ایران است، این در حالی است که در ۲ دهه گذشته تعدادی از کشورهای آسیای جنوب‌شرقی و اقیانوسیه که وضعیتی مشابه وضعیت اقتصادی ایران داشتند، از رشد اقتصادی چشمگیری برخوردار بوده‌اند که بررسی‌های به‌عمل آمده نشان می‌دهد این کشورها سهم قابل‌توجهی از رشد اقتصادی خود را نه از طریق سرمایه‌گذاری‌های جدید، بلکه از طریق بهبود ساختارهای مدیریتی، نیروی انسانی، تجهیزات و ماشین‌آلات (ارتقای بهره‌وری) به‌دست آورده‌اند.

به گزارش اقتصادآنلاین، به‌طور کلی بهره‌وری امری مغفول در اقتصاد ایران است و طی سال‌های گذشته هر بار مسئولان وقت تصمیم به جای دادن مفهوم بهره‌وری در قوانین و مقررات کشور کرده‌اند، اراده‌ای راسخ نبود که این قوانین را به کرسی عمل بنشاند و ماحصل آن افزایش بهره‌وری در اقتصاد کشور شود.

آخرین آمار و ارقام منتشرشده ازسوی سازمان ملی بهره‌وری نیز موید همین نکته است؛ به‌طوری که مشاهده می‌شود در محدوده سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۷ شاخص بهره‌وری کار تنها ۰.۷ درصد افزایش داشته و شاخص سرمایه و شاخص کل عوامل تولید نیز به ترتیب ۰.۹ و ۰.۳ درصد کاهشی بوده‌اند.

رشد منابع‌محور

برآیند این ارقام که در این گزارش به‌طور مفصل به آنها پرداخته شده، نشان می‌دهد رشد اقتصادی ایران از نوع رشد منابع‌محور بوده و نسبت به ظرفیت‌های بالای رشد اقتصادی از محل بهره‌وری، غفلت بزرگی شده است.

به‌طور کلی بهره‌وری از معدود مفهوم‌های مورد استفاده در اقتصاد است که محل هیچ اختلافی نبوده، چراکه علت اصلی تاکید دولت‌ها و سیاست‌گذاران بر این مفهوم «شکاف بین عوامل موجود برای تولید و تقاضا برای کالا و خدمات تولیدشده» است.

در واقع به‌دلیل تاثیر افزایش جمعیت و پیشرفت استانداردهای زندگی همه اقتصادها حتی غنی‌ترین‌های آنها قبول کرده‌اند که منابع در دسترس‌شان از قبیل انسان، منابع طبیعی و فناوری‌های فیزیکی (سرمایه) به‌هر صورت محدود است و برای استفاده بهینه از آنها راهی جز تعدیل مصرف و افزایش بهره‌وری وجود ندارد.

کشور ما نیز از این مسئله مستثنا نیست و برای تحقق اهداف چشم‌اندازهای خود راهی جز افزایش بهره‌وری در سطح خرد و کلان نخواهد داشت.

مسیر تحقق تبدیل شدن به اقتصاد اول منطقه

تبدیل شدن به اقتصاد اول منطقه که مطالبه اول تمامی اسناد چشم‌اندازهای توسعه در کشور است، بدون ارتقای بهره‌وری ممکن نبوده، چراکه ارتقا نیافتن بهره‌وری، ثابت ماندن سطح سواد سرمایه انسانی، فناوری و سرمایه اجتماعی را به تصویر خواهد کشید.

به‌طورکلی در ۵ برنامه توسعه‌ای بعد از انقلاب، بهره‌وری نقش بسیار کمرنگی داشته، این در حالی است که در آمار و ارقام شاخص‌های اقتصادی، بهره‌وری در تولید ناخالص داخلی کشورها نقش اساسی را ایفا می‌کند؛ به‌عنوان مثال بررسی یک دوره ۵۰ساله از اقتصاد کشورهای عضو OECD نمایانگر این واقعیت است که کشورهای این حوزه حدود ۵۰ درصد رشد تولیدات ناخالص داخلی خود را از طریق افزایش بهره‌وری کل عوامل تولید به‌دست آورده‌اند و کشورهای آسیای جنوب شرقی یکی از عوامل موفقیت خود را، بکارگیری این مفهوم در حوزه‌های اقتصادی می‌دانند. به‌گونه‌ای که کره جنوبی بالغ بر ۴۰ درصد افزایش تولید ناخالص داخلی خود را از طریق افزایش بهره‌وری کل عوامل تولید به‌دست می‌آورد.

رقبای ایران در شاخص بهره‌وری

شاخص بهره‌وری کل عوامل (نیروی کار و سرمایه به‌صورت توأم) به مفهوم نسبت ستاده به داده‌هاست و در واقع بیانگر متوسط تولید به‌ازای هر واحد از کل منابع تولید است. شاخص مزبور بیانگر برآیند تحولات بهره‌وری نیروی کار و سرمایه است.

این شاخص معیار بسیار مهمی برای برنامه‌ریزی‌های اقتصادی برپایه رشد بهره‌وری محسوب می‌شود، به‌طوری‌که در برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه پیش‌بینی شده بود که از ۸ درصد متوسط رشد سالانه اقتصاد ملی ۲.۵درصد آن از طریق رشد بهره‌وری عوامل تولید یا بهره‌وری کل حاصل شود که متاسفانه به‌دلیل بیماری‌های حاکم بر اقتصاد ایران این آرمان مهم تاکنون تحقق نیافته است.

یک غفلت تاریخی

در مجموع یافته‌های مهمی که از زبان شاخص‌های بهره‌وری محاسبه‌شده، توسط سازمان ملی بهره‌وری ایران می‌توان اعلام کرد این است که اولا براساس تئوری‌های اقتصادی، رشد اقتصادی از دو منبع تامین می‌شود؛ رشد منابع‌محور که بر گسترش کمی منابع انسانی و سرمایه فیزیکی تاکید دارد و رشد بهره‌وری‌محور که متکی بر افزایش تولید با همان سطح منابع به شرط ارتقای کیفی نهاده‌های تولید خواهد بود.

برای تصور و درک درست از اینکه برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری‌های اقتصادی در ایران چه مقدار نسبت به شاخص بهره‌وری بی‌توجه بوده و غفلت کرده، کافی است آمار و ارقامی را که سازمان بهره‌وری آسیایی (Apo) از رشد بهره‌وری در کشورهای عضو منتشر کرده، مرور کنیم.

براساس آخرین گزارش‌های منتشرشده از سازمان بهره‌وری آسیایی (Apo) ۳ کشور چین، پاکستان و هند در بازه زمانی ۲۰۱۶-۱۹۷۰ بالاترین نرخ رشد بهره‌وری را با ثبت اعداد مثبت ۲.۹، ۱.۹ و ۱.۹ در اختیار داشتند، این در حالی است که اقتصاد ایران بین حدود ۲۵ کشور بررسی‌شده به‌همراه نپال، میانمار و برونئی کشورهایی بوده‌اند که در این بازه ۴۶ ساله از نرخ رشد منفی در بهره‌وری برخوردار بوده‌اند؛ بنابراین مشخص است که بخشی از فاصله رشد اقتصادی کشور در مقایسه با دیگر کشورهای آسیایی که سال به سال در حال عمیق‌تر شدن است، می‌تواند از ارتقا نیافتن بهره‌وری عوامل تولید در اقتصاد ایران نشأت گرفته باشد.

آسیب اقتصاد نفتی

گزارش‌های رسمی کشور نشان می‌دهد مفهوم بهره‌وری در رشد اقتصادی ایران جایگاه خاصی نداشته است. به‌نظر می‌رسد عمده‌ترین دلیل در حاشیه ماندن بهره‌وری در ایران در درجه اول پیچیدگی‌های یک اقتصاد نفتی باشد.

هرچند اقتصاد کشور خواه‌ناخواه تکیه‌گاه نفتی را کنار خواهد گذاشت، اما چگونگی گذار از این وهله بسیار مهم است. در درجه دوم بی‌توجهی به بهره‌وری را می‌توان به درک ناقص سیاست‌گذار اقتصاد از این مسئله نسبت داد، در واقع احتمالا برای آنها ملموس نبوده که چه نسبتی بین بهره‌وری با چالش‌های اصلی اقتصاد کشور مثل تورم، بیکاری، رکود و نقدینگی بالا وجود دارد. بی‌ثباتی اقتصادی نیز سومین دلیل مهم خواهد بود، چراکه تورم و بی‌ثباتی بالا سبب انحراف منابع به‌سمت دلالی و واسطه‌گری می‌شود؛ یعنی فعالیت‌هایی که کمتر مولدند و بهره‌وری کشور را کاهش می‌دهند.

آخرین اخبار و تازه ترین تحلیل ها را در پایگاه خبری گسترش دنبال کنید
www.Gostaresh.news